

**SOĞUK SAVAŞ'IN SPOR CEPHESİ: 1980 MOSKOVA VE 1984 LOS
ANGELES OYUNLARI'NIN İNCELENMESİ**

Ege Direnç ERKAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
SPOR YÖNETİCİLİĞİ ANABİLİM DALI
SPOR YÖNETİM BİLİMLERİ PROGRAMI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EKİM 2022

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Ege Direnç ERKAN

27/10/2022

SOĞUK SAVAŞ'IN SPOR CEPHESİ: 1980 MOSKOVA VE 1984 LOS ANGELES OYUNLARI'NIN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Ege Direnç ERKAN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ekim 2022

ÖZET

Bu tez çalışmasında 1980 Moskova ve 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nın organizasyon süreçlerinin karşılaştırmalı analizini yaparak; iç ve dış politika unsurlarını uluslararası ilişkiler teorileri eşliğinde açıklamak amaçlanmıştır. Politikalar ve spor yönetim yaklaşımları açısından vakaların uç noktalarda olması, karşılaştırmaya uygun tarihsel bir deney ortamı sağlamıştır. Vakaların çok yönlü yapısını irdelemek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden karşılaştırmalı vaka çalışması modeli kullanılmıştır. Ayrıca organizasyon tarihi çalışmalarının disiplinlerarası doğası gereği; tarih ve uluslararası ilişkiler alan yazınından destek alınmıştır. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB), Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Olimpiyat Oyunları Organizasyon Komiteleri'nin (OOOK) resmi kayıtları ana veri kaynaklarını oluşturmuştur. Veriler yorumlayıcı yaklaşımla kaynaklardan elde edilmiştir. Tekli ve çapraz analiz yapılarak bulgulara ulaşılmıştır. Bulgularda, Moskova Olimpiyat Organizasyon Komitesi (MOOK) ve Los Angeles Olimpiyat Organizasyon Komitesi'nin (LAOOK) faaliyetleri; Oyunlar'ın arka planı ve boykotlar, OOOK'lerin örgüt yapıları, yapılar ve tesisler, güvenlik önlemleri, finansman, Oyunlar'ın sonlanması ve organizasyon sonrası etkilerden oluşan ortak alt başlıklarda sınıflandırılmıştır. Bütün alt başlıklarda devlet politikaların etkisi mevcuttur. MOOK kamu kesimi, LAOOK ise özel kesim spor yönetimi yaklaşımını uygulamıştır. Sonuç olarak ABD ve SSCB için olimpiyat ev sahipliği, spor yönetim uygulamaları ve organizasyonel başarı, iç ve dış politik unsurlar olmuştur. Bu unsurların, uluslararası ilişkilerin realist ve konstrüktivist teorileri arasında değişen bir yapıda gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Bilim Kodu : 1301

Anahtar Kelimeler : Boykot, Konstrüktivist Teori, Olimpiyat Oyunları, Organizasyon Tarihi, Realist Teori, Soğuk Savaş

Sayfa Adedi : 124

Danışman : Prof. Dr. Zafer ÇİMEN

THE SPORT FRONT OF THE COLD WAR: THE CASES OF THE MOSCOW 1980
AND LOS ANGELES 1984 GAMES

(M. Sc. Thesis)

Ege Direnç ERKAN

GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF HEALTH SCIENCES

October 2022

ABSTRACT

In this thesis, it was aimed to make a comparative analysis of the organization processes of the 1980 Moscow and 1984 Los Angeles Games and to explain the elements of domestic and foreign policy in the context of international relations (IR) theories. The fact that the cases are at extreme in terms of policies and sports management approaches has provided a historical experimental environment suitable for comparison. Comparative case study model, one of the qualitative research methods, was used to examine the multifaceted structure of the cases. In addition, due to the interdisciplinary nature of organizational history studies; support was received from the history and IR literature. The official records of the USSR, the USA and OCOG's constitute the main data sources. The data were obtained from sources with an interpretative approach. Analysis were performed by single and cross analysis. According to findings, the activities of the Organising Committee of Moscow and Los Angeles were classified under common subheading: the background of the Games and the boycotts, organizational structures of OCOG's, buildings and facilities, security precautions, finance and the effects of Games closing. The OCOG's activities in each subtitle were influenced by governmental policy of the states. OCOG-80 has applied the sports administration, and LAOOC sports management approach. As a result, Olympic hosting, sports management practices and organizational success have been domestic and foreign political factors for the USA and the USSR. It has been determined that these elements occur in a structure that varies between realist and constructivist theories.

Science Code : 1301

Key Words : Boycott, Constructivist Theory, Olympic Games, Organizational History, Realist Theory, Cold War

Page Number : 124

Supervisor : Prof. Dr. Zafer ÇİMEN

TEŞEKKÜR

Tek nihai amacımın olduğu bu uzun ve zorlu yolculuğun bir durağı olan bu çalışmada da beni bir an olsun yalnız bırakmayan, özveriyle çalışan, desteğini daima hissettiğim kıymetli hocam Prof. Dr. Zafer ÇİMEN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bana inandığınız için sonsuz teşekkürler hocam. Bu tezin son dersi olarak, bana ileride nasıl bir danışman olmam gerektiğini de öğrettiniz.

Çalışmanın disiplinler arası yapısı, uluslararası ilişkiler ve tarih alanlarını yeni baştan, bir öğrenci olarak keşfetmemi gerektirdi. İki disipline dair pek çok kritik noktayı aşmamda, paylaştığı görüşler ve yaptığı önerilerle yardımcı olan Öğr. Gör. Dr. Edip ÖNCÜ'ye teşekkür ederim.

Kıymetli annem Sabahat ERKAN'a ve babam Bektaş ERKAN'a çok teşekkür ederim. İyi ki varsınız, sadece ailem olarak değil meslektaşlarım olarak da bana yol gösterdiniz ve göstermeye devam ediyorsunuz. Ailem olduğunuz için çok şanslıyım.

Ve son olarak, yoğun çalışmalarım boyunca yorgun düştüğüm anlarda varlığıyla beni kendime getiren sevgili nişanlım, Nazlı'ma sonsuz teşekkürler. İyi ki varsın.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. Soğuk Savaş	5
2.1.1. Başlangıç dönemi	6
2.1.2. Détente dönemi.....	9
2.1.3. SSCB'nin dağılışı ve sonlanış	11
2.2. Olimpiyat Oyunları.....	11
2.2.1. Antik Olimpiyat Oyunları	11
2.2.2. Modern Olimpiyat Oyunları ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi.....	12
2.3. Kültürel Soğuk Savaş ve Olimpiyat Oyunları.....	15
2.3.1. ABD ve SSCB'de sporun politikleşme yolculuğu.....	17
2.3.2. Kültürel Soğuk Savaş.....	19
2.3.3. Spor diplomasisi	20
2.3.4. Olimpiyat boykotları.....	21
2.4. Teorik Çerçeve	22
2.4.1. Realist teori	23

	Sayfa
2.4.2. Konstrüktivist teori	24
2.4.3. Vaka-teori ilişkisi	26
3. YÖNTEM.....	29
3.1. Araştırma Yöntemi	29
3.2. Verilerin Toplanması.....	30
3.3. Verilerin Analizi	32
3.4. Güvenilirlik ve Geçerlilik	33
4. BULGULAR.....	37
4.1. Vaka 1- 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları	37
4.1.1. Oyunlar'ın arka planı ve boykotlar	37
4.1.2. Olimpiyat Organizasyon Komitesi	46
4.1.3. Yapılar ve tesisler	49
4.1.4. Güvenlik önlemleri	54
4.1.5. Finansman.....	55
4.1.6. Oyunlar'ın sonlanması.....	63
4.2. Vaka 2- 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları	64
4.2.1. Oyunlar'ın arka planı ve boykotlar	64
4.2.2. Olimpiyat Organizasyon Komitesi	71
4.2.3. Yapılar ve tesisler	74
4.2.4. Güvenlik önlemleri	78
4.2.5. Finansman.....	78
4.2.6. Oyunlar'ın sonlanması.....	85
5. TARTIŞMA	87
5.1. Oyunlar'ın Arka Planı ve Boykotlar	87

	Sayfa
5.1.1. 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları'nın arka planı ve boykotlar	87
5.1.2. 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nın arka planı ve boykotlar	89
5.2. Olimpiyat Organizasyon Komiteleri	91
5.3. Yapılar ve Tesisler.....	92
5.3.1. Olimpiyat Köyleri.....	93
5.3.2. Olimpik tesisler	93
5.3.3. Destek birimlerinin yapıları.....	94
5.4. Güvenlik Önlemleri	94
5.4.1. MOOK'nin güvenlik önlemleri	94
5.4.2. LAOOK'nin güvenlik önlemleri	95
5.5. Finansman	95
5.5.1. MOOK'nin finansmanı	95
5.5.2. LAOOK'nin finansmanı	97
5.6. Oyunlar'ın Sonlanması	100
5.6.1. 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları'nın etkileri.....	100
5.6.2. 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nın etkileri	100
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	103
6.1. Sonuç	103
6.2. Öneriler	103
KAYNAKLAR	105
EKLER.....	121
EK-1. Etik Komisyon İzni.....	122
ÖZGEÇMİŞ	124

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. UOK'nin başkanları.....	12
Çizelge 2.2. Yaz Olimpiyat Oyunları kronolojisi	14
Çizelge 2.3. Kış Olimpiyat Oyunları kronolojisi	15
Çizelge 2.4. Realist ve Konstrüktivist teorinin vurguları (Rourke, 2007, s. 19)	25
Çizelge 4.1. Moskova Oyunları'na katılmayan ülkeler	45
Çizelge 4.2. MOOK harcamaları (Novikov, 1981b, s. 524)	56
Çizelge 4.3. Sovyet rublesi- ABD doları döviz kuru	57
Çizelge 4.4. MOOK gelirleri (Novikov, 1981b, s. 525)	58
Çizelge 4.5. Los Angeles Oyunları'na katılmayan ülkeler	71
Çizelge 4.6. LAOOK harcamaları (Perelman, 1985b, s. 118)	80
Çizelge 4.7. LAOOK gelirleri (Perelman, 1985b, s. 119)	80

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 4.1. Soğuk Savaş dönemi Olimpiyatları'na katılan MOK sayıları	44
Şekil 5.1. MOOK harcama dağılımı	96
Şekil 5.2. MOOK gelir dağılımı	97
Şekil 5.3. LAOOK harcama dağılımı	98
Şekil 5.4. LAOOK gelir dağılımı.....	99

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BM	Birleşmiş Milletler
CIA	Amerika Merkezi İstihbarat Teşkilatı (
CSKA	Ordu Spor Kulübü Merkezi
KGB	Sovyet Devlet Güvenlik Komitesi
KOMEKON	Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi
KOMINFORM	Komünist ve İşçi Partileri Bilgilendirme Bürosu
KOMSOMOL	Leninist Genç Komünistler Birliği
LAOOK	Los Angeles Olimpiyat Organizasyon Komitesi
MOK	Milli Olimpiyat Komitesi
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
OA	Olimpik Antlaşma
OOK	Olimpiyat Oyunları Organizasyon Komitesi
MOOK	Moskova Olimpiyat Organizasyon Komitesi
OKS	Otomatik Kontrol Sistemi
OTRK	Olimpiyat TV ve Radyo Kompleksi
SALT	Stratejik Silahların Sınırlandırılması Müzakereleri
SBKP	Sovyetler Birliği Komünist Partisi
SBKPMK	Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
SSC	Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti
SCCOG	Güney Kaliforniya Olimpiyat Oyunları Komitesi
UCLA	Kaliforniya Üniversitesi, Los Angeles
UOK	Uluslararası Olimpiyat Komitesi
USC	Güney Kaliforniya Üniversitesi
USCB	Kaliforniya Üniversitesi, Santa Barbara

1.GİRİŞ

Tarihi bir spor ritüeli olan Antik Olimpiyat Oyunları, sadece bedensel rekabeti içeren yarışmalardan oluşan bir seyir etkinliği olarak var olmamıştır. Barışa ve savaşa yönelik kuralları ve başarılı sporcuların Yunan şehirleri için taşıdığı önem gibi nedenler, Antik Olimpiyatları'nı politik ve diplomatik olarak güçlü kılmıştır. Oyunlar, köklü tarihi boyunca ifade ettiği bu değerlerini, çok uluslu olarak yeniden tasarlandığı ve hayata geçirildiği Modern Olimpiyatlar döneminde de arttırarak taşımaya devam ettirmiştir. Antik Olimpiyatların, 1896 yılında Modern Olimpiyat Oyunları olarak yeniden tesis edilişiyle sadece bir yarışma, kutlama, tarihi bir spor etkinliğinin yeniden canlandırılması olarak kalmamış; devletlere barış dönemlerinde birbirleri ile savaşmaksızın karşı karşıya gelme olanağı da sağlamıştır (Boniface, 2004).

Olimpiyat Oyunları'nda¹ devletlerin karşı karşıya gelmelerin, politik etkileşimlerin de ortaya çıkmasına neden olmuştur. Söz konusu Olimpiyatlar ve politik etkileşimler olduğunda, iki büyük savaş atlatmış dünyada meydana gelen görüş ayrılıklarının dünyayı iki bloğa bölmesiyle ortaya çıkan Soğuk Savaş özellikle üzerinde durulan ve araştırılan bir alan haline gelmiştir. Temelde, Kapitalizm ve komünizm ekseninde bölünmüş iki blok içinde ikna savaşı ve güç gösterisi haline gelen bu dönemde amaç devletler arası rekabet sonucunda elde edilecek başarıyla, rakip sisteme karşı gücünü ispat etmek ve dünya üzerindeki egemen politik görüşün sahibi olduğunu göstermek olmuştur. İki bloğun önder ülkeleri Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) amaçlarına ulaşmak için pek çok alanda rekabet içerisine girmiştir. Sıcak çatışmalar yerine politik araçlar ve propaganda gibi belirsiz unsurların kullanıldığı bu dönemde rekabet pek çok cephede ortaya çıkmıştır. Bu cephelerden birisi bu çalışmanın da başlığında yer aldığı şekliyle “spor cephesi” olarak adlandırılabilir. Çünkü Soğuk Savaş koşullarında karşı karşıya gelen ABD ve SSCB sporu ideolojik rakiplerine üstünlük sağlama aracı olarak kullanarak spor etkinliklerini uluslararası bir rekabet alanı haline getirmişlerdir. Daha kısa bir ifadeyle ABD ve SSCB Soğuk Savaş'ın spor cephesini de açarak savaş alanlarını genişletmişlerdir. Dünyadaki en önemli spor organizasyonu olan Olimpiyat Oyunları kaçınılmaz olarak Soğuk Savaş'ta üstünlük sağlama aracı olarak kullanılmış ve dönemin

¹ Olimpiyat Oyunları, Olimpiyatlar ve Oyunlar kavramları bu çalışma için taşıdıkları anlam nedeniyle özel isim olarak kullanılmıştır.

büyük mücadelelerine sahne olmuştur (Öncü, 2017a; Rider, 2010, s. 3, 2012; Riordan, 1993a, s. 248).

Araştırmanın önemi

Spor ile politikanın birbirine karıştırılmaması yolunda idealize edilmiş görüşlere rağmen politika ve Oyunlar tarih boyunca ayrılmaz bir bağa sahip olmuştur. Antik ve Modern Olimpiyat Oyunları her düzeyde politik ve diplomatik etkilere maruz kalmıştır (Keys, 2006, s. 283,307) . Soğuk Savaş dönemi, Olimpiyatlar'ın politikalarla ilişkisini bütün açıklığıyla incelemek için önemli olanaklar sağlamıştır. Her ne kadar SSCB'nin dağılışıyla bitmiş olarak kabul edilse de günümüzde Çin, Rusya, ABD ve Avrupa ülkeleri arasında gerçekleşen diplomatik ve ekonomik hamlelerle devletlerin birbirlerine uyguladığı yaptırımlar tarihsel öncülüne çağrışımla “Yeni Soğuk Savaş” veya “İkinci Soğuk Savaş” dönemi olarak anılmaktadır (Crabtree, 2018; “Newsweek”, 2015; Trenin, 2014) . Bu benzerliğe ek olarak, Çin Halk Cumhuriyeti'nde (ÇHC) düzenlenecek olan 2022 Pekin Kış Olimpiyat Oyunları'na yönelik ABD tarafından alınan diplomatik boykot kararı da Soğuk Savaş'ın yeniden gündeme gelmesine neden olmuştur. Bu durum, Olimpiyat Oyunları'nın politik amaçlarla kullanımının geçmişte olduğu gibi, günümüzde de devam ettiğini (Öncü, 2017b) kanıtlar niteliktedir.

Soğuk Savaş ve Olimpiyat Oyunları arasındaki etkileşim, dönemin uluslararası ilişkilerindeki politikaların etkisiyle şekillenmiştir. Ancak SSCB ve ABD'nin kurumsal iç ve dış politikalarının ek olarak bir diğer uluslararası ilişkiler unsuru olarak Uluslararası Olimpiyat Komitesi de (UOK) bu etkileşimin içerisinde yer almıştır. Soğuk Savaş boyunca UOK, hem dünya sporu için kararlar almak olan asli görevini yerine getirmiş, hem de bu kararları alırken karşısına çıkan pek çok politik engelle mücadele etmek durumunda kalmıştır. Uluslararası bir sivil toplum kuruluşu² olarak UOK'nin iki blok arasındaki gerilimler karşısındaki çabalarını irdelemek, uluslararası ilişkilerin spor yönetimi üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak açısından önem taşımaktadır.

1980 Moskova ve 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nın organizasyon süreçleri, SSCB ve ABD Milli Olimpiyat Komiteleri'nin organizasyon yetkilerini devrettiği yönetim

² Non-governmental organization

birimleri olan Olimpiyat Oyunları Organizasyon Komiteleri (OOOK) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu komitelerin spor yönetimi yaklaşımları ait oldukları devletlerin politikalarından ve ideolojilerinden etkilenmiştir. Moskova Olimpiyat Organizasyon Komitesi (MOOK), SSCB'nin yönetim ideolojisi komünizmin etkisiyle kamu kesimi spor yönetimi anlayışında (sport administration), bir kamu kurumu olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Los Angeles Olimpiyat Organizasyon Komitesi (LAOOK) ise eyalet ve federal düzeydeki gelişmelerin de etkisiyle ABD'deki yönetim ideolojisi olan kapitalizmle uyumlu özel kesim spor yönetimi (sport management) anlayışıyla, özel bir şirket olarak faaliyetlerini sürdürmüştür.

1980 ve 1984 Oyunları'nın tarihsel yakınlığına rağmen iki uç noktada yer alan politikaların şekillendirdiği spor yönetim anlayışlarını benimsemiş olması, zaman bakımından kısıtlılığı, organizasyon süreçleri için benzer standartları, ben uluslararası dış etkenleri içermesiyle kamu kesimi ve özel kesim spor yönetiminin karşılaştırılması (Hoye ve Cuskelly, 2007; Hoye, Stewart, Nicholson ve Smith, 2015) için tarihsel bir deney ortamı sağlamaktadır. Günümüzde kesin çizgilerden arınmış olsa da vakalarını sosyalist bir devlette yapılan ilk Olimpiyatlar ile kapitalizmle ilişkili özel işletme modelinin domine ettiği ilk Olimpiyatlar'ın oluşturduğu bir karşılaştırmada spor yönetimi yaklaşımları arasındaki kontrastın belirgin hale gelme olasılığı artacaktır. Vakalarını; politik, ekonomik ve örgütsel olarak iki zıt kutupta bulunan Oyunlar'ın oluşturduğu bu organizasyon tarihi çalışması, spor yönetiminin iki uç noktasındaki uygulamaları karşılaştırarak, alana katkı sağlama potansiyelini barındırmaktadır.

Ulusal ve uluslararası literatürde ağırlıklı olarak farklı bilim dalları perspektifinden incelenmiş olan Soğuk Savaş Olimpiyatları'nı; tarih ve uluslararası ilişkiler disiplinlerinden faydalanarak spor yönetim bilimlerine ait bir yaklaşımla inceleyen bu çalışmada, spor yönetimi disiplininin çıkma özgün organizasyon tarihi çalışmalarına ait alan yazındaki boşluğun doldurulması hedeflenmiştir.

Araştırmanın amacı

1980 Moskova ve 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nın organizasyon süreçlerinin karşılaştırmalı analizini yaparak, iç ve dış politika unsurlarını uluslararası ilişkilerin realist ve konstrüktivist teorileriyle açıklamak amaçlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Soğuk Savaş

Soğuk Savaş terimi ilk kez Birinci Dünya Savaşı öncesi Avrupa'nın silahlanma yarışını tanımlamak için 1893 yılında Edward Bernstein tarafından kullanılmıştır (Tucker, 2008a, s. 17). Terimin kapitalizm ve komünizm rekabetine yönelik kullanımı ise George Orwell'ın 19 Ekim 1945 tarihli İngiliz Tribune gazetesine yazdığı *Sen ve Atom Bombası*³ makalesinde yer almıştır (Orwell, 1945a) Ardından Bernard Baruch'un, 1947'de yaptığı bir konuşma sırasında bu terimi kullanması ve yine 1947 yılında Walter Lippmann'ın Soğuk Savaş adlı kitabının başlığında yer almasıyla (Hanes ve Hanes, 2004a, s. 3) terim 2. Dünya Savaşı sonrası dönemdeki ABD ve SSCB odaklı meydana gelen politik güç rekabetini tanımlayan anlamı ile literatürde yer almıştır (Fontaine, 1968, s. 4).

Silahlı çatışmanın doğrudan mevcut olmaması nedeniyle klasik bir karşılıklı savaşma halinden farklı gerçekleşmiş olan, blokların çeşitli alanlardaki rekabetleri ve bu rekabetlerin oluşturduğu gerilimlerin meydana getirdiği Soğuk Savaş kavramı (Varlık, 2013, s. 127) Sander (1996) tarafından: “İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra, savaştan galip çıkmış iki büyük devlet ve bu devletlerin etrafında kümelenmiş küçük devletler arasındaki anlaşmazlık ve çatışmanın, doğrudan birbirlerine karşı silah kullanmadan sürdürüldüğü belirli bir tarihsel dönem” olarak tanımlanmıştır. İkinci Dünya Savaşı’nda yenilen Almanya ve Japonya'nın artık var olmadığı ortamda küresel güç boşluğunu dolduran SSCB ve ABD'nin iki süper güç olarak gerçekleştirdiği rekabet şiddetlenerek Soğuk Savaş'a dönüşmüştür (Tucker, 2008a, s. 17). Soğuk Savaş, SSCB ve ABD başatlığındaki devletler blokları arasında diplomatik ilişkilerin azaldığı, karşılıklı korkunun neden olduğu gerilimlerin yarattığı krizlerin güvensizlik ortamı oluşturduğu bir süreç olmuştur (Sander, 1996, s. 202).

Soğuk Savaş gerilimlerine neden olan iki devletin dört benzer özelliğini Jervis (2010, ss. 24-25) şöyle sıralamıştır: “...Fikirler ile kurulmuş olmaları, kendilerini ilerleme ve modernleşmenin lideri olarak görmeleri, görüşlerinin dünyaya egemen olması yoluyla küresel güvenli alan oluşturma arzuları ve devrimle kurulmuş yapıları gereği sürekli politik dönüşüm yaşamaya eğilimli olmaları.”

³ You and the Atom Bomb

İki devletin ortak özellikleri olmasına rağmen benimsedikleri ekonomik sistem odaklı yönetsel farklılığın oluşmasındaki temel unsur olan ABD'nin kapitalist sistemiyle SSCB'nin komünist⁴ sistemi arasındaki ayrım Soğuk Savaş rekabetlerinin temelindeki ayrımı oluşturmuştur. Bu iki sistemden komünizm, özel mülkiyetin kaldırılması, ekonominin devlet kontrolünde olması ve malların ortak kullanımı ile toplumsal sınıfların ortadan kaldırılmasını amaçlayan (Akarsu, 1975; TDK, 2022) bir ekonomik sistemi; kapitalizm ise özel mülkiyet olgusunu öne çıkaran ve üretim süreçlerindeki devlet kontrolünün kısıtlı olduğu veya tam serbest bir yapıyı (Hanes ve Hanes, 2004a, ss. xvii-xviii) içeren bir ekonomik sistemi benimser.

Ekonomik ve toplumsal ideallere ulaşmak için iki farklı rotayı oluşturan komünizm ve kapitalizm, ideolojik olarak zıtlıkları nedeniyle birbirlerine doğal olarak rakip haline gelmiştir. Soğuk Savaş, devletlerin karşıt ideolojiyi mutlak kötülük ve düşman olarak kabul edip hayatta kalmalarına engel ideolojiler ilan etmelerine neden olmuştur. Güvenliği sağlamak için düşman ideolojik yönetimi yıkmak adına oluşturdıkları politikalar ile rekabet etmişler ve bunun sonucunda (Mason, 2002, s. 71; Toropov, 2000, s. 39) dünya genelinde büyük politik gerilimler yaşanmıştır.

2.1.1. Başlangıç dönemi

İkinci Dünya Savaşı sona ermek üzere iken ABD, SSCB ve İngiltere'nin liderleri görüş farklılıklarını uzlaştırmak amacıyla Yalta Konferansı'nı düzenlemiştir. Görüşmelerde Almanya'nın bölünmesi, Almanya'nın yenilgisinden sonra SSCB'nin Japonya'ya karşı savaşa girmesi konularında karara varılırken Polonya'nın durumu Soğuk Savaş'ın tohumlarını ekecek ilk görüş ayrılıklarından birisi olarak çözüme kavuşturulamamıştır (Hanes ve Hanes, 2004a, s. 2; Mason, 2002, ss. 3-5). Churchill, 12 Mayıs 1945 tarihli Yalta Konferansı sonrasında Truman'a yazdığı telgrafta SSCB'nin hamlelerine dikkat çekerek Sovyet yayılmasının gerçekleşeceği bölgelere “demir bir perdenin inmekte olduğundan” bahsetmiştir (Fontaine, 1968, s. 243). Bu mesajda yer alan *demir perde* tanımı görüş ayrılıklarını yansıtan gelişmelerin de başlangıcı olmuştur. Yaklaşık bir yıl sonra Mart 1946'da yine Churchill'in Fulton, Missouri'de yaptığı ünlü “Demir Perde” konuşması bu

⁴ SSCB'nin devlet sistemi batı literatüründe *communism* ve *communist system* olarak yerleşmiş bir terimdir. Ayrıca SSCB'yi yöneten parti olan Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne ait raporlarda da bu terim yer almıştır. Bu nedenle SSCB'nin ideolojisi tanımlanırken sosyalizm terimi yerine komünizm terimi kullanılmıştır.

terimin kamuoyuna yayılmasına yol açmış, bu metafor Soğuk Savaş'ın da habercisi olmuştur (Mason, 2002, s. 7).

Nazi Almanyası'nın teslim olması sonucunda gerçekleştirilen ve İkinci Dünya Savaşı'nın müttefikler arası son konferansı olan Potsdam'da ise SSCB'nin batı ülkeleri ile görüş ayrılıkları derinleşmiştir. Almanya'nın savaş tazminatına ilişkin başlayan görüş ayrılıkları SSCB'nin Almanya üzerindeki tedarik sorumluluklarını yerine getirme ve tazminatları paylaşma konularındaki uyumsuz tutumu neticesinde büyümüştür (Tucker, 2008a, s. 21). SSCB'nin aykırı tutumu Almanya'da SSCB dışındaki diğer üç işgal bölgesine sahip olan ABD, İngiltere ve Fransa'nın dayanışmayı arttırmak amacıyla bölgelerini birleştirmelerini hızlandırmıştır. Üç batı devletinin işgal bölgelerinin birleşmesinin oluşturduğu tehlikeyi engellemek isteyen SSCB'nin, 24 Haziran 1948'de Batı Berlin'e giden yolcu ve nakliyat trafiğini keserek başlattığı Berlin Ablukası, ABD ve İngiltere'nin hava ikmali sonucunda başarısız olmuş ve 12 Mayıs 1949'da SSCB ablukayı kaldırmıştır (Willbanks, 2008, ss. 257-259). Soğuk Savaş'ın çekişmeleri, İkinci Dünya Savaşı sona ermeden başlayan görüş ayrılıkları temelinde oluşmaya başlamıştır.

Ülkelerin birbirinin etki alanını kısıtlamaya yönelik politik hamleleri, Avrupa ile sınırlı kalmamıştır. 1947 yılında Truman yönetiminin resmi politikası olarak kabul edilen ve önleyici savaş unsurlarını barındıran Çevreleme (Sınırlama) (Mason, 2002, s. 8) Soğuk Savaş'ın başlangıç döneminde komünist yayılma tehdidine karşı en bilinen politika olmuştur (Toropov, 2000, s. 40). Çevreleme politikasının içeriğinde; ekonomik krizler nedeniyle komünizme karşı savunmasız olan ülkelere maddi yardım sağlanması, komünizm karşıtı güçlere askeri yardım sağlanması ve komünist devletler arasındaki ilişkileri bozmaya yönelik diplomatik girişimlerde bulunulması yer almıştır. Çevrelemenin asıl amaçlarını, SSCB'nin etki alanını mevcut haliyle sınırlandırmak ve etki alanının genişlemesini engellemeye yönelik hamleler yapmak oluşturmuştur (Hanes ve Hanes, 2004a, s. 36).

Çevreleme politikasını formüle etmiş ilk makaleyi yazan George F. Kennan, SSCB yayılmacılığının önüne geçmek için çevrelemenin gerekliliğini savunmuştur (Fontaine, 1968, s. 331). Bu politikanın sonuçlarından biri olarak; Şubat 1955'te İngiltere, Türkiye, Pakistan, İran ve Irak, çevrelemeyi Orta Doğu'da genişletmeyi amaçlayan bir karşılıklı güvenlik anlaşması olan Bağdat Paktı'nı imzalamıştır. Ayrıca, Vietnam Savaşı'ndaki

Amerikan varlığı Amerika'nın Güneydoğu Asya'daki çevreleme çabalarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (McMahon, 2003, s. 67,70-71).

SSCB'nin, Birinci Dünya Savaşı'nda kaybedilen toprakların geri verilmesi ve Çanakkale ile İstanbul Boğazları'nda SSCB askeri üssünün yer alması konularında Türkiye'ye baskıda bulunması; Yunanistan'daki iç savaşta komünist hareketlerden maddi destek alarak çatışmaları büyüten Yunan gruplarının varlığı, ABD tarafından rejim değişikliğine yol açacak bir tehdit olarak algılanmıştır 12 Mart 1947 ABD başkanı Harry S. Truman ABD'nin komünist yayılmayı engellemek amacıyla Türkiye ve Yunanistan'a maddi yardımlarını içeren Truman Doktrini'ni duyurmuştur (Toropov, 2000, s. 204; Tucker, 2008a, s. 21). Truman doktrini NATO'nun (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü) kuruluşu ve Marshall Planına öncülük ederek (Fontaine, 1968, ss. 285-291) jeopolitik ve ideolojik bir Soğuk Savaş ilanı haline gelmiştir (McMahon, 2003, s. 30).

Truman Doktrini ile Soğuk Savaş'ın güç mücadeleleri ekonomik ve askeri alanlardaki etkisini genişletmiştir. Truman Doktrini'nin hayata geçirilmesinden kısa süre sonra General George C. Marshall tarafından duyurulan Marshall Planı ile Avrupa devletlerinin ekonomik ve endüstriyel olarak toparlanmaları yoluyla (Toropov, 2000, s. 124) komünist akımların yaygınlaşmasına yol açacak ekonomik kriz ortamının engellenmesi amaçlanmıştır (McMahon, 2003, ss. 29-30; Tucker, 2008a, ss. 21-22). Plan sonucunda Avrupa'nın sanayi üretimi arttırılmış (Mason, 2002, ss. 8-9) maddi yardımlarla elde edilecek faydaların kalıcı hale getirilmesi sağlanmıştır. Sanayinin gelişimi ve ekonomik kalkınmanın sağlanmasıyla komünist rejim için bir direniş alanı haline gelmesinden çekinilen ekonomik kriz halinin ortadan kaldırılması sağlanmıştır.

Eylül 1947'de ise SSCB tarafından Kominform (Komünist ve İşçi Partileri Bilgilendirme Bürosu) kurulmuştur. Kominform'un propaganda misyonuyla hareket eden uygulamaları ile, Doğu Avrupa'daki Sovyet kontrolünün eşgüdümlü yürütülmesi amaçlanmıştır (Mason, 2002, ss. 10-11; McMahon, 2003, s. 31). 5 Ekim 1947'de SSCB ve Doğu Avrupa ülkeleri arasında ticaret anlaşmalarının yapılmasını amaçlayan Molotof Planı ortaya çıkmıştır (Hanes ve Hanes, 2004a, ss. 32-33; Neumann, 2008, s. 1291) Ocak 1949'da Moskova'da, SSCB ile Doğu Avrupa ekonomisi arasındaki bağlantıyı kuvvetlendirmek amacıyla KOMEKON⁵

⁵ COMECON (CMEA, Council for Mutual Economic Assistance)

(Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi) kurulmuştur. Molotof Planı'ndaki anlaşmalar geliştirilerek yeni bir ekonomik birlik oluşumuna dönüştürülmüştür (Hanes ve Hanes, 2004a, s. 34; Seliger, 2008, s. 461).

Marshall Planı sonrasında belirginleşen ekonomik ayrışmaların bir benzerinin askeri alanda resmileşmesi ise NATO ve Varşova Paktı'nın kuruluşu ile gerçekleşmiştir. 4 Nisan 1949'da Washington'da ABD, Belçika, Birleşik Krallık, Danimarka, Fransa, Hollanda, İtalya, İzlanda, Kanada, Lüksemburg, Norveç ve Portekiz'in oluşturduğu NATO, 14 Mayıs 1955 tarihinde ise Bulgaristan, Çekoslovakya, Doğu Almanya, Macaristan, Polonya ve Romanya ve SSCB'nin oluşturduğu Varşova Paktı kurulmuştur. Böylece NATO ve Varşova Paktı sonucunda antlaşmalara tabii ülkelere karşı girişilecek askeri müdahalelerde, müttefik ülkelerin savunma amaçlı askeri yardımının önü açılmıştır.

SSCB ve ABD direkt olarak bu süreçte sıcak çatışmada bulunmasa da Kore Savaşı (25 Haziran 1950) örneğinde olduğu gibi vekalet savaşları aracılığı ile karşı karşıya gelmişlerdir. Küba Füze Krizi sonrasında yaşanan küresel nükleer savaş tehlikesi, caydırıcılığı sağlamak amacıyla gerçekleştirilen kontrolsüz nükleer silahlanmanın oluşturduğu “karşılıklı kesin yıkım” tehdidi “dehşet dengesi” olgusunu meydana getirerek, silahlanmanın sınırlandırılmasına yol açmıştır (Jones, 2008, ss. 1522-1526; McMahon, 2003, ss. 74-77). Soğuk Savaş'ta gerilimlerin tırmandığı ve sıcak çatışmalara dönüşmek üzere olduğu bir ortamda dehşet dengesinin neden olduğu uzlaşma zorunluluğu politik yumuşamaların yaşanmasına yol açmıştır. Küba Krizi'nden sonra ABD ve SSCB hükümetleri arasında nükleer silahların kontrolüne yönelik görüşmelere başlamıştır (Hanes ve Hanes, 2004b, ss. 219-230).

2.1.2. Détente dönemi

Nikita Khrushchev döneminde başlayan ve Stalin'in dikta politikalarını eleştirerek başlattığı politik reformların yer aldığı bir süreç olan *de-Stalinization*, Stalin dönemindeki katı tutumun “çözülmesine” yol açarak uluslararası ilişkilerde de “buzların çözülmesine” katkıda bulunmuştur. Bu nedenle Khrushchev, détente dönemindeki uzlaş ortamının önemli zemin sağlayıcılarından olmuştur (Brittanica, 2022; Gibney, 2022). Diğer yandan ABD ve SSCB arasında felaketle sonuçlanacak bir nükleer savaş ihtimalinin zoraki bir uzlaş ortamına zemin hazırlaması, Çin ve ABD arasında gelişen diplomatik ilişkilerin SSCB'yi tavizkar

olmaya yöneltmesi (Hanes ve Hanes, 2004b, s. 297) ve ABD’de Nixon yönetiminin, uluslararası krizlerin çözümünde SSCB desteğini almaya yönelik niyeti (Toropov, 2000, ss. 47-48) yumuşama döneminin zeminini hazırlayan diğer etkenler olmuştur (Savranskaya ve Taubman, 2010, s. 149). Soğuk Savaş gerilimlerinin azalmasını ifade eden Détente (Uyuşma, Anlaşma) döneminde (Piano ve Olton, 1988, s. 251; Schulzinger, 2010, s. 375), diplomatik temasların, kültürel ve ekonomik etkileşimin artırılması yoluyla ve silahlanmanın kısıtlanmasına yönelik antlaşma görüşmeleri ile ilişkilerin iyileştirilmesi amaçlanmıştır.

1969’da başlayan Stratejik Silahların Sınırlandırılması Müzakereleri (SALT), ile nükleer silahların kontrolü konusunda uzlaşma çalışmaları başlamıştır (Mason, 2002, s. 52). Nitekim, Başkan Carter’ın Haziran 1979’da ikinci müzakere olan SALT II hakkında görüşmek için Moskova’da Brejnev ile bir araya gelmesinden kısa süre sonra SSCB’nin 1979’da Afganistan’a asker göndermiş olması ilişkilerin bozulmasında ve yumuşama döneminin sona ermesinde (Tucker, 2008b, s. 45) etkili olmuştur. Carter, işgali kınamış ve yaptırımlar eşliğinde dış ilişkilerde sert bir tutum içerisine girmiş ve 1980’de Senato’dan SALT II değerlendirilmesinin ertelenmesini istemiştir. Ardından Carter Doktrinini ilan ederek ABD’nin Basra Körfezi’ndeki petrol çıkarlarına karşıt girişimleri saldırı olarak tanımlayacağını açıklayarak, gerektiğinde güç kullanılacağını belirtmiştir (DeHart, 2008, s. 64).

Carter Doktrini’nin açıklanmasından sonra SSCB’ye yönelik ekonomik yaptırım kararları alınmıştır. Ayrıca, 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları’na yönelik ABD önderliğinde bir boykot hareketi başlatmıştır. Carter tarafından alınan yaptırım kararlarına, müttefikleri tarafından sıkı bir şekilde uyulmamış, kararlar bazı müttefikler tarafından eleştirilmiştir (Hanes ve Hanes, 2004b, ss. 333-336; D. R. Jackson, 2008, ss. 376-377; Močnik, 2008, s. 375). Silahlanma yarışının ve insan hakları tartışmalarının artışı ile birleştğinde bu durum ülkeler arası düşmanlığın yeniden artmasına neden olmuş ve Soğuk Savaş güvensizliğinin tekrar büyümesi ile sonuçlanmıştır (Piano ve Olton, 1988, s. 207).

Düşmanlığın tırmanışta olduğu son dönemde; Carter’dan sonra 1980’de başkan olarak seçilen Ronald Reagan, Amerika’nın *détente* dönemindeki politikalarını eleştirmiştir (Mason, 2002, s. 60). Reagan Doktrini, komünist rejimlere direnişte bulunan çeşitli yabancı güçlere destek sağlama kararlılığını ortaya koyarak (Toropov, 2000, s. 167), komünizm

yayılması karştı bir politika izlemiş ve benzerliği ile çevreleme politikalarının yeniden gündeme gelmesine neden olmuştur (McMahon, 2003, s. 145). Bu durum Soğuk Savaş'ın yarattığı düşmanlık ve güvensizlik ortamının ikinci tepe noktasını oluşturmıştır.

2.1.3. SSCB'nin dağılışı ve sonlanış

SSCB'nin üretim süreçlerindeki düşüş ve Soğuk Savaş rekabetleri için ayrılan büyük ölçekli bütçeler SSCB'yi ekonomik bir buhrana sürüklemiştir (Hanes ve Hanes, 2004b, s. 349). Ekonomik kötüleşme ile halihazırda farklı milletlerden oluşan SSCB toplumsal çözünme tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. M. S. Gorbaçov, ekonomik reform *perestroyka*⁶ ve ifade özgürlüğünü amaçlayan *glasnost*⁷ ile bu tehlikeyi bertaraf etmeyi amaçlamıştır (Hanes ve Hanes, 2004b, ss. 349-351) ve 1988'de, SSCB birliklerinin Afganistan'dan çekilmesi emrini vermiştir. Ayrıca Doğu Avrupa'daki özgür seçimleri destekleyerek, müdahalede bulunmama sözü vermiş ve Almanya'nın yeniden birleşerek NATO'ya üye olma sürecini kabul etmiştir (Tucker, 2008b, s. 46). Gorbaçov'un Soğuk Savaş'ı sona erdiren bu kararları 1990 yılında Nobel Barış Ödülü'nü almasını sağlamıştır. Reformlar sonucu ortaya çıkan grevler, direnişler ve bağımsızlaşma hareketleri nedeniyle 25 Aralık 1991 tarihinde Gorbaçov istifa etmiş ve SSCB dağılmıştır (Sander, 1996, ss. 440-447). Böylece Soğuk Savaş Dönemi de sona ermiştir.

2.2. Olimpiyat Oyunları

Olimpiyat Oyunları'nın düzenlendiği dönemleri; MÖ 776-MS 393 tarihleri arasında gerçekleşmiş Klasik (Antik) Olimpiyatlar Dönemi ve 1896 yılında Baron Pierre de Coubertin'in çabaları ile başlayan Modern Olimpiyatlar Dönemi oluşturmıştır (Koryürek, 2003, s. 7).

2.2.1. Antik Olimpiyat Oyunları

İlk kaydedilen Antik Olimpiyat, MÖ 776 yılında Antik Yunanistan'daki Mora Yarımadası'ndaki Olympia'da kutlanmıştır (Koryürek, 2003, s. 3; Yıldırım, 2014, s. 556). Olimpiyat Oyunları'nın ilk yarışması *Stadion* olarak adlandırılan koşu yarışıdır. *Stadion*

⁶ Yeniden yapılanma (ru.)

⁷ Şeffaflık (ru.)

yarışına tarihsel sırayla: *Pale* (güreş), *Pyx* (boks), *Pankration*⁸, *Pentatlon*⁹, *Hippikos Agon* (at yarışı) yarışları eklenmiştir (Miller, 2004, ss. 31-82). MS 393 yılında Antik Olimpiyat Oyunları, Roma İmparatoru I. Theodosius'un imparatorluk fermanı ile yasaklanarak 12. Yüzyılda sona ermiştir (Mallon, Buchanan ve Heijmans, 2011, s. xxvii). MS 393- 1896 tarihlerini kapsayan “yarı unutulmuşluk” (Koryürek, 2003, s. 7) döneminde çeşitli yeniden düzenleme çabaları olsa da düzenli bir organizasyonun hayata geçirilmesi ancak Uluslararası Olimpiyat Komitesi’nin kurulması ile mümkün olmuştur.

2.2.2. Modern Olimpiyat Oyunları ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi

Baron Pierre de Coubertin’in, yeni bir insan toplumu yaratmayı ve ilerlemeyi spor sayesinde gerçekleştirmeyi amaçlayan kuruluş idealleri (Georgiadis, 2009, ss. 52-53), Yunanistan tarihine ilgisi ve Olympia'daki Alman arkeolojik kazıları sonucu Olimpiyat kavramının yeniden gündeme gelmesinde etkili olmuştur (Müller, 2013). Bu gelişmelerin etkisiyle Coubertin’in başlattığı girişimler, 23 Haziran 1894'te Uluslararası Olimpiyat Komitesi’nin (UOK) kurulmasıyla sonuçlanmıştır ve Coubertin, yaklaşık¹⁰ 28 yıl boyunca UOK Başkanlığı görevini (Mallon ve diğerleri, 2011, s. 403) sürdürmüştür. UOK’ye 1894 yılından günümüze kadar yalnızca 9 kişi (bkz. Çizelge 2.1.) başkanlık etmiştir.

Çizelge 2.1. UOK’nin başkanları

Görev Tarihi	Başkan	Uyruğu
1894–1896	Demetrios Vikelas	Yunanistan
1896–1925	Pierre de Frédy, Baron de Coubertin	Fransa
1925–1942 ¹¹	Count Henri de Baillet-Latour	Belçika
1946–1952	J. Sigfrid Edström	İsveç
1952–1972	Avery Brundage	ABD
1972–1980	Lord Killanin (Sir Michael Morris)	İrlanda
1980–2001	Juan Antonio Samaranch	İspanya
2001–2013	Jacques Rogge	Belçika
2013-	Thomas Bach	Almanya

Olimpiyat Oyunları, yarışma programında yer alan spor dalı sayısı, katılan sporcu sayısı ve farklı milletlerden katılan insan sayısı açısından en büyük spor kutlaması olarak kabul

⁸ Pyx ve Pale’nin birleşimi olan dövüş yarışması.

⁹ Stadion ve Pale’ye eklenen disk atma, Halma (atlama), Akon (cirit atma) yarışmalarının birleşimi.

¹⁰ 1. Dünya Savaşı’nda Coubertin UOK başkanının tarafsız bir ülke vatandaşı olmasına yönelik kararı nedeniyle 1915- 1917 arasında İsviçre’den Baron Godefroy de Blonay geçici başkanlık yapmıştır.

¹¹ 1942-46 yılları arası 2.Dünya Savaşı nedeniyle UOK başkanlığını J. Edström fiilen yürütmüştür.

edilmiştir (International Olympic Committee [IOC], 2021b). Olimpiyatlar, UOK tarafından kabul edilmiş Milli Olimpiyat Komiteleri (MOK) tarafından seçilen sporcular arasında bireysel veya takım etkinlikleri halinde ilgili Uluslararası Federasyonların (UF) teknik yönetimi altında gerçekleşen yarışmalardır. Olimpiyat Oyunları'na ev sahibi olma hakkı UOK tarafından doğrudan ülkelere değil şehirlere verilir (IOC, 2021a, s. 72). Yarışmalar, ülkeler arasındaki rekabetler değil, sporcular arasındaki rekabetlerdir (IOC, 2021, s. 18).

Modern Olimpiyat Oyunları'nın ilki 1896 yılında Atina'da gerçekleştirilmiştir. Antik halinde olduğu gibi 4 yıllık döngülerden oluşan zaman dilimi içinde yapılan Modern Oyunlara 1924 yılında Chamonix, Fransa'da düzenlenen (IOC, 2021a, s. 7) Kış Olimpiyat Oyunları eklenmiştir. 1992 yılına kadar Yaz ve Kış Olimpiyat Oyunları aynı yıl içerisinde (bkz. Çizelge 2.2. ve 2.3.,s.14-15) gerçekleştirilmiştir. 1994 yılında Kış ve Yaz Olimpiyat Oyunları iki yıl arayla gerçekleştirilmiştir (Mallon ve diğerleri, 2011, s. xxxvi).

Yaz Olimpiyat Oyunları; birinci yılın 1 Ocak ayında başlayan ve dördüncü yılın 31 Aralık ayında sona eren ardışık dört takvim yılından oluşan "Olimpiyat" zaman birimi ile paralel gerçekleşmiştir. 4 yıllık Olimpiyat döneminde, Olimpiyat'ın ilk yılında Yaz Olimpiyat Oyunları, üçüncü yılındaysa Kış Olimpiyat Oyunları düzenlenmektedir. Yaz ve Kış Olimpiyatlarına ait detaylı bilgiler, UOK verilerinden faydalanılarak oluşturulmuş Çizelge 2.2. ve Çizelge 2.3.' kronolojik tablolar haline getirilmiştir (IOC, 2022b)

Olimpik Oyunları'nın düzenlenme süreci çeşitli organizasyonların birleşimi ile gerçekleşir. Bu organizasyonların birleşimi ile Olimpik Hareket meydana gelir. UOK, MOK ve UF'ların ana bileşen olarak yer aldığı Olimpik Hareket içerisinde Olimpik Oyunlar'ın Organizasyon Komiteleri¹² (OCOG) ve UOK tarafından tanınmış diğer paydaşlar da yer almaktadır. Olimpiyat Oyunu'nun gerçekleşeceği ev sahibi kentte Organizasyonu ve kurumlar arası diyalogu sağlamak amacıyla kurulan Organizasyon Komiteleri Olimpik Ev Sahibi Sözleşmesinin hükümleri uyarınca tüzel kişi statüsünde kurulur. Oyunlar'ın hazırlık aşamasından kapanışına dek bütün süreçlerde organizasyonun yönetimini gerçekleştirir (IOC, 2021a, s. 76). Olimpik Antlaşma¹³(OA), organizasyonlar arasındaki örgütlenme, işleyişler, haklar ve sorumlulukları tanımlar ve Olimpiyat Oyunları'nın kutlanması için

¹² Organising Committees for the Olympic Games (OCOG)

¹³ Olympic Charter, OC

koşulları belirler (IOC, 2021a, ss. 6-7,12). UOK'yi temsil etme ve tüm faaliyetlere başkanlık etme görevi UOK Başkanı aittir.

Çizelge 2.2. Yaz Olimpiyat Oyunları kronolojisi

Yıl	Yer	Ülke	MOK Sayısı	Sporcu Sayısı	Tarih	Sıra
1896	Atina	Yunanistan	14	241	6-15 Nisan	I
1900	Paris	Fransa	26	1226	14 May.-28 Ekim	II
1904	St. Louis	ABD	12	651	1 Tem.- 24 Kasım	III
1908	Londra	İngiltere	22	2008	27 Nisan- 31 Ekim	IV
1912	Stockholm	İsveç	28	2407	5 May.-27 Tem.	V
1916	VI. Olimpiyat Oyunları 1.Dünya Savaşı Nedeniyle Yapılamadı					VI
1920	Anvers	Belçika	29	2626	20 Nisan-12 Eylül	VII
1924	Paris	Fransa	44	3088	4 Mayıs-27 Temmuz	VIII
1928	Amsterdam	Hollanda	46	2883	17 May.-12 Ağustos	IX
1932	Los Angeles	ABD	37	1334	30 Tem.-14 Ağustos	X
1936	Berlin	Almanya	49	3963	1-16 Ağustos	XI
1940	XII.-XIII. Olimpiyat Oyunları 2. Dünya Savaşı Nedeniyle Yapılamadı					XII
1944						XIII
1948	Londra	İngiltere	59	4104	29 Tem.-14 Ağustos	XIV
1952	Helsinki	Finlandiya	69	4955	19 Tem.-3 Ağustos	XV
1956	Melbourne /Stockholm ¹⁴	Avustralya /İsveç	72	3314	22 Kasım- 8 Aralık	XVI
1960	Roma	İtalya	83	5338	25 Ağus.-11 Eylül	XVII
1964	Tokyo	Japonya	93	5151	10-24 Ekim	XVIII
1968	Mexico City	Meksika	112	5516	12-28 Ekim	XIX
1972	Münih	F. Almanya	121	7134	26 Ağustos- 11 Eylül	XX
1976	Montreal	Kanada	92	6073	17 Tem.- 1 Ağustos	XXI
1980	Moskova	SSCB	80	5179	19 Tem.-3 Ağustos	XXII
1984	Los Angeles	ABD	140	6829	28 Tem.-12 Ağustos	XXIII
1988	Seul	G. Kore	159	8397	17 Eylül-2 Ekim	XXIV
1992	Barcelona	İspanya	169	9356	25 Tem.- 9 Ağustos	XXV
1996	Atlanta	ABD	197	10318	19 Tem.- 6 Ağustos	XXVI
2000	Sydney	Avustralya	199	10651	15 Eylül- 1 Ekim	XXVII
2004	Atina	Yunanistan	201	10625	13-29 Ağustos	XXVIII
2008	Pekin	Çin	204	10942	8- 24 Ağustos	XXIX
2012	Londra	İngiltere	204	10568	27 Tem- 12 Ağustos	XXX
2016	Rio de Janeiro	Brezilya	207	11238	5-22 Ağustos	XXXI
2020	Tokyo	Japonya	206	11417	23 Tem-8 Ağustos ¹⁵	XXXII
2024	Paris	Fransa			26 Tem.-11 Ağustos	XXXIII
2028	Los Angeles	ABD			21 Tem.- 6 Ağustos	XXXIV
2032	Brisbane	Avustralya			23 Tem.- 8 Ağustos	XXXV

¹⁴ Avusturalya'daki 6 ay süreli hayvan karantinası uygulamasının oluşturacağı gecikme nedeniyle binicilik yarışmaları İsveç'te yapılmıştır.

¹⁵ Tokyo 2020 Olimpiyat Oyunları Covid-19 pandemisi nedeniyle 2021 yılında yapılmıştır. Bu yönüyle ertelenen ilk Modern Olimpiyat Oyunları olmuştur.

Çizelge 2.3. Kış Olimpiyat Oyunları kronolojisi

Yıl	Yer	Ülke	MOK Sayısı	Sporcu Sayısı	Tarih	Sıra
1924	Chamonix	Fransa	16	260	25 Ocak-05 Şubat	1
1928	Saint Moritz	İsviçre	25	464	11-19 Şubat	2
1932	Lake Placid	ABD	17	252	4-15 Şubat	3
1936	Garminsch-Parternkirchen	Almanya	28	646	6-16 Şubat	4
1940	İkinci Dünya Savaşı Nedeniyle Yapılamadı					-
1944						-
1948	Saint Mortiz	İsviçre	28	669	30 Ocak-8 Şubat	5
1952	Oslo	Norveç	30	694	14-25 Şubat	6
1956	Cortina d'Ampezzo	İtalya	32	821	26 Ocak- 5 Şubat	7
1960	Squaw Walley	ABD	30	665	18-28 Şubat	8
1964	Innsbruck	Avusturya	36	1091	29 Ocak- 9 Şubat	9
1968	Grenoble	Fransa	37	1158	6-18 Şubat	10
1972	Sapporo	Japonya	35	1006	3-13 Şubat	11
1976	Innsbruck	Avusturya	37	1123	4-15 Şubat	12
1980	Lake Placid	ABD	37	1072	13-24 Şubat	13
1984	Sarajevo	Yugoslavya	49	1272	08-19 Şubat	14
1988	Calgary	Kanada	57	1423	13-28 Şubat	15
1992	Alberteville	Fransa	64	1801	08-23 Şubat	16
1994	Lillehammer	Norveç	67	1737	12-27 Şubat	17
1998	Nagano	Japonya	72	2176	07-22 Şubat	18
2002	Salt Lake	ABD	77	2399	08-24 Şubat	19
2006	Torino	İtalya	80	2508	10-26 Şubat	20
2010	Vancouver	Kanada	82	2566	12-28 Şubat	21
2014	Sochi	Rusya	88	2780	07-23 Şubat	22
2018	PyeongChang	G. Kore	92	2833	09-25 Şubat	23
2022	Beijing	Çin	91	2897	04-20 Şubat	24
2026	Milano Cortina	İtalya			6-22 Şubat	25

2.3. Kültürel Soğuk Savaş ve Olimpiyat Oyunları

UOK'nin oyunlar üzerindeki politik etkileri

Modern Olimpiyat Oyunları, Antik Oyunlar'dan miras almayı amaçladığı barış ideallerini gerçekleştirmek konusunda dünyadaki gelişmeler karşısında Birinci Dünya Savaşı, İkinci Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş Dönemleri başta olmak üzere zorluklar yaşamıştır (Koryürek, 2003, s. 25). Soğuk Savaş Dönemine kadar yaşanmış olan, doğrudan UOK'nin politik taraf olarak yer alması sonucunda gerçekleşen durumlar mevcuttur. Bunları ilki Birinci Dünya Savaşı nedeniyle ertelenmiş ve sonrasında yapılamamış, 1916 Olimpiyat Oyunları sonrasında düzenlenen 1920 Anvers Olimpiyat Oyunları'nda gerçekleşmiştir. Anvers'te

Birinci Dünya Savaşı'nın yenilen ülkeleri olan Almanya, Avusturya, Bulgaristan Macaristan ve Türkiye, savaşı çıkaran taraflar olmaları nedeniyle davet edilmemiştir. Coubertin, Olimpiyatlar'ın barışa yönelik tutumunu gerçekleştirmek amacıyla bu ülkelerin katılımına yönelik istekte bulunsa da bu isteği reddedilmiştir (Mechikoff, 2020, ss. 336-338). 1931 yılında UOK'nin henüz radikalleşmemiş Almanya'ya ev sahipliği vermesi sonrasında gerçekleşen süreçte Nasyonal Sosyalizm etkisini arttırmış, Yahudi karşıtı ve ırkçı politikaların yayılması Avrupa ülkeleri ve ABD tarafından olumsuz karşılanmıştır. Nazi karşıtı görüşler odağında Olimpiyat boykotu tartışılmasına rağmen Oyunlar hiçbir ülke tarafından boykot edilmemiş, UOK ırkçılık karşıtı bir tavır takınmamıştır. Sonuç olarak 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları'ı Hitler'in yoğun Nazi propagandası için bir sahne olarak kullanılmıştır (Mallon ve diğerleri, 2011, s. lii; Mechikoff, 2020, ss. 344-350; Weiss ve Norden, 2021, s. 267). Nazi Almanyası'nın dünyayı sürüklediği İkinci Dünya Savaşı esnasında 1940 ve 1944 Olimpiyat Oyunları düzenlenmemiştir.

Savaştan sonra düzenlenen 1948 Londra Olimpiyatları'na ise savaştan sorumlu tutulan mağlup Almanya ve Japonya için Birinci Dünya Savaşı'ndakine benzer bir tutum takınan UOK (Yıldiran, 2014, s. 569) yenilen ülkeleri Oyunlara davet etmemiştir. 1936 Berlin Olimpiyatları'nın Nazi ideolojisi için bir sahne olmasına göz yummuş olan UOK ancak savaşta yenildikten sonra Almanya'ya yaptırım uygulamıştır. Yaklaşık 30 yıllık periyotta gerçekleşen bu olaylar, politik etkileşimlerin UOK kaynaklı olarak gerçekleştiği durumlara örnektir. UOK'nin devletler arası politik gerilimlerdeki pozisyonu , Soğuk Savaş öncesinde de kararlarının tarafsızlık çabasında olunsa dahi politikleşmesine neden olmuştur. Sporun kültürel bir alan olarak Soğuk Savaş rekabetinde yer aldığı ,Kültürel Soğuk Savaş içerisinde en büyük küresel spor etkinliği olarak politik ve diplomatik önemiyle ön plana çıkmış olan Olimpiyat Oyunları'na dair UOK kararları iki zıt politik görüşün yer aldığı bir ortamda tarafsız kalmakta zorlanmıştır. ABD ve SSCB arasındaki ideolojik farklılıklar, politikalara yansıdığı gibi sporun algılanmasında ve devletlerin spor yönetimlerinde de etkili olmuştur. Olimpiyat Oyunları'nın Kültürel Soğuk Savaş unsuru haline gelme sürecinde, spor diplomasisinin gelişimi ve önemini tanımlama noktasına, sporun ve spor etkinliklerinin ABD ve SSCB açısından taşıdığı önemin etkileşimi ve değişimi açıklayıcı rol üstlenmektedir.

2.3.1. ABD ve SSCB’de sporun politikleşme yolculuğu

SSCB’nin toplum sporu ve ABD’nin devletçi çabaları

Soğuk Savaş’a dek SSCB, “burjuva ve emperyalist” olarak kabul ettiği uluslararası spor organizasyonlarına ve “işçileri sınıf mücadelesinden uzaklaştırmayı ve onları yeni emperyalist savaşlar eğitmeyi”(Kosmina’dan akt. Riordan, 1993b, s. 25) amaçlayan “kadın düşmanı, seçkinci ve sömürgeci” olarak (Llewellyn ve Gleaves, 2016, s. 106) nitelendirilen Olimpiyat Oyunları’na katılmamıştır. Bu nedenle dış dünyaya izole halde devam etmiş olan spora katılım (Edelman ve Young, 2020, s. 8). Komünist Enternasyonal (Komintern) ve onun yan kuruluşu Red Sport International’ın (Sportintern) politikaları etrafında şekillenen sporu organizasyonlarıyla sınırlı kalmış (Riordan, 1993a), SSCB’ye bağlı ülkelerde gerçekleştirilen Olimpiyat benzeri etkinlikler olan Spartakiadlar ile, sportif rekabet, SSCB’nin iç politik düzenin bir birlik unsuru olarak toplumsal planlama süreçlerine hizmet etmiştir (Edelman, 2006, s. 155). SSCB’de spor, amaçlanan yarışma başarılarına ek olarak; sağlık ve hijyenin yaygınlaşması, üretkenliğin, refahın, askeri gücün artışı ve farklı etnik kökene sahip halklardan oluşan bir birlik olan ülkenin ulusal bütünlüğünü sağlamak gibi toplumsal hedefleri gerçekleştirme amacıyla eğitim, disiplin ve otorite aracı olarak da devlet planlamasına tabii olarak kullanılmıştır (Chatziefstathiou ve Henry, 2008, s. 329; Riordan, 2007).

Sovyetlerin toplumsal spor uygulamalarının askeri güce yönelik potansiyel etkileri ve toplum sporunun ABD’ye göre yaygın oluşu ABD hükümetini toplumsal spor faaliyetlerini arttırma konusunda etkilemiştir. Başkan Eisenhower’a sunulan, Avrupa ve ABD gençliğinin fiziksel uygunluğunu kıyaslayan Kraus-Weber Kas Zindeliği Testleri raporunun dramatik derecede başarısız ABD gençliği sonuçları; Eisenhower’ı fiziksel uygunluk alanında çalışmak üzere kabine düzeyinde bir konsey ile vatandaşlardan oluşan bir dayanışma konseyi oluşturmaya yönlendirmiştir (Boyle, 1955). Eisenhower dönemindeki spor uygulamalarını eleştiren John F. Kennedy, “Yumuşak Amerikalı: Yeni Sınırdaki Spor” adlı makalesinde ABD için fiziksel uygunluğun önemi üzerinde durmuştur. ABD vatandaşlarının “en değerli kaynaklarından biri” olarak tanımladığı bedensel kuvvetin “yumuşamasının” hayatta kalma yeteneğinin kaybıyla sonuçlanacağını belirterek toplumu uyarmıştır. Savaş esnasında gerekli ve hayati olan dayanıklılık ve kuvvetin kısa süreli askeri eğitimler yerine yaşam boyu spora katılım ile elde edileceğini savunmuştur (Kennedy, 1960).

Kennedy (1960) SSCB'yi "ilerlemenin sağlanması ve yoksulluğun ortadan kaldırılması için gerekli güç ve kararlılığa sahip tek sistemin Komünizm olduğunu dünyaya göstermeye kararlı güçlü ve amansız bir düşman" olarak tanımlamış ve "Amerikan özgürlüğüne tehdit" olan eylemleri ile savaşmak için gerekli güce ulaşmayı sağlayan fiziksel uygunluk ve sporun "hayati öneme" sahip olduğunu belirtmiştir. Kennedy'nin makalesi, toplumların saldırganlaştıkça, toplumda yapılan sporun da daha çok savaş odaklı hale geleceğine yönelik görüşleri kanıtlar niteliktedir (Weiss ve Norden, 2021, s. 40).

SSCB sporunun sınır ötesine çıkışının etkileri

Stalin'in ölümünden sonraki süreçte Sovyet sporunun kazandığı yeni "spor başarıları yoluyla Sovyet yaşam tarzını tanıtmak ve sosyalist sistemin üstünlüğü göstermek" (Prozumenshchikov, 2020, s. 74) misyonu küresel rekabete katılmayı gerekli kılmıştır. Stalin'in ölümünden sonra nispeten iyi huylu bir yapı kazanan Sovyet dış politikasının aksine Olimpik sporun politik yönü büyük değişiklikler geçirmemiş (Edelman, 1993, s. 125), aksine Soğuk Savaş rekabetinin sert şekilde yaşandığı bir ortam haline gelmiştir. 1945 yılı sonrasında Olimpiyat Oyunları başta olmak üzere sporda başarı vasıtasıyla üstünlüğe ulaşmak komünist rejimler için gücün ispatı ve prestij sahibi olmak ile ilişkili hale gelmeye başlamıştır (D'Agati, 2013, s. 103; Riordan, 1994). Bunun sonucunda 1946 yılında futbol ve halter branşları ile ilk uluslararası katılımlar gerçekleşmiştir (Emeliantseva, 2011). SSCB'nin de dahil olması ile uluslararası spor etkinlikleri ABD ve SSCB'ye savaşmaksızın karşı karşıya gelme fırsatı sağlamıştır.

SSCB'nin uluslararası spor rekabetine girişi sportif başarıya yüklenen anlamı değiştirerek bütün sistemin başarısını kanıtlayan bir olguya dönüştürmüştür, Sportif başarının kazandığı yeni önem ve uluslararası yarışmalarda başarının garanti olmaması gerçeği; Sovyet kafielerinin yarışmalara katılımını politik olarak alınması gereken kararlar haline getirmiştir. SBKPMK'nin (Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi) süreçlerdeki doğrudan etkisi daha da artmıştır. SSCB Hükümeti Fiziksel Kültür ve Spor Komitesi'nin SBKP'ye (Sovyetler Birliği Komünist Partisi) karşı başarıyı garanti etme zorunluluğunun ortaya çıkması; spor yöneticileri, sporcular ve antrenörler üzerindeki baskıyı büyük ölçüde arttırmıştır (Prozumenshchikov, 2004; Riordan, 1993a, 1993b). Bu zorunluluğun bir sonucu olarak batılı profesyonel sporlar yerine sporda katılımı

sınırlandırma yoluna gidilmiş madalya başarısı için nispeten sınırlı kitleye hitap eden Olimpik branşlar tercih edilmiştir (Edelman, 1993, s. 126).

Eski bir Olimpik sporcu olan, Amatör Atletler Birliği ve Amerikan Olimpiyat Komitesi Başkanlığı ardından 1952’de UOK Başkanı olan Avery Brundage, komünist propaganda hakkındaki endişelerinden kişisel yazışmalarında sıklıkla bahsetmiştir (Rider, 2012). Olimpiyat Oyunları’na Sovyet sporcuların ilk katılımı olan 1952 Helsinki Oyunları başlamadan önce, siyasi nedenler ve kabilelerin güvenliği hakkındaki endişeler öne süren SSCB, diğer komünist ülkelerle bir arada ve diğer ülkelerden izole bir şekilde kabilelerinin konaklaması için ayrı bir Olimpiyat Köyü kurulmasını talep etmiştir (Boniface, 2004, s. 76). Kurulan Olimpiyat Köyü’nde Sovyet sporcular Macaristan, Polonya, Bulgaristan, Romanya ve Çekoslovakya’dan gelen sporcularla konaklamıştır (Mallon ve diğerleri, 2011, s. lvi). Bu ayrılık, Soğuk Savaş ayrışmalarının Olimpiyat Oyunları’ndaki ilk yansıması ve Brundage’nin endişelerini kanıtı olarak görülebilir. Thomas’a (2012, s. 83) göre de 1952 Helsinki Oyunları, Soğuk Savaş gerilimlerinin önemli bir dönüm noktası olmuştur.

2.3.2. Kültürel Soğuk Savaş

Soğuk Savaş’ın güç mücadeleleri, SSCB ve ABD arasındaki silahlanma ve silahlı kuvvetlerin caydırıcılığına odaklı bir rekabet ile sınırlı kalmamıştır. Nükleer silahlanma yarışı sonrası ortaya çıkan dehşet dengesinin mücadeleyi kısıtlamasının bir yansıması olarak ABD ve SSCB güç üstünlüğü sağlamak için kültürel rekabeti kullanmaya yönelmiştir (Rider, 2020, ss. 30-31). 1940’ın sonundan itibaren ABD ve SSCB’nin arasındaki kapitalizm ve komünizm rekabetindeki, iki ana grubun çıkarları etrafında ideolojik üstünlüğü kanıtlamak amacıyla kültürü kullanmaları Kültürel Soğuk Savaş’ı oluşturmuştur. Olimpiyat Oyunları da bu kültürel rekabette önemli bir rekabet alanı haline gelmiştir (Chatziefstathiou ve Henry, 2008, s. 254; Edelman ve Young, 2020, ss. 6-7; Rider, 2020, ss. 30-31; Thomas, 2012, s. 84).

Soğuk Savaş Dönemi’nde ABD ve SSCB, uluslararası alanda çıkarları doğrultusunda olumlu imaj elde etmek için (Darnell, Field ve Kidd, 2019, s. 107; Piano ve Olton, 1988, s. 82; Rider, 2020, s. 30) diplomatik kanal olarak sporu ve sporcuları kullanarak propaganda aracı haline getirmiştir (Prozumenshchikov, 2004, s. 74; Rider, 2020, s. 31; Thomas, 2012, s. 79). Olimpiyat Oyunları, katılımcı ülke sayısı ve uluslararası popülerliği sayesinde

ideolojik mücadeleler için özel bir öneme sahip olmuş (Riordan, 2007), Olimpiyatlarda sportif başarı kazanmak iki ülkede de toplumsal ve politik sistemlerinin üstünlüğünün göstergesi olarak kabul edilmiştir (Keys, 2008, s. 1539).

2.3.3. Spor diplomasisi

Uluslararası ilişkilerde devlet temsilcileri aracılığıyla ilişki yürütme uygulamaları ve dış politika hedeflerinin uygulanması için kullanılan mekanizmaları içeren diplomasi (Piano ve Olton, 1988, s. 241), “devletlerin temsilcileri ile devlet dışı aktörler arasında gerçekleşen ikili faaliyet” (Murray, 2018, s. 9) olarak tanımlanabilir. Spor özelinde kullanımı kısaca, spor alanında resmi temsilciler vasıtasıyla dış politika faaliyetlerinin yürütülmesi anlamına gelen spor diplomasisi; Murray (2018, s. 94) tarafından, “sporun, sporcuların, spor etkinliklerinin ve devlet dışı spor aktörlerinin Dışişleri Bakanlığı ve diplomatik personeller tarafından işbirlikçi, uzun vadeli ve karşılıklı yarar sağlayan ortaklıklar oluşturmak için bilinçli, stratejik ve düzenli kullanımı” olarak tanımlanmıştır.

SSCB, sıkı devlet kontrolünü uyguladığı bütün alanlara benzer şekilde; milli takım sporculuğu başta olmak üzere spor diplomasisini diplomatik bir unsur haline getirerek kullanmıştır. Komünist sporun yükselişi ve diplomatik etkisini arttırması, Sovyet tehdidinin ABD için başka bir alanda, spor diplomasisinde de ortaya çıkmasına neden olmuştur (Edelman, 1993, s. 128,149-151). ABD ortaya çıkan yeni rekabet alanında, Sovyet spor diplomasisinin propaganda unsurları ile mücadele etmek için uluslararası karşı propaganda çalışmalarını kullanmaya yönelmiştir. Böylece spor diplomasisi SSCB için olduğu gibi ABD için de dış ilişkilerde önemini arttırmıştır (Darnell ve diğerleri, 2019, s. 87).

Soğuk Savaş'tan önce, uluslararası spor ve kültürel diplomasi faaliyetlerini özel gruplara ve vatandaşlarına bırakan ABD’de (Keys’ten akt. Rider, 2012), devletin uluslararası spor yarışmalarına katılıma yönelik ilgisinin artması (Edelman ve Young, 2020, s. 6), sporun politik unsur olarak ön plana çıkmasına neden olmuştur (Riordan, 1993a). Devlet tarafından toplumu yeniden düzenleme aracı olarak kullanılan spor ile birleşen spor bilimi uygulamalarının Sovyet sportif başarılarına katkısı (Bourne, Todd ve Todd, 2002; Kidd, 2021, s. 148; Weiss ve Norden, 2021, s. 38,272), ABD’ de spor bilimi alanındaki çalışmalara yatırımlarını artmasına ve federal hükümeti doğrudan Olimpik sporun işleyişine dahil eden 1978 tarihli Amatör Spor Yasası’nın kabulüne yol açmıştır (Llewellyn ve Gleaves, 2016, s.

168). Böylece, ABD sportif faaliyetleri, milli takım ve organizasyon boyutu ile daha devletçi bir yaklaşımla yeniden ele alınmaya başlanmıştır (Rider, 2012).

2.3.4. Olimpiyat boykotları

Uluslararası ilişkilerde bir devletin diğer devlet veya devletler tarafından kabul edilmeyen politikaları nedeniyle uygulanan caydırıcı ve zorlayıcı önlemler olarak bilinen misilleme, “ülkeler arasında, çeşitli seviyelerde gerçekleşebilen yaptırımlar” tanımlamaktadır (TCDB, 2014). Çeşitli uygulama şekilleri olan misillemeler arasında “bir işi, bir davranışı yapmama kararı alma; bir kimse, bir topluluk veya bir ülkeyle amaca ulaşmak için her türlü ilişkiyi kesme eylemleri” (TDK, 2022) olarak ifade edilen boykotlar da yer alır (Piano ve Olton, 1988, s. 199). Devletler, boykotta bulunacakları devletlerin onaylamadıkları eylemlerine karşı tutumlarını “politik, ticari veya kültürel” etkileşimden vazgeçerek sergilerler. Bu durumun ulus içerisine yansiyarak boykot uygulanan devletin kararlarının sorgulanmasına yola açması boykotları “diplomatik olduğu kadar politik” hale getirmiştir (Beacom, 2012, s. 114).

Bu özelliği ile diplomasisi araçları içerisinde de kullanılan boykotlar, “devletlerin, tek başlarına veya birlikte hareket ederek, diğer devletleri uluslararası rekabetten men etme, yarışmalara katılmama veya hedef alınan ülke sporcularının, ülkeye girişini engelleme” gibi faaliyetlerle spor alanında (Murray, 2018, s. 68) kullanılmıştır. Yapılan açıklamalardan hareketle etkisi ve gündem yaratması bakımından spor alanında en revaçta olan Olimpiyat boykotu, ülkeler arası politik mücadelelerin Olimpiyatlar’a katılma konusunu hedef alan yaptırımlara dönüşmesi olarak tanımlanabilir.

Olimpiyat Boykotu kavramı, ilk kez bizzat UOK tarafından 1920 ve 1924’de Birinci Dünya Savaşı’nın sebebi olarak görülen ülkelerin katılımının engellenmesi yoluyla dolaylı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Olimpiyat boykotu tanımında kastedilen boyutlarıyla ülkeler arası boykotlar ise ilk olarak 1956 Melbourne Oyunlarında gerçekleşmiş ve boykot kavramı, 1956’dan 1988’e kadar geçen sürede Olimpiyatlar’da etkili olarak (Koryürek, 2003, s. 39) Soğuk Savaş gerilimlerinin Oyunlar’daki yansıması olmuştur.

Soğuk Savaş’taki Olimpiyat Oyunları’nda farklı politik nedenlerle Olimpiyat boykotları gerçekleşmiştir. Soğuk Savaş’taki Olimpiyatlar’da ; ırkçılık karşıtı politikalar, komünizm-

kapitalizm rekabeti, dış ilişkilerde meşru hükümet olma, uluslararası alanda tanınırlık elde etme ve küresel krizler gibi ana nedenlerle devletler Olimpiyat Oyunları'na katılım kararından vazgeçmiştir. Devletlerin iç ve dış politika unsurları ile güdülenen sportif boykotları tercih etmelerinde diğer politik eylemlere kıyasla Olimpiyat boykotunun “stratejik ve düşük maliyetli bir alternatif” olması önemli bir gerekçe olmuştur (Allison ve Monnington, 2002, s. 108). Olimpiyat Oyunları'nın küresel etki alanını genişletmesi, diplomasinin ve boykotların Olimpiyatlar'da prestij elde etmek için kullanımını (Keys, 2008, s. 1539), özellikle *détente* dönemi sonrasında arttırmıştır. Olimpiyat boykotları, politik onaylamama çağrılarını uluslararası olarak duyurmayı sağlayan bir diplomatik yaptırım aracı olarak kullanılmış (Cha, 2009, s. 1592), özünde ev sahibinin özgürce “en iyi” organizasyonu gerçekleştirme iddiasında bulunmasını kısıtlamış ve ev sahibi üzerinde dolaylı politik etkilere neden olmuştur (D'Agati, 2013, s. 25). ABD, 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları'nı ve SSCB, 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nı boykot etmesi (Cull, 2010, s. 457) iki devletin art arda Olimpiyat ev sahibi olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Soğuk Savaş'ın güç mücadelelerine dair özel bir kesiti meydana getirmiştir.

2.4. Teorik Çerçeve

Teoriler, genel bir tanım ile, “vakaların meydana gelme nedenlerinin açıklamalarıdır” (Gratton ve Jones, 2010, s. 78). Vaka çalışmasından elde edilen bulguların teoriyi destekleyici veya karşıt yönde olma durumu nihai sonuca ulaşmaya yardımcı olur (Campbell, 2010, ss. 21-22). Yin (2018), vakaları örnekler grubu olarak düşünerek genellemede bulunmak yerine ve vakaları deneylere benzer yapıda ele almış; vaka çalışmasından elde edilen bulgulara genelleme yapılabilmesi için teorinin kullanımı savunmuştur (Yin, 2018, ss. 72-73). Teori genellenebilirliği arttırdığı gibi vakalar içerisinde yer alan olguların ayrıntılardan soyutlanarak önemli unsurların ön plana çıkarılmasına yol açar. Bu soyutlama sonucunda vakayı daha anlaşılabilir hale getirmeye yardımcı olur (Donnelly, 2005, s. 30). Teorinin soyutlama özelliği, geri planda etki sahibi olan alt vakaların yer aldığı, değişkenler üzerinde pek çok etkenin bulunduğu, disiplinler arası çalışmayı gerektiren vakaların özüne ulaşma noktasında, sağladığı ön kabuller ile nedenlere ve sonuçlara ait soruların yanıtlanmasında yardımcı rol üstlenir. Bu yapıdaki bir disiplin olan uluslararası ilişkilerde teoriler “kavramları ve olayları anlamaya ve analiz etmek” için kullanılırlar (T. Arı ve Toprak, 2019, s. vi). Bu çalışmada devletleri çatışmaya ve işbirliğine

götüren nedenleri ortaya koymaya çalışan (Chernoff, 2007, s. 35) uluslararası ilişkilerin realist ve konstrüktivist teorileri kullanılarak 1980 Moskova ve 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nın temel organizasyon süreçlerine açıklamalar getirmek amaçlanmıştır. Çünkü, yönetim alanındaki vaka çalışmalarında teorilerin kullanımı temel organizasyon süreçlerini açıklama ve sonuçları genellemeye yönelik faydalar sunmaktadır (Tharenou, Donohue ve Cooper, 2007, ss. 76-77).

Uluslararası ilişkiler teorilerinden realizm ve konstrüktivizme yönelik tanımlarda yaklaşım farklılıklarını oluşturan uluslararası politikanın kural tanımazlığının (anarchy) tanımlanması teorilere giriş açısından önem taşımaktadır. Kural tanımazlık kavramında vurgulanan kaotik bir uluslararası ilişkiler ortamı değil, devletlerin daha üst bir uluslararası otoriteye borçlu olmaksızın hareket edebilmelerine yol açan hiyerarşik eksiklik; mutlak otorite sahibi egemen devletlerin sahip olduğu hiyerarşiye ,uluslararası sistemlerin sahip olmaması durumudur (Chernoff, 2007, s. 40; Weber, 2005, ss. 14-15).

2.4.1. Realist teori

Realist teoride, devletleri çıkarları için izlediği güç siyaseti olan *Reelpolitik* kavramı ile ilişkilendirilir (Donnelly, 2005, s. 29) ve uluslararası politik sistem, “çatışma halindeki devlet çıkarlarının bir arenası” olarak kabul edilmiştir (R. H. Jackson ve Sørensen, 2013, s. 75). Realist teori savunucularına göre, uluslararası ilişkilerin kural tanımaz ortamında devletlerin en önemli hedefi hayatta kalmaktır. Hayatta kalmak için, rakip devletlere göre daha fazla güce sahip olmanın sağlayacağı caydırıcılığın rakipler tarafından saldırıya uğrama tehdidini azaltacağı varsayılır. Bu varsayım, teoride devletlerin sürekli güç arttırmak ve gücü sergilemek yoluyla rakipler üzerindeki bir avantaj mücadelesi sergilemeye devam edeceği ile bağlantılı kabul edilmiştir. Realist teori, bu nedenle devletler için hayati önem taşıyan gücün, kendi kendisine yeten devletler tarafından uluslararası daha üst bir yapıya devredilmesinin gerçekçi olmadığını, kabul etmiş ve uluslararası kural tanımaz yapının sürekliliğini savunmuştur (Chernoff, 2007, s. 46; Mearsheimer, 2013, ss. 78-79,91; Reus-Smit, 2005, ss. 194-195; Weber, 2005, s. 16). Gücün devredilmesini imkansız göre teori, uluslararası ilişkilere uzlaş ve düzen getirmeye yönelik hiyerarşiyi oluşturacak devlet dışı uluslararası organizasyonların etkisi söz konusu değildir; devletlerin gücü ve gücün birbirlerine karşı kullanımı odağında gerçekleşen politikalar açıklanmaya çalışılır (Piano ve Olton, 1988, s. 7; Weber, 2005, s. 38).

2.4.2. Konstrüktivist teori

Konstrüktivist teori¹⁶, (sosyal inşacılık, yapılandırmacılık), diğer uluslararası ilişkileri teorilerinin Soğuk Savaş'ın bitişini öngörmede ve açıklamada yaşadığı eksikliğe karşın; sosyal inşa yoluyla SSCB'de ortaya çıkan ulusal kimlik olgusunun SSCB'nin dağılmasına getirdiği açıklama teorisinin hızla popüler olmasını sağlamıştır (Onuf, 2013, s. 31). Konstrüktivizmin insan bilinci ve insanların dünya meselelerindeki konumunu değerlendirerek; uluslararası ilişkileri maddi yönlerinden ziyade toplumsal ve etkileşimli yönlerine odaklanarak uluslararası değişimlere açıklamalar getirmeyi amaçlar (R. H. Jackson ve Sørensen, 2013, s. 209; Rourke, 2007, s. 31).

Konstrüktivist teorisinin ilk teorisyonu olan Onuf (1989), insanların sosyal gerçekliği inşa ettiğini, uluslararası ilişkilerdeki değişimlerin temelde bu inşa ediliş ile gerçekleştiği görüşünü sunmuştur. Uluslararası ilişkileri insan eylemlerinden ve uluslararası ilişkilerin insanlar için ifade ettiği anlamdan soyutlamak yerine sosyal olarak inşa edilmiş bağlamları kullanarak uluslararası değişimi açıklayan konstrüktivist teoride, uluslararası ilişkiler toplumsal olarak inşa edilmiştir ve devletler de insanlara benzer şekilde etkileşim içerisindedir (Fierke, 2013, s. 189; Onuf, 2013, ss. 6-9; Sullivan, 2001, s. 99). Sosyal yapılar ve uluslararası yapılar arasındaki iletişim sürekli ve yapılar arasındaki etkileşim çift yönlü olarak yer alır (Rourke, 2007, s. 30).

Teori, uluslararası politikanın kural tanımazlığını algılamada sabit bir yol haritası sunmaz; kural tanımazlık halinin kimlik ve çıkarları oluşturan uygulamalardan oluştuğunu ve bu uygulamalar somut biçimde devam ettikçe kural tanımazlığın devam edeceğini varsayar. Güç kullanımının devamlılığı ve kendi kendisine yeten egemen devletler arasındaki rekabet nedeniyle uluslararası kural tanımazlığı sürekli kabul eden realizme karşı konstrüktivizm bu unsurları kural tanımazlığın kurumları olarak ele almıştır; bu yaklaşım gücün kullanımını durumsal olarak değerlendirmeye yol açmıştır. Teori, uluslararası politikanın kural tanımazlığını “devletlerin ondan yaptığı şey” veya farklı bir tabirle “devletlerin ondan ne anladığı” olarak tanımlar (Wendt, 1992, s. 394). Tanımdan hareketle ;devletler birbirlerine karşı rekabetçi davranırlarsa uluslararası politikalar çatışmacı bir hal alır, devlet davranışları uyumlu ve işbirlikçi bir yapıda seyrederse politikaların doğası da işbirlikçi bir yapıya

¹⁶ Kavram, alandaki yaygın kullanım ve uzman görüşleri göz önünde bulundurularak bu çalışmada konstrüktivizm şeklinde kullanılmıştır.

bürünür. Konstrüktivist teori uluslararası politikanın kural tanımazlığını kalıplaştırmak yerine devletler tarafından belirlenmiş, tahmin edilemez bir olgu olarak kabul ederek (Barkin, 2010, s.194; Fierke, 2013, s. 195; Weber, 2005, s. 60), kural tanımazlığın büyük ölçüde toplumsal olarak inşa edilmiş bir sosyal düzenleme olduğunu savunmuştur (Onuf, 2013, s. 8).

Konstrüktivist ve realist teori arasındaki temel fark, devletler ve uluslararası sistemin karşılıklı olarak etkileşim halinde olmasıdır (Chernoff, 2007, ss. 69-70). Bu etkileşim iletişimi, dili ve fikirleri ön plana çıkarmıştır (bkz. Çizelge 2.4.). Ayrıca konstrüktivist teori gerçekliği somutlaştırmak yerine mevcut durumu tanımlamayı tercih eder. İki teoride de uluslararası sistem kural tanımaz olarak kabul edilmesine rağmen, realist teoride bu durum sürekli ve zorunludur; konstrüktivist teorideyse devletler tarafından öyle olduğu varsayıldığı için kural tanımaz hale gelmiştir ve değişerek yerine hiyerarşi gelebilir. Benzer bir somutlaştırma örneği ise politik çıkarlar hususunda yer almıştır. Realizmde, her kazanana karşı kaybedenlerin mevcut olması politik çıkarların toplamını nihai olarak sıfır haline getirirken (Rourke, 2007, s. 20), konstrüktivizmde pek çok farklı durumun gerçekleşme ihtimaline yönelik atıfla politik çıkarların toplamını sıfır olmayan olarak vurgulamıştır.

Çizelge 2.4. Realist ve Konstrüktivist teorinin vurguları (Rourke, 2007, s. 19)

Vurgu	Realist Teori	Konstrüktivist Teori
İnsan Doğası	Karamsar: İnsanlar çıkarıcı ve rekabetçi	Nötr/Varsayım yok
Temel Kavramlar	Güç, çatışma	Fikirler, iletişim, dil
Gerçeklik	Büyük ölçüde nesnel	Büyük ölçüde öznel
Politik Çıkarlar	Toplamı sıfırdır	Toplamı sıfır değildir
Sistemdeki Çatışma	Merkezi ve kaçınılmaz	Merkezi ama kaçınılmaz değil
Uluslararası sistem	Kural tanımaz (Anarşizm)	Kural tanımaz çünkü öyle olduğu varsayılıyor
Çatışmanın ana nedeni	Çatışan çıkarları peşinde koşan devletler	Çatışma ve düşmanlığa ilişkin varsayımlar
Barışa giden en iyi yol	Güç dengesine ulaşmak	Ortak hedefler ve bu hedeflere ulaşmanın yollarını bulmak için iletişim kurun
Anahtar organizasyonlar	Devletler	Hükümetlerarası kuruluş, Sivil Toplum Kuruluşları ve Devletler
Ahlak anlayışı	Ulusal çıkar bir devletin ahlaki zorunluluğudur	Ahlak öznelidir
Politika reçetesi	Kişisel çıkarın peşinden gitmek, gücü genişletmek ve korumak	Tercih edilen gerçekliği teşvik etmek için fikirleri ve dili şekillendirin

2.4.3. Vaka-teori ilişkisi

Soğuk Savaş'ta gerçekleşmiş olan 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları'nı ve 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nı inceleyen bu çalışmanın bulgularında ; iki Olimpiyat Oyunu'nda gerçekleşmiş olan boykotlar, SSCB'nin devletçi yönetim anlayışıyla gerçekleştirdiği organizasyon ve Los Angeles'ta ABD kapitalizmi ile uyumlu olarak gerçekleşmiş olan özel sektör organizasyonun temel benzerlikleri ve karşıtlıkları ortaya konulmuştur. Moskova ve Los Angeles Olimpiyat Organizasyon Komiteleri'nin bulundukları gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerin açıklanmasında, Olimpiyatlar'ın ev sahipliğinin elde edilmesinden organizasyonun hayata geçirilmesine kadar geçen süreç incelenmiştir. Organizasyonların analizinde, Soğuk Savaş'ın etkisiyle yüksek düzeyde politize olmuş iki vakada yer alan iç ve dış politikaların etkisinin açıklanması zorunluluğu doğmuştur. Soğuk Savaş'ın yapısı gereği uluslararası ilişkiler odağında incelenen politik unsurlara, realist ve konstrüktivist teoriler ile açıklamalar getirilerek, organizasyon süreçlerinin tarihsel ve politik bağlamdan koparılmadan kapsamlı bir biçimde analizi ve anlaşılması amaçlanmıştır. Teori, Moskova'nın sosyalist ve katı derece devletçi spor yönetimi ile tam zıttı olarak tamamen özel sektör tarafından yönetilmiş kapitalist Los Angeles spor yönetimi anlayışının oluşturduğu iki uç kutuptaki organizasyonun, tarihsel olarak art arda gerçekleşmesinin sunduğu benzersiz deney ortamının sağladığı fırsatlardan tam olarak yararlanmak amacıyla, tamamlayıcı bir test aracı olarak kullanılmıştır.

Cha'nın (2009), spor diplomasisi kavramını realizme göre değerlendirmesine göre sporcular, takımlar ve organizasyonlar, ülke sistemlerinin birer yansımasıdır ve spor, ülkeler arası rekabet veya iş birliği için bir alan halindedir, sportif sonuçlar ve spor organizasyonu başarıları devletlerin gücünü yansıtmaktadır. Konstrüktivizme göre yaptığı değerlendirmede ise spor etkinlikleri, milletler arasında gerçekleşen ve egemen devlet sınırlarını aşabilen yapısıyla spor diplomasisinin iş birliği veya rekabet odaklı kullanımı için açık bir sosyal etkileşim ortamı sağlar. Uluslararası spor yarışmalarında başarı elde etme, mega spor etkinliklerine ev sahibi olma ve başarılı organizasyon yönetiminin devlet ve toplum kimliğini güçlendirecek prestiji sağlayacak bir kendini kanıtlama olanağı sunması bu teori için önemini meydana getirmiştir (Cha, 2009, ss. 1583-1584).

B.K. Berg ve arkadaşları (2012) tarafından “Devletlerin uluslararası spor sistemiyle etkileşimdeki algılarını ,boykotların diğer diplomatik yaklaşımlara kıyasla göreceli

çekiciliğini ve devletlerin çıkarlarına aykırı olduğu durumlarda dahi boykot kararı alma nedenlerini” açıklamak için realist teorinin spor yönetim bilimleri çalışmalarında kullanımı önerilmiştir (B. K. Berg, Kessler ve Hunt, 2012, s. 312). Olimpiyat Oyunları’nın doğası gereği sunduğu sportif rekabet unsurunun ABD ve SSCB arasındaki Soğuk Savaş rekabeti içerisindeki yapısal değişikliklerini; Olimpiyat Oyunları’nda milli takım olarak yarışmanın politik önemini; Oyunlar’a ev sahibi olma ve organizasyonu gerçekleştirmenin ideolojik anlamlarını; boykotlar ile ortaya çıkan Oyunlar’a katılmama olgusunun diplomatik önemini açıklamak için realist teorinin kullanımı uygun görülmüştür.

Konstrüktivist teorideyse devletler arası seçimler sonucunda “tarihsel, kültürel ve politik olarak farklı gerçeklikler” oluşmaktadır. Devletler eylemlerini oluştururken etkileşime girerler (Fierke, 2013, s. 189) Olimpiyat Oyunları, uluslararası bir etkinlik olarak toplumsa olarak etkileşimi yüksek mega etkinliklerdir. Günümüzdeki verilerle uluslararası organizasyonlar içerisinde bir kıyaslama yapmak gerekirse Birleşmiş Milletler (BM)’in 193 üye ülkesine (UN, 2022) karşın, Uluslararası Olimpiyat Komitesi’nin 206 ülkede (IOC, 2022a) Olimpiyat Komitesi bulunmaktadır. Küresel olarak en çok üyeye sahip örgüt konumundaki UOK’un devletler ve toplumlar arası etkileşimde rolü ve önemi olduğu kabulüyle hareket edildiğinde konstrüktivizmin sunduğu bakış açısı iletişim, fikirler ve etkileşimin yer aldığı çok kültürlü ve küresel organizasyonun tartışılmasında fayda sağlayabilir.

Devletlerin “kendisini gururlu bir şekilde tanımlamasına katkıda bulunan katartik ve duygusal bir deneyim” olan sporun küresel sahnesi olan Olimpiyat Oyunları’na ev sahibi olmak ve sportif başarılar elde etmek, “benzersiz bir ulusal kimlikleri” oluşturmaya katkı sağlamış ve devletlerin uluslararası alandaki “onaylanma isteğini” yerine getirmiştir (Cha, 2009, s. 1585). Soğuk Savaş’ın yapısı göz önünde bulundurularak, uluslararası ilişkiler teorileri tercih edilmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Yöntemi

Soğuk Savaş Olimpiyatları'na yönelik bir organizasyon tarihi çalışmasında; spor yönetimi, tarih ve uluslararası ilişkiler disiplinleri arasındaki etkileşim ön plana çıkmaktadır. Üç disipline ait çok yönlü boyutların, bağlamsal ve boylamsal ilişkiler göz ardı edilmeden yorumlayıcı ve kapsayıcı bir araştırma sürecinin gerçekleştirilmesi adına nitel araştırma yöntemlerinden karşılaştırmalı vaka çalışması deseni seçilmiştir.

Vaka çalışmaları, teorileri keşfetme ve uygulanmalarını sağlamak amacıyla vakaları açıklamayı ve daha geniş bir vaka sınıfına genelleyerek benzer olguları aydınlatma amacıyla “güncel bir fenomenin bir veya daha fazla örneğini” (Keddie, 2006, s. 20) “gerçek dünya bağlamında derinlemesine araştıran” (Yin, 2018, s. 349) nitel bir araştırma yöntemidir (B. L. Berg ve Lune, 2016, s. 16; Gerring, 2017, ss. 28-30). Vaka çalışması, vakalar ve bağlamda yer alan konular arasındaki ilişkiyi bütünsel olarak anlamayı amaçlar (Gratton ve Jones, 2010, s. 107) çünkü vakalar arası “bağlamsal etkileşim ve arka plandaki vakaların etkisi”, vakaların net sınırlamalar vasıtasıyla tamamen “izole” halde incelenmesini imkansız kılar (Yin, 2009, s. 47).

Sosyal bilimlerin doğası gereği yöntem ve strateji olarak vaka çalışması metotları, pek çok bilim alanında farklı biçimlerde kullanılsa da çalışma süreçlerinde objektifliğe, güvenilirliğe, geçerliliğe yönelik araştırmacıya yüklediği etik sorumluluklar bütün vaka çalışmalarının ortak değerlerini oluşturmuştur (Woodside, 2010, s. 11).

Vaka analizinin derinliğini arttırmak, karşılaştırma, güvenilirliği ve genellemeyi arttırmak için birden fazla vaka kullanılabilir (Merriam, 2018, s. 49). Vaka çalışması türleri arasında yer alan ve bu çalışmanın da yöntemini oluşturan karşılaştırmalı vaka çalışmaları, tek vaka düzeyinde analiz ve betimlemeyi sağlayarak vakaların açıklamasını gerçekleştirdikten sonra vakalar arasındaki karşıtlık, benzerlik ve tutarlı ilişkileri tespit ederek bir teoriyi geliştirmeyi, var olan bir teoriyi doğrulamayı ve anlatımı zengin ve açıklayıcı kılmayı amaçlar. Karşılaştırmalı vaka çalışması yönteminin verimli kullanımı için seçilmiş

vakaların; karşılaştırmayı mümkün kılacak düzeyde asgari ortak özellikleri barındırması gerekmektedir (Campbell, 2010, ss. 174-175).

Dört yıl arayla gerçekleşmiş iki mega etkinlikteki geniş alana yayılmış olan yönetsel ve politik zıtlıkların sunduğu karşılaştırma ortamı nedeniyle 1980 Moskova ve 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları bu çalışmanın vakaları olarak belirlenmiştir. İki olimpiyatın organizasyon olarak derinlemesine incelenmesi ve karşılaştırılmasına sunduğu olanaklar nedeniyle bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden karşılaştırmalı vaka çalışması (comparative case study) modeli kullanılmıştır.

3.2. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan arşiv kayıtları kaynaklarının orijinallliği ve tarihlendirilebilir oluşu sorgulanmış ve değerlendirme aşamasında objektif olmama ihtimali göz önünde bulundurulmuştur (Stan, 2010, ss. 29-31) Objektif ve orijinal verilerin toplanması için ulaşılan arşiv kayıtları uzman görüşleri de alınarak tarihlendirilmiş, objektiflik karşıt görüş değerlendirilmelerine tabii tutulmuş, belgelerin ilk kaynakları teyit edilmiş ve güvenilirlikleri sorgulanmıştır.

Spor Yöneticiliği, tarih ve uluslararası ilişkiler disiplinleri arasında gerçekleşen bu çalışmanın tarihsel bağlamdan kopmadan inşa edilmesi için tarihi sınıflandırma ve tarih terminolojisi konularında ve uluslararası ilişkilerin realist ve konstrüktivist teorileriyle teorik çerçeve oluşturulması için uluslararası ilişkiler alanından uzman görüşleri alınmıştır. Bu sayede çalışmanın teyit edilebilirliğe ve objektifliğine katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Araştırmanın bulgularında kaynaklık eden dokümanlar, SSCB, ABD ve OOOK kaynakları olarak üç grupta sınıflandırılmıştır. SSCB kaynaklarını Rusya Devlet Çağdaş Tarih Arşivleri ve Vladimir Bukovsky'nin 1992 yılında Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nden (SBKPMK) topladığı belgelerle oluşturduğu arşiv oluşturmuştur. Veri kaynakları hakkında uzman görüşü alınmış, ulaşılan belgelere orijinallik, tarihlendirme ve karşıt görüş değerlendirmesi yapılmıştır. Arşivlerden elde edilen resmi kayıtlar: Sovyetler Birliği Komünist Partisi (SBKP)'nin Moskova Olimpiyatlar'ı için hazırladığı planlar ve toplantı tutanakları; SBKP Politbüro'nun Olimpiyat boykotu ve Moskova'daki organizasyon süreçleri hakkındaki toplantı tutanakları ve görev yazıları; SBKPMK'de Moskova

Olimpiyatları hakkında alınan kararlar, kurumlar arası eşgüdümeye yönelik yazışmalar; Devlet Güvenlik Komitesi (KGB)'nin ve üst düzey yöneticilerinin Olimpiyat'ın güvenliğine dair öneri ve emir yazıları, organizasyon süreçlerine dair SBKP'ye sundukları raporlardan oluşmuştur. Ulusal Güvenlik Arşivi'nde yer alan Sovyet devlet adamı Anatoly Sergeevich Chernyaev'in günlükleri döneme ait destekleyici kaynak olarak kullanılmıştır.

ABD kaynaklarını devletin resmi arşivleri oluşturmuştur. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın Tarihçi Ofisi'nin hazırladığı Dış İlişkiler, SSCB:1977-1980 derleme raporuyla dönemin politik ortamına dair raporlara ulaşılmıştır. Jimmy Carter Başkanlık Kütüphanesi Personel Sekreteri Ofisi arşivinde yer alan; 1980 Lake Placid Olimpiyatları'nın bütçesi ve planlaması, SSCB'nin Afganistan işgaline karşı ABD yaptırım tartışmaları, 1980 Moskova Olimpiyatları'nın boykot kararının alınış süreçleri ve 1984 Los Angeles Olimpiyatları'nın planlama süreçlerine dair yazışmalar, resmi beyanatlar, resmi raporlar, mektuplarla boykotların ortaya çıkışı, 1980 Olimpiyatı'nın ABD iç politikalarına etkisi ve 1984 Olimpiyatı hazırlıklarının gerçekleştiği politik ortama dair verilere ulaşılmıştır. Ronald Reagan Başkanlık Kütüphanesi'nde yer alan yazışmalar, beyanlar, resmi raporlar ve mektuplarla 1984 Los Angeles Olimpiyatları'nın organizasyon süreçlerinin gelişimi ve SSCB boykotunun ABD politikalarına etkilerine dair verilere ulaşılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri Kongresi'ndeki 1980 Lake Placid Kış Olimpiyatları ve 1984 Los Angeles Olimpiyatları hazırlık ve bütçe tartışmalarına dair görüşme kayıtları; 1980 Moskova Olimpiyatları'nın boykotuna dair görüşmelerin tutanakları. Amerika Birleşik Devletleri Hazine Bakanlığı'nın 1974-1980 yılları arasındaki uluslararası döviz kuru raporları. ABD Merkezî İstihbarat Teşkilatı'nın (CIA) 1980 Moskova Olimpiyatları'nın organizasyon süreçlerine dair hazırladığı raporlar; 1984 Los Angeles'ın güvenliğine dair planlamaları.

1980 Moskova ve 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nın bütün organizasyon süreçlerine detaylı biçimde ulaşabilmek amacıyla toplam 6 ciltten oluşan resmi OOOK raporları, LA84 Vakfı'ndan ve UOK Olimpik Dünya Kütüphanesi'nden elde edilmiştir.

SSCB'ye dair verilerin toplanması sürecinde farklı gizlilik düzeyleri ile tarihlendirilmemiş veya tasnif edilmemiş belgelere ulaşmakta yaşanan zorluklara ek olarak Sovyet devletinin dağılmış olmasının bir sonucu olarak değiştirilmiş ve yok edilmiş belgelerin var olma ihtimalinin söz konusu olması Sovyet kaynaklarının incelenmesinde araştırmacı tarafından dikkate alınmıştır.

Ayrıca genel bilgiler kısmında kullanılmak üzere OA'nın ulaşılabilir Türkçe çevirisinin güncel olmaması nedeniyle, OA'nın, çalışma gerçekleştiği sıradaki son versiyonu olan Ekim 2021 basımı araştırmacı tarafından Türkçeye çevrilmiştir. SSCB'nin para birimi ruble ile dolar arasındaki kur farkının teyit edilmesi amacıyla ABD Hazine Bakanlığı arşivinden 1974-1980 yılları arası döviz kurları incelenerek mali tablonun yorumlanmasında fayda sağlanması amaçlanmıştır.

Vaka çalışmasında, veri toplama ve analizinin aynı anda gerçekleşmesi nedeniyle (Foley, 2010, s. 200; Merriam, 2018, s. 161) bu çalışmada da süreçler döngüsel olarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca veri toplama süreçlerinde nitel araştırmalarda yorumlanması gereken kelimeler biçimindeki verileri, araştırmacının keşfederek ortaya çıkarması ve açıklamasında fayda sağlayan, araştırma amacının gerçekleştirilmesi için daha fazla vakayı inceleme imkanı sunan (Bevir ve Blakely, 2018, s. 2,14; Gratton ve Jones, 2010, s. 28,30) yorumlayıcı (interpretivism) yaklaşım kullanılmıştır. Yorumlayıcı yaklaşım, çalışmanın verileri arasında yer alan organizasyon belgeleri gibi kaynaklardan doğrudan çıkarılamayan anlamlara, belgelerin barındırdıkları soyut değer unsurlarının da göz önünde bulundurularak incelenmesi yoluyla ulaşılmasını sağlamıştır (Yanow, 2006, s. 18).

3.3. Verilerin Analizi

Vaka çalışması araştırmasında vaka içi analiz, tek bir vakanın bağımsız bir varlık olarak derinlemesine araştırılmasını tanımlamaktadır (Paterson, 2010, s. 971) 971 ve her vaka çalışması türünün içerisinde bulunan temel analiz birimi olarak vakanın anlaşılmasına yönelik çıktılara ulaşılmasını sağlar. Tek vaka çalışması, tanımlama ve detaylı inceleme ile ilişkili iken, çapraz vaka geçerliliği güçlendirmek, genelleme yapılabilir sonuçlar üretilmesini sağlamak ve teoriler ile çalışmak için avantajlı konumdadır (J. M. C. Burns, 2010, s. 264) Çapraz vaka analizinde incelenen vakalar arası çeşitliliğin bir sonucu olarak incelenen vakalar haricinde, vakalar ile ilişkili alt durumlara da atıf söz konusudur (Gerring, 2017, s. 139) bu nedenle odak vakalar haricinde pek çok bağlantılı durum da görünür durumda olmasa dahi analiz süreçlerine dahil olmaktadır.

Vaka çalışmaları, durumlar arasındaki soyut kavramları elde ederek oluşturduğu bağlantı sayesinde durumlara uygun kapsamlı açıklamalar ortaya koymayı amaçlar. Karşılaştırmalı vaka çalışmalarında tespit edilen temaların açıklamaları vakalar düzeyinde analizler ile

ortaya çıkar (Campbell, 2010, ss. 174-175) ilk olarak tek başına vakaların analizi yapılır ve değişkenler ortaya çıkarılarak durumlar arasında çapraz vaka analizi yapılarak detaylı açıklamalara ulaşılır (Merriam, 2018, ss. 193-195; Yin, 2018, s. 350).

Bu çalışmada, vakalara tek tek vaka analizi yapılmış ve çapraz vaka analizi ile karşılaştırma sağlanarak tartışma süreci tamamlanmıştır. Tekli vaka analizleri tarihsel bağlamda gerçekleştirilmiştir. Los Angeles ve Moskova OOOK raporlarındaki organizasyon yönetim unsurlarından kodlar elde edilmiştir. Tekli analiz süreçlerinde elde edilen kodlardan devlet politikaları ve spor yönetim anlayışları açısından farklılıklar içeren kodlar belirlenerek bulguların alt başlıkları oluşturulmuştur. Tekli analiz sonucunda karşılaştırılmak üzere belirlenen alt başlıklar; Oyunlar'ın arka planı ve gerçekleşen boykotlar, Olimpiyat Organizasyon Komiteleri'nin yönetim yapılar, Olimpik yapılar ve tesisler, güvenlik önlemleri, finansman ve Oyunlar'ın sonlanışı süreçleri kodlarından oluşmuştur. Belirlenen kodların karşılaştırılmasıyla çapraz vaka analizi gerçekleştirilmiştir. Veri analizi süreçleri sonucunda organizasyon şemaları ve spor yönetim uygulamaları; devletlerin sosyoekonomik olarak spora biçtikleri ideolojik rol eşliğinde irdelenmiştir.

3.4. Güvenilirlik ve Geçerlilik

Gerring'e göre vaka çalışmaları; vakalar arası, boylamsal¹⁷ ve vaka içi olmak üzere üç tür bulgunun farklı oranlarda birleşimi ile oluşmaktadır. Bulguların birleşimi sonucu meydana gelen üçgenleme de (triangulation) güvenilirliğe katkı sağlar (Gerring, 2017, s. 140). Üçgenleme aynı zamanda yapı geçerliliğini artırmak için farklı türdeki kaynaklardan veri toplanması (Yin, 2018, s. 354) anlamında da literatürde yer almıştır. Güvenilirliği arttırmaya yönelik ortak yön içeren vaka sayısının artırılması (Merriam, 2018, s. 49) da öneriler arasında yer almıştır. Nitel vaka çalışmalarının yapısı gereği araştırmacı "bilgi toplama konusunda temel araç konumundadır". Araştırmacı "yeteneği ve becerisi" eşliğinde "toplayacağı verinin güvenilirliğinden sorumludur. Ulaşılan kaynakların araştırmacı tarafından teyit edilmesi ve değerlendirilmesi, araştırma güvenirliliği için önemlidir (Merriam, 2018, ss. 142-143)

¹⁷ Zaman aralığı içerisinde seçilen vakalar.

Ward ve Street (2010), vaka çalışmasının sonuçlarının araştırmanın tekrarı ile elde edilebilme tutarlılığı olarak tanımladıkları güvenilirliğe ulaşmak için, üçgenleme, yorumlayıcı arası güvenlik ve denetim izlerinin varlığını önermiştir. Üçgenleme, farklı kaynak ve veri türlerinin kullanımı ile (Ward ve Street, 2010, s. 800) yapılırsa ne ölçüde yeniden üretileceğini değerlendirir. Berg ve Lune'ye göre (2016, ss. 335-337), vaka çalışmalarında objektifliğin sağlanması için araştırmacıyı sonuca götüren yöntem ve basamaklar, diğer araştırmacılar tarafından da çalışmanın tekrar edilip benzer sonuçlar bulmasını sağlayacak şekilde açık ve net olmalıdır.

Yin (2009, s. 80), yapısal geçerliliğinin sağlanması için veri toplama sürecinde farklı yapıdaki kaynakların bir arada incelenmesini, yazım aşamasında taslaklar hakkında uzman görüşü alınmasını; iç geçerlilik için, veri analizi aşamasında desene ve açıklamalara dair sorgulayıcı ve kapsamlı bir yaklaşımda bulunulmasını; dış geçerlilik için ,tek vaka düzeyinde teorinin kullanılmasına ek olarak vaka sayısını çoğaltmayı; geniş çerçevede vaka çalışmasının güvenilirliğin sağlanması için ise araştırma protokolüne bağlı kalınarak geniş bir veri tabanı üzerinde çalışılmasını önermiştir.

Bu çalışmada, vaka çalışması literatüründe yer almış güvenilirlik ve geçerliliğe dair bahsi geçen öneriler dikkate alınmıştır. Ana unsur olarak araştırmacıya yüklenen; araştırma güvenilirliği, geçerliliği ve etik konularındaki sorumluluklara uyulmuştur. Literatürde farklı araştırma basamaklarına odaklanmış çeşitli üçgenleme yaklaşımlarının varlığı tespit edilmiştir. Yakın tarihsel dönemde yer almış, karşılaştırmaya olanak sağlayan benzer özelliklere sahip vakaların belirlenip tarihsel bağlamdan koparılmadan incelenmesiyle üçgenlemenin boyamsallık özelliği sağlanmıştır. 1980 Moskova ve 1984 Los Angeles Olimpiyatları zıt politikaların şekillendirdiği spor yönetimi yaklaşımlarıyla yönetilmiş olsa da bir Olimpiyat'ın organizasyonu; standartlaşmış yönetim aşamalarına sahiptir. Bu aşamaların vakalar bazında ortak tespitinin sağlanması sonucunda üçgenlemenin vaka içi ve vakalar arası boyutlarına yönelik gereklilikler yerine getirilmiştir.

SSCB,ABD ve OOOK'ye ait farklı türdeki resmi arşiv kayıtlarının incelenmesi veri tabanının genişliğini ve veri çeşitliliğini arttırmıştır. Ayrıca çalışmanın interdisipliner yapısı gözetilerek, tarih, uluslararası ilişkiler ve spor yönetimi disiplinlerinden kaynaklar kullanılmış, farklı disiplinlerden uzman görüşleri alınmıştır. Bu sayede veri kaynakları açısından değerlendirilen üçgenleme de sağlanmıştır. Bu durum, tarih disiplininin yazım

teknikleri ve uluslararası ilişkiler disiplinin olgulara yaklaşımının spor yönetimi çerçevesine oturtulmasında fayda sağlamıştır.

Vaka çalışmalarında veri toplama ve analiz süreçlerinin sürekli tekrar eden döngüsel yapısı içerisinde her yazım döngüsünde geçerliliğin ve güvenilirliğin sağlanması için teyit edilmiş ve sınıflandırılmış veriler kullanılmıştır. Veri kaynaklarının ve elde edilen verilerin orijinallikleri teyit edildikten sonra sınıflandırma gerçekleştirilmiştir. Sınıflandırma sonucunda oluşan veri grupları, ABD ve SSCB kaynaklarında yer alan karşıt görüşler göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Tutarsızlıklar tespit edilerek objektiflik sağlanması hedeflenmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Vaka 1- 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları

4.1.1. Oyunlar'ın arka planı ve boykotlar

22 Ekim 1974'te Viyana'daki 75. UOK Toplantısı'nda Olimpiyat Oyunları ev sahibi şehrinin seçimi için aday olan iki şehir Moskova ve Los Angeles arasındaki oylamada UOK 1980 Lake Placid Kış Oyunları'nı vermiş olduğu ABD yerine Moskova'yı tercih etmiş, Moskova 39'a karşı 20 oyla ev sahipliğini kazanmıştır (Perelman, 1985a, s. 7). SSCB'yi dünyaya sergileyen bir “vitrin” olarak sahip olduğu öneme uygun (Central Intelligence Agency [CIA], 1980, s. iii) bir şekilde 1975 yılında Olimpiyat hazırlıkları başlamıştır.

ABD, Moskova Oyunlarının başarısı ile bir propaganda işlevi görmesini engellemek amacıyla (Petrella, 2014) organizasyon başarısını ve insan hakları söylemlerini barındıran propaganda çalışmaları başlatmıştır. Mevcut raporlar, SSCB'nin Afganistan müdahalesinden önce de Oyunları hedef alan girişimlerin (Chepurnaya, 2017, s. 453) var olduğunu ortaya çıkarmıştır. 16 Haziran 1978 tarihli KGB raporunda Moskova Olimpiyatları'nı hedef alan Sovyet karşıtı “düşmanca” faaliyetler yer almıştır (Andropov, 1978). 17 Ekim 1978 tarihli SBKPMK Dış Politika Propagandası bölümü, Moskova Oyunları'na yönelik “düşmanca propaganda” çalışmalarına, karşı propaganda önlemi olarak “Olimpik Harekete SSCB'nin bağlılığını, Sovyet fiziksel kültürünün kitlesel doğasını, tesis inşaat süreçlerini, SSCB'nin olimpiyat hareketinin saflığı korumak için ırkçılık ile mücadelesini” içeren materyallerin kitle iletişim araçlarında yayınlanmasını ve organizasyon süreçlerinin tüm dünyayla paylaşılması için yabancı basının ülkeye davet edilmesini devlet radyosu ve televizyonuna önermiştir (Communist Party of the Soviet Union [CPSU], 1978).

1979 tarihli KGB raporlarında Moskova Oyunları'na yönelik “düşmanca” faaliyetler Avrupa ülkelerindeki propaganda çalışmaları özelinde detaylandırılmıştır. Radio Free Europe, Radio Liberty benzeri “batı destekli” radyo istasyonları gibi “batılı kitle iletişim araçlarında Oyunlar'ın Moskova'dan alınmasına yönelik Sovyet karşıtı” yayınlar yapılmıştır. Medya propagandalarının yanı sıra bazı devletler tarafından Moskova Oyunları'na yönelik

girişimlerde bulunulmuştur. Belçika'da “Moskova-80 Komitesi”; Hollanda'da bir grup parlamenterin yer aldığı "Olimpiyat Oyunları ve İnsan Hakları Komitesi"; Federal Almanya Cumhuriyeti'nde ise "İnsan Hakları Derneği" aktivistleri tarafından "Olimpiyat Oyunlarına Hazırlık Komitesi" kurulmuştur. Ayrıca İngiltere'de, 30 milletvekili "Olimpiyat Karşıtı Komite" ye katılmıştır. Ev sahibi olarak Moskova'ya yönelik propaganda ve tartışmaların içeriğindeki “SSCB’nde insan hakları” (Andropov, 1979a) sorununun gündeme gelmesi KGB tarafından “eskimiş” bir propagandanın kullanımı olarak değerlendirilmiştir (Andropov, 1979b).

MOOK raporunda; “Olimpik Hareket’in geleceğine kayıtsız kalan bazı çevreler” olarak tanımlanan Batılı politikacılar ve Batı medyasının Oyunların başka bir şehre taşınması için; SSCB'yi insan hakları ihlali ile “suçlaması” ve Moskova’nın teknik ekipman yetersizliğinin organizasyon sorunlarına yol açacağı “iddiaları” Moskova Oyunları’nı “engellemek” için yapılan “uygunsuz faaliyetler” ve “yaygaracı kampanyalar” olarak tanımlanmış; ABD’nin girişimleri ise Oyunların “bencil politik çıkarları için kullanımı” olarak sert bir biçimde eleştirilmiştir (Novikov, 1981a, ss. 334-335). Özünde, Olimpiyatların hazırlık aşamasında “Batı standartlarında” teknolojik ekipmanlara ve turizm hizmetlerindeki uzmanlığa hızlı bir biçimde ulaşması gereken Moskova’nın ülke dışı mal ve hizmet tedarikine duyduğu ihtiyaç; Olimpiyatlar’ın “Sovyet gösterisi” olmasını (CIA, 1980, s. iv) engellemeye yönelik propaganda aracı olarak kullanılmıştır. Bu durum SSCB’yi organizasyon süreçlerinin başarısına dair söylemleri barındıran açıklamalar yapmaya yöneltmiştir.

Aralık 1979’da SSCB’nin Afganistan işgali, kontrol sahibi olmadığı bir devlete müdahalede bulunan SSCB’nin etki alanının diğer ülkelere de yayılmasına yönelik tehlikeyi yeniden gündeme getirmiştir. Bu durum ABD tarafından tepkiyle karşılanmış (Mechikoff, 2020, ss. 396-397) ve Soğuk Savaş gerilimlerinin tırmanmasına neden olmuştur. Halihazırdaki Moskova Olimpiyatları’nın organizasyon başarısına yönelik propaganda çalışmalarının varlığında, Afganistan müdahalesi ABD’nin girişimlerini genişletmesi için fırsat sunmuştur (Chepurnaya, 2017, s. 456). 2 Ocak 1980 tarihli ABD Ulusal Güvenlik Konseyi toplantısında Moskova boykotu konusu tartışılmıştır. Dış İşleri Bakan Yardımcısı Warren Christopher, “politik olmayan” Olimpiyatlar’ın politik “kullanımının, uluslararası iletişim ve topluluk için yıkıcı olacağını”, dört yıldır hazırlanan ve “hayatta bir kez” bu fırsata ulaşan sporcuların göz önünde bulundurulduğunda boykotu “Amerikan halkının anlayamayacağı çok sert bir hareket” ve ölçüyü aşmak olarak yorumlamıştır. Hukuk Danışmanı Lloyd Cutler’ın tahlil

ambargosu gerçekleşmeden boykotun gerçekleşmemesi gerektiğini belirtmesi üzerine, Savunma Bakanı Harold Brown Sovyetlerin “kabul edilebilir görünmek” için organize ettiği Olimpiyatlar için “ tahıldan daha fazla endişe duyacaklarını” belirtmiştir. Toplantı sonunda Jimmy Carter, “diğer ülkelerdeki katılmama fikirlerini ileri sürerek ABD’nin de boykot ihtimalini düşünmekte olduğunu” kamuoyuna açıklanmasına (NSC, 1980; Taylor, 2013, s. 728) karar vermiştir. Tahıl ambargosu ve Olimpiyat boykotuna ek olarak; ABD Moskova Büyükelçisi’ni geri çağırılması, SALT II anlaşmasının askıya alınması, teknolojik ürünlerin satışına ve Sovyet balıkçı teknelerinin avlanmasına ambargo konulması diğer yaptırımları oluşturmuştur (Wenn ve Wenn, 1993).

17 Ocak 1980 tarihli ABD Temsilciler Meclisi toplantısında, Moskova Oyunları’nın başka bir yerde yapılması teklifinin UOK’a sunulması; itirazı halinde ise ABD’nin boykot etmesi veya alternatif bir Oyun olarak “Özgür Dünya Olimpiyatları” adı altında düzenlenecek etkinliğin finansmanını gerçekleştirmesi önerisi sunulmuştur. Öneriler Kongre tarafından kabul edilerek, boykot, yer değişikliği ve alternatif oyunların finansmanı için Başkan’a yetki verilmiştir. Temsilci Bauman’ın önerisinde diplomasi açısından dikkat çeken unsurlar mevcuttur. Bauman,1936 Berlin Oyunlar’ın boykot edilmemesinin Nazi “diktatörlüğüne meşru bir hava vermiş” olduğundan bahsetmiştir. “Pişmanlık” yaşanmaması için, işgale “dünyanın göz yumduğu” mesajı vermek yerine Oyunlar vasıtasıyla SSCB’nin ulaşmak istediği “meşruiyetten mahrum edilmesi ve ekonomik zarara uğramasının” Sovyetlerde “küresel öfkenin farkına varılmasını” sağlayacağını savunmuştur. (Bauman, 1980).

Afganistan müdahalesi sonrasında ABD’nin 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları’na yönelik kısıtlayıcı girişimleri; yer değişikliği, alternatif organizasyon ve boykot etmek olarak üç farklı yaklaşımı sunan seçenekler etrafında toplanmıştır. Jimmy Carter, Oyunların Moskova’dan alınmasına yönelik teklifi bir adım ileri taşıyarak Oyunların Yunanistan’a geri dönüşünü desteklemiştir (Taylor, 2013,720) .Yunanistan’ın kalıcı ev sahipliği ihtimali ABD’nin Los Angeles’taki ev sahipliği düşünülerek ABD’nin “Olimpiyat Oyunları’nı politikalardan koruma konusundaki desteğini teyit etmek” amacıyla kullanılmıştır (Cutler ve Onek, 1980, ss. 17-19). Olimpiyatlar’ın Yunanistan’a dönme fikri, Yunan Hükümetinin Antik Olympia bölgesinin güneybatısında 1250 dönümlük devlete ait araziye Yeni Olympia olarak UOK yetkisi altında kalıcı ve tarafsız bir bölge olarak tasarlayan (Albanidis, Barney ve Choutas, 2007) cazip teklifine rağmen, UOK geçmişte dünya milletlerinin Olimpiyatlar’a ev sahibi olmaya duydukları isteği sona erdirmemek (Cutler, 1980a, s. 39) ve Oyunlar’ın

küreselliğini sağlamaya yönelik tutumu nedeniyle bu öneriyi reddederek hayata geçmesini engellemiştir.

Carter, ABD MOK Başkanı Kane'e, Sovyet askerlerinin Afganistan'dan tamamen çekilmemesi halinde Oyunlar'ın Moskova'dan alınmasının UOK'a teklif edilmesi çağrısında bulunduğu mektubunda; uluslararası spor müsabakalarının da Afganistan işgali gibi bir Sovyet "hükümet politikası" olduğunu, Moskova Organizasyon Komitesi Başkanının, Sovyet hükümeti yetkilisi olduğunu ve Oyunlar'ın SSCB için büyük politik önemi olduğunu belirtmiştir. Taşıdığı ulusal ve uluslararası önem göz önünde bulundurulduğunda Afganistan'daki SSCB varlığı nedeniyle Oyunlar'ın Moskova'dan alınmasının SSCB halkından saklanamayacağını, toplumsal yankı uyandıracağını ve "güçlü bir küresel öfke sinyali" olarak gelecekteki "saldırganlık" girişimleri için caydırıcılık sağlayacağını Moskova'ya yönelik girişimlerinin gerekçesi olarak göstermiştir (Carter, 1980a). Carter'ın Moskova Olimpiyatları'nı politik hale geçirmekle suçladığı SSCB tarafı ise ABD girişimleri için benzer suçlamalarda bulunmuştur. Moskova Organizasyon Komitesi; ABD yönetiminin, Oyunlar'ın farklı bir yerde düzenlenme ve iptaline yönelik önerileri ile Oyunları "bencil politik çıkarları için kullanmaya çalışması" şeklinde yorumlanmıştır (Novikov, 1981a, ss. 334-335).

ABD'nin hükümet içi yazışmalarında, "üyeleri hükümetlerinin görüşlerini temsil etmeyen ve geleneksel Olimpiyatları korumanın güçlü savunucuları olan, kendi kendini idame ettiren bir organ" (Cutler ve Onek, 1980, s. 20) olarak bahsedilen UOK'un organizasyon devamlılığını göztecek kararlar alacağı tahmin edilmiş olmasına rağmen denenen Moskova Oyunları karşıtı girişimler; tahminleri doğrulayacak şekilde olumsuz sonuçlanmıştır. UOK, Moskova Oyunları'nı iptal etmeyi ve yerini değiştirmeyi reddetmiştir (CPSU, 1980a). Ayrıca "alternatif oyunların" düzenlemesine karşı çıkmış ve Moskova Oyunları'nın gerçekleştirilmesine yönelik desteğini sürdürmüştür (Novikov, 1981a, s. 335). UOK'un Moskova organizasyonunu desteklemesi, ABD'nin yer değişikliği ve iptale yönelik çalışmalarının sonlanmasına neden olmuş, ayrıca Bağlantısız devletlerin "Batı'nın egemen olduğu bir politik olay" içerisinde yer almaksızın SSCB'yi protesto etmelerini sağlamanın yolu olarak, alternatif spor etkinliğine katılımdan ziyade boykotu ön plana çıkarmıştır (Cutler ve Onek, 1980, s. 20). Sonuç olarak SSCB'ye yönelik yaptırım olarak boykotun ilanı tek seçenek haline getirmiştir.

Boykot ilanının yasal ve pratik olarak gerçekleşmesi için en hızlı yol ABD MOK'nin hükümet kararı ile uyumlu hareket etmesinin sağlanması olmuştur. Boykot seçeneğinin birincil muhatabı olan ABD MOK, başlangıçta hükümet tarafından dayatılan Moskova Oyunları'nı "uluslararası politika için bir araç" haline getirecek boykota, "modern Olimpiyatlar'ın sona ermesine yol açabileceğini" öne sürerek karşı çıkmıştır. Hükümet yetkililerinin boykot talebine ABD MOK başkanı Kane, Komitenin Başkan Carter'ı desteklemesi halinde "kişisel olarak görevinden istifa etmeye mecbur hissedeceğini" belirtmiştir. Ayrıca boykotun ABD MOK'un UOK üyeliğinin askıya alınmasına yol açabileceği, boykota katılan ülke sayısının az olması durumunda ise "SSCB için propaganda zaferine" yol açma riskleri hükümet yetkililerine bildirilmiştir. ABD Olimpiyat Komitesi'nin Moskova'ya "ekip göndermeme" kararını almasının "politik gerekçelerle" gerçekleşmeyeceği ancak "Amerikan sporcuların güvenliği tehlike altında olduğunda" mümkün olduğu, fakat Moskova'nın ABD sporcularının güvenliğine yönelik bir tehdit oluşturmadığı hükümet ile paylaşılmıştır (Cutler, 1980a, ss. 38-39). ABD MOK'un "apolitik kalması ve özel sektör olarak yönetilmesi" gerekliliğini vurgulayan Komite yöneticileri; "Dünya çapındaki Olimpik Hareket'in uluslararası politikanın kurbanı olmamasını sağlamak için" Başkan'dan "prestijli ofisini" dış politikadaki "farklı alternatifler" için kullanmasını rica etmiştir (Kane ve Miller, 1980, s. 5).

Jimmy Carter, ABD MOK Onursal Başkanı olmasına rağmen kararları üzerinde Olimpik Antlaşma¹⁸ gereği herhangi bir yasal yetki sahibi değildi. Ayrıca ABD'nin 1978 tarihli Amatör Spor Yasası'na göre, ABD Olimpiyat Komitesi'ni (USOC) özel bir şirket olarak kabul edilmiştir ve Başkan'ın hiçbir yetkisi mevcut değildir (Civiletti, 1980, ss. 24-25). Yasalar ve Olimpik Antlaşma nedeniyle Carter'ın doğrudan yetkisinin olmaması, ABD MOK'un boykot kararına uyumunu gereklilik haline getirmiştir. ABD MOK'un itirazı karşısında ise zorlayıcı alternatifler "Amatör Spor Yasası'ndaki bir değişiklik" veya çıkarılacak bir tüzükle "Moskova Oyunları'na katılımı yasaklamayı" (Civiletti, 1980, ss. 24-25) içeren Kongre seçenekleri olarak ortaya çıkmıştır. Kongre dışında ise Carter'ın boykotun garanti olarak gerçekleşmesini sağlayan tek yasal yetkisi, ulusal acil durum ilanını zorunlu kılan "Uluslararası Ekonomik Acil Durum Kontrolleri Yasasını" yürürlüğe koymak ve bunun sonucunda ABD sporcu ve seyircilerinin seyahat etmesini engellemek olmuştur

¹⁸ "Milli Olimpiyat Komiteleri bağımsız olmalıdır, politik, dini veya ekonomik nitelikteki her türlü baskıya direnmelidir."

(Cutler ve Onek, 1980, ss. 17-18). Acil durum ilanı küresel ve ulusal krize yol açabilecek yasal ve politik riskleri (Civiletti, 1980, s. 25) nedeniyle tercih edilmemiştir.

ABD MOK'u boykotlar konusunda ikna edemeyen Carter'ın Boykotun gerçekleşmesi için yetki sınırlarını aşması gerekmiştir. ABD MOK'u vergiden muaf statüsün değiştirilmekle tehdit edilmesi (Mechikoff, 2020, s. 399), Amatör Sporlar Yasası'nda ABD MOK için tahsis edilen federal fonun geri çekilmesi (Civiletti, 1980, ss. 24-25), Adalet Bakanı Civiletti'nin önerilerinde yer alan 1978 Amatör Spor Yasasının değişikliğinin "hatırlatılması" (Cutler, 1980b, s. 27) gibi tehdit ve yıldırımlar gerçekleşmiştir (Guttmann, 1992, s. 151). SSCB Olimpiyat Komitesi'nin "1896'dan beri tüm Olimpiyatlara katılmış" ABD'yi "hazırlıkları için çok çaba harcanmış" olan "1980 Oyunlarına katılmaya" ve bu sayede "Olimpik ideallere bağlılığın ifade etmeye" çağırması (CPSU, 1980b; Politburo, 1980), UOK'un hükümet politikalarını ayrı tutmaya yönelik duruşu, Olimpik Antlaşma'nın bağlayıcılığı ve Moskova Olimpiyatları'na ABD MOK'un katılmaya yönelik isteğine rağmen Carter hükümetinin sert baskıları sonuç vermiş (CPSU, 1980b). ABD MOK boykot çağrısına uymak zorunda kalmıştır. ABD MOK'un işleyişini engellemeye yönelik hükümet önlemleri (Mechikoff, 2020, s. 396) sonucunda boykot kararı alındığının bilincinde olan SBKP, "Carter'ın boykot hareketinin" başkanlık seçimi öncesi bir "politik fayda" sağlamak amacıyla gerçekleştiğini savunan, boykotun "Amerikan sporcuların haklarının ihlali" olduğunu yaymayı amaçlayan medya propaganda çalışmaları yürütülmüştür (CPSU, 1980c).

Carter, Herkes İçin Fitness ve Spor Konferansında yaptığı konuşmasında, ABD Olimpiyat Komitesi'nin boykot kararını Olimpik ideallerin koruyuculuğu olarak kendisi tarafından alınan bir karar olarak tanımlamıştır. UOK'un amaçlarına atıfta bulunarak "daha iyi ve barışçıl bir dünya inşasına yardım etmek, uluslararası iyi niyet yaratmak, sporun temeli olan ahlaki niteliklerin gelişimini teşvik etmek" olan "asil" idealleri "saygısızlıktan" korumak için ABD Olimpiyat Komitesinin boykota katılarak "Olimpiyatların anlamsız ve ikiyüzlü bir gösteri" olmamasına yönelik duruş sergilediğini belirtmiştir (Carter, 1980b). Carter, Politikanın Olimpiyatlar'a müdahale etmesine yönelik eleştirilere ise "ülke ve dünya için önemli olan" Afganistan durumu karşısında gerçekleşen ABD boykotunun "herhangi bir politik mesele olmadığını" şu sözleriyle açıklamıştır:

"Bir ulusun 100.000 askerini sınırın ötesine göndermesi ve komşusunu boyun eğdirmesi politika değildir. Bir ulusun komşusunun başkentini işgal etmesi, kukla bir rejim kurması ve sevmediği bir lideri öldürmesi politika değildir. İşgalcilerden oluşan bir ordunun kırları süpürüp yoluna

çıkmaya cüret edenleri öldürmesi *politika* değildir. Aynı ordunun şehirlerde dolaşp hükümet yetkililerini infaz etmesi ve onların yerine kendi insanlarını geçirmesi politika değil, barbarlıktır.” (Carter, 1980b)

ABD Başkanı Jimmy Carter’ın SSCB birlikleri 20 Şubat 1980’e kadar çekilmezse Moskova Olimpiyatları’nın boykot edileceğini ilan etmesiyle (Morrison, 1982, s. 15) Olimpiyat tarihinde ilk kez, ABD Olimpiyatları boykot çağrısında bulunmuştur. Boykot ilanı ile birlikte uluslararası toplumun da SSCB’nin durumu karşısındaki “ciddiyetini” ortaya koyabilmesi adına “yüksek sayıda ülkenin boykota katılımının (NSC, 1980) gerçekleşme ihtiyacı doğrultusunda ABD tarafından diplomatik çalışmalar yürütülmüştür. 3-10 Şubat 1980 tarihleri arasında Muhammed Ali beş¹⁹ Afrika ülkesini ziyaret ederek ülke liderlerini boykota katılmaya çağıran bir Başkanlık görevinde bulunmuştur (Ali, 1980; Martin, 1980). ABD Büyükelçilikleri aracılığı ile boykot çağrıları devam etmiştir.

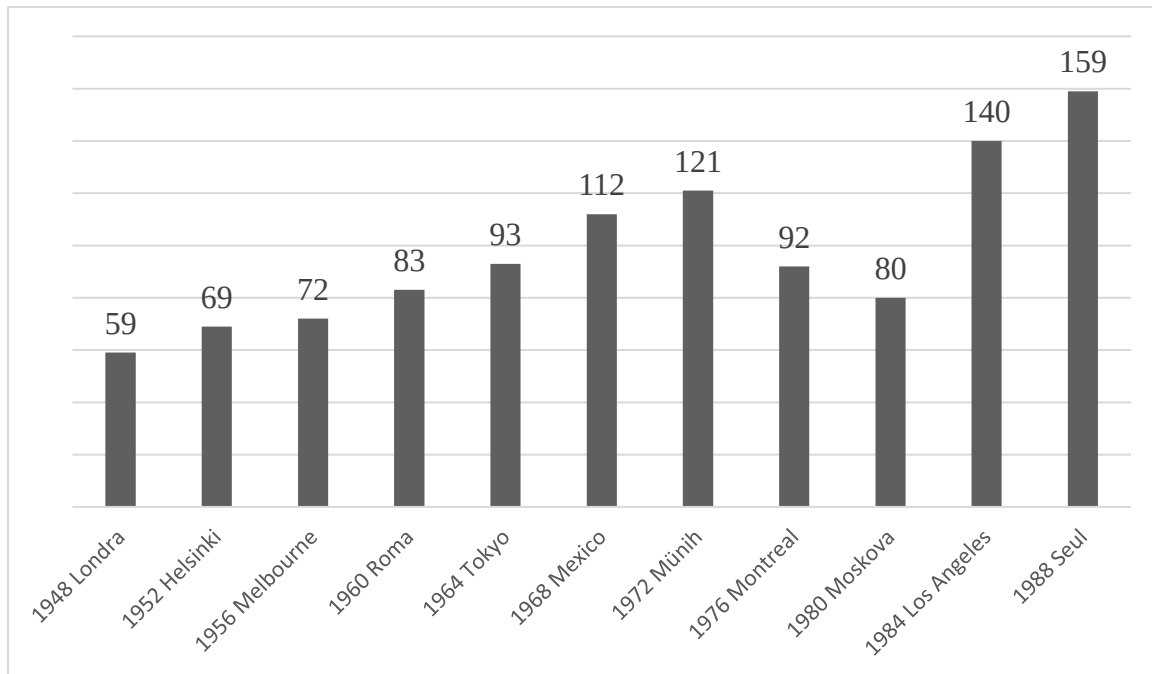
Carter, 28 Mart 1980 tarihli Beyaz Saray bildirisi ile Amerikalı iş insanlarına Moskova Olimpiyat Oyunları’na “katılmama ve katkıda bulunmama” çağrısında bulunmuştur. Bildiri ile Ticaret Bakanlığı tarafından uygulanmak üzere, Moskova Oyunları’nı destekleyici niteliği olan mal ve teknoloji lisanslarını reddetmesi, Olimpiyatlarla ilgili sevkiyatı yapılmamış ihracat lisanslarının iptal edilmesi, lisans gerektirmeyen tüm ihracatlar üzerinde denetimler uygulanması ve Olimpiyatla ilgili tüm harcamalarla bağlantılı ödemelerin yasaklanması” kararı alınmıştır (Morrison, 1982, s. 25). Bu karar, MOOK için tedarik ve çok uluslu şirketlerden gelecek ödemeler konusunda sorunlar ortaya çıkarmıştır (Chepurnaya, 2017, s. 456). Alternatif tedarikçi ihtiyacı ve ödemelerde gecikmeler meydana getirmiştir. Halihazırda ekonomik olarak zor bir durumda olan SSCB’nin gıda tedariki başta olmak üzere yaşadığı sorunlara ek olarak; boykotlar ile tırmanışa geçen SSCB karşıtı görüşlerin neden olduğu yaptırımların gerçekleşmesi (Chernyaev, 1980) SSCB’yi diplomatik ve ekonomik olarak daha güç bir duruma getirmiştir.

SSCB çeşitli devlet kademeleri ile (CPSU, 1980d) boykotu engelleme ve Moskova Oyunları’n katılımı destekleme (CPSU, 1980b) çalışmalarını yürüterek Olimpiyat başarısını garanti altına almaya çalışmıştır. Büyükelçilikler, “UOK’a ideallerine politik bir saldırı olan” ABD’nin boykot girişimine karşın SSCB’nin garantisine uygun bir şekilde Organizasyon Komitesi’nin görevini yerine getirdiğini son ana karar vurgulamıştır (CPSU,

¹⁹ Tanzanya, Kenya, Nijerya, Liberya ve Senegal

1980e) SSCB Büyükelçilikleri aracılığıyla yürütülen faaliyetler ise Olimpiyatlara katılım davetinin son geçerlilik tarihi olan 24 Mayıs 1980'e kadar daveti onaylamamış olan devletlerde yürütülmüştür. Ayrıca UOK'nin oluru halinde Organizasyon Komitesi'nin son kabul tarihinden sonraki başvuruları kabul edebileceği belirtilmiş, gelişmekte olan ülkelere ABD ve Büyük Britanya'ya bağımlı veya sömürge ülkelerin katıldığı boykota katılmayarak özgür bir duruş sergilemeye davet edilmiştir (CPSU, 1980f).

ABD'nin uluslararası alanda gerçekleşen benzeri görülmemiş bir politik baskıları (CPSU, 1980b) sonuç vermiş ve Moskova Oyunları'na katılım 80 ülke ile sınırlı kalmıştır. Bu katılım 1960 Roma'dan beri en düşük sayıdır (bkz. Şekil 4.1.). ABD'nin başlattığı boykot çağrısına çoğunlukla gelişmemiş ülkeler yanıt vermiştir. Avustralya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Büyük Britanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Meksika, Hollanda, İspanya, İsveç, İsviçre gibi ülkeler Moskova'da yarışmıştır. Fakat 1980 Moskova boykotuna ilişkin farklı politik, mali veya bilinmeyen nedenlerle Oyunlar'a katılamamış veya politik olarak boykotu beyan etmemiş ülkelerin de olma ihtimali göz önünde bulundurulduğunda Moskova'ya politik gerekçelerle katılmayan net ülke sayısının tespiti mümkün değildir.

Şekil 4.1. Soğuk Savaş dönemi Olimpiyatları'na katılan MOK sayıları

Mallon ve arkadaşlarının (2011) sunduğu gruplama ve kayıtlara göre oluşturulan çizelgeye göre UOK üyesi olan ve 1980 Olimpiyat Oyunlarına davetlerin son kabul tarihi itibarıyla

Olimpiyatlar'da yarışmaya hak kazanmış ülkeler içerisinde 1. 2. ve 3. grupları oluşturan 63 devlet (bkz. Çizelge 4.1.) Moskova'da yarışmamıştır. Katılımda bulunmayan devletlere ek olarak, davetiye sürecinde üyeliği askıda olan Tayvan ve İran; davetiye son yanıt süresi geçtikten sonra UOK üyelik süreci tamamlanmış olan Birleşik Arap Emirlikleri, Katar ve Mozambik de dahil edilmiştir; verilenden elde edilen katılmayan ülkeler hakkında detaylı bilgi Çizelge 4.1.'de yer almaktadır (Boston Globe, 1980; IOC, 2018; Mallon ve diğerleri, 2011, s. lxxii-lxxiii). Bu üç ülkenin davet yanıtı sayılmadığında ve politik katılmama durumunun tespit imkansızlığı göz önünde bulundurulduğunda, boykot eden ülke sayısının 60 devlet olarak sınırlandırılması (Petrella, 2014) mümkündür.

Çizelge 4.1. Moskova Oyunları'na katılmayan ülkeler

1.Daveti Reddeden Ülkeler		2.Davete Cevap Vermeyen Ülkeler		3.Daveti Kabul Edip Katılmayan Ülkeler
ABD	Kenya	ABD Virgin Adaları	Japonya	Gabon
Arjantin	Lihtenştayn	Antigua	Kore	Mauritius
Arnavutluk	Malavi	Bahamalar	Liberya	Nijer
Bahreyn	Malezya	Bangladeş	Mısır	Panama
Bermuda	Moritanya	Barbados	Monako	Surinam
Cayman Adaları	Pakistan	Belize	Norveç	Yukarı Volta
Çin	Paraguay	Bolivya	Orta Afrika Cum.	4.Davette Üyeliği Askıda Olan Ülkeler
Endonezya	Singapur	Çad	Papua Yeni Gine	Çin Taipei (Tayvan)
Federal Almanya	Suudi Arabistan	El Salvador	Somali	İran
Filipinler	Tayland	Fas	Sudan	5.Davetten Sonra Üye Yapılan Ülkeler
Gambiya	Tunus	Fiji	Svaziland	Birleşik Arap Emirlikleri
Honduras	Türkiye	Fildişi Sahili	Şili	Katar
Hong Kong	Uruguay	Gana	Togo	Mozambik
İsrail		Haiti	Zaire	
Kanada		Holnd. Antilleri		

Moskova Oyunları için hazırlanan resmi organizasyon raporlarında boykot kelimesi geçmemektedir. Moskova Oyunları'nın resmi raporunun giriş kısmında Leonid Brezhnev boykota veya Oyunlar'daki siyasete dair herhangi bir söylemde bulunmamıştır, Olimpik Harekete olan desteğinden bahseden ve Olimpik Felsefeye yönelik yaklaşımından bahseden açıklamalarına yer verilmiştir. Fakat Organizasyon Komitesi Başkanı Ignati Novikov; ABD Başkanı Carter ve yönetiminin Olimpiyat karşıtı kampanyasından bahsederken bunu Olimpik sporlara benzeri uygulanmamış bir politik müdahale olarak tanımlamış, ulusal ve uluslararası spora baskı uygulandığını belirtmiştir (Novikov, 1981b, ss. 8-9). Boykot kelimesini zikretmenin, uluslararası onaylanmayan bir davranışı betimlediği anlamı göz önünde bulundurulduğunda; boykot kavramının SSCB tarafından kullanılmaması ve ABD'ye yönelik SSCB'nin ağır eleştirilerinin sebebi olarak gösterilebilir.

Boykot çağrılarının devam etmesine rağmen ABD’de 1980 Şubat ayında gerçekleşen Lake Placid Kış Olimpiyat Oyunları’na katılan; sürekli olarak Olimpiyat’ın politiklardan ayrı tutulmasına yönelik UOK ile dayanışma gösteren SSCB’nin politika ve Olimpiyat’a yönelik duruşunda değişimler meydana gelmiştir. BM’de yer alan beş bölgesel bloktan yalnızca Sovyet ve doğu bloğu ülkeleri Oyunların politik bağımsızlığı ile ilgili konularda olumlu görüş bildirmiştir. Moskova boykotu sonrasında SSCB ve doğu blok ülkeleri de bu çalışmalara güçlü bir destek vermekten çekinmiştir (Keys, 2017).

4.1.2. Olimpiyat Organizasyon Komitesi

Moskova’nın Olimpiyat Oyunları ev sahibi ilan edilişinden sonra UOK tarafından SSCB Olimpiyat Komitesi’ne verilen organizasyon görevini gerçekleştirmek için bir yürütme organının kurulması gerekliliği doğmuştur. Organizasyon görevini yerine getirmek amacıyla Sovyet devlet kurumlarının temsilcilerinin katılımı ile kurulan Moskova Olympiad-80 Organizasyon Komitesi’ne (MOOK) 12 Mart 1975 tarihinde SSCB Olimpiyat Komitesi’ne verilen organizasyon görevi devredilmiştir. MOOK, “SSCB Anayasası’nın vermiş olduğu haklar doğrultusunda bir kamu kuruluşu olarak hareket etmiştir”. MOOK “bakanlıklar, devlet kurumları, Sovyet hükümeti ve spor kuruluşları” arasındaki bütün faaliyetleri koordine etme görevini üstlenmiştir. SSCB Bakanlar Kurulu Başkan Yardımcısı Ignati T. Novikov MOOK’ye başkanlık yapmıştır. “Moskova Halk Vekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi Başkanı”²⁰ Vladimir F. Promyslov, SSCB Spor Komitesi Başkanı Sergei P. Pavlov, Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkan Yardımcısı Viacheslav I. Kochemasov ve Estonya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkan Yardımcısı Arnold K. Green ise MOOK’nin başkan yardımcılığını yapmıştır (Novikov, 1981a, ss. 10-12).

Moskova Olimpiyat Oyunları’ndaki yarışmalar sadece SSCB’nin başkenti Moskova şehrinde gerçekleştirilmek üzere planlanmamıştır. Moskova’nın yanı sıra ,tekne yarışları için Tallin , futbol turnuvası maçları ise Leningrad, Kiev ve Minsk şehirlerinde gerçekleştirilmiştir. Toplam üç cilt olarak yayınlanan ve Moskova Olimpiyat Oyunları’nın bütün süreçlerinin resmi kaydı olan MOOK raporlarının ilk cildi etkinliklerin gerçekleştiği Moskova, Tallin, Leningrad, Kiev ve Minsk şehirlerine ayrılmıştır. 237 sayfalık ilk cilt

²⁰ SSCB devlet yapılanmasında bu unvan, belediye başkanının görev ve sorumluluklarını içermektedir.

boyunca SSCB Başkenti Moskova, Sovyet Estonya'nın başkenti Tallin, , “Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin Doğum Yeri” unvanıyla raporda kendisine yer bulan SSCB şehri Leningrad, Sovyet Ukrayna'nın Başkenti Kiev ve Sovyet Beyaz Rusya'nın başkenti Minsk şehirleri; “sanayi, inşaat, ulaşım, haberleşme, belediye çalışmaları, şehir olanakları, bilim, eğitim, kültür, halk sağlığı ve Sovyet spor” kültürünün şehirdeki uygulama alanlarını, tesislerini ve popüler branşlarını içeren maddeleri barındıracak şekilde kapsamlı biçimde tanıtılmıştır (Novikov, 1981b).

Moskova için kurulmuş olan MOOK benzeri organizasyon komiteleri “spor, inşaat, turizm, toplu yemek, ticaret, asayişinden sorumlu üst düzey yetkililerinin” katılımı ile kurulmuş ve MOOK üyeleri tarafından yönetilmiştir. Estonya'nın başkenti Tallinn'de Olimpik tekne yarışları için MOOK'nin başkan yardımcısı ve Estonya devlet görevlisi Arnold K. Green başkanlığında Olimpik Tekne Yarışları Organizasyon Komitesi (OCOG-OR80); Leningrad şehrinde Halk Temsilcileri Şehir Sovyeti Yönetim Komitesi Birinci Başkan Yardımcısı M. D. Filonov başkanlığında Leningrad Organizasyon Komitesi, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Başkan Yardımcısı Pavel Esipenko başkanlığında Kiev Organizasyon Komitesi, Beyaz Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Birinci Başkan Yardımcısı vekili Vladimir Mitskevich başkanlığında Minsk Organizasyon Komitesi kurulmuştur (Novikov, 1981a, ss. 23-24,30) .

Organizasyon komitesi ve devlet ilişkileri

SSCB adaylık sürecinden Oyunların kapanış törenine kadar geçen bütün süreçte, tam devlet desteğini garanti etmiş, söylem olarak UOK ve uluslararası kamuoyu ile paylaşmıştır. 10-12 Şubat 1980 Lake Placid'deki 82. UOK Oturumunda oturumda Brejnev'in UOK Başkanı Lord Killanin'e yazdığı, Olimpiyat Oyunları'nın tamamen Olimpik Antlaşma hükümlerine bağlı bir şekilde gerçekleştirileceğine dair Sovyet garantisini vurgulayan mektup, oturumun resmî belgesi olarak dağıtılmış ve UOK üyeleri tarafından olumlu geri dönüşler ile karşılanmıştır. Ayrıca boykot çağrılarının odağında gerçekleşen bu toplantıda UOK üyeleri 1980 Olimpiyat Oyunları'nın Moskova'da gerçekleşmesine dair aldıkları kararı teyit etmiş, herhangi bir engelleme girişimine izin vermemişlerdir (CPSU, 1980b). SSCB'nin verdiği garantinin gerçekleşebilmesi için Moskova Olimpiyatları'nın bütün yönetim organları ile eşgüdümlü bir şekilde düzenlenmesi gerekmiştir. Devlet güvencesinin yer aldığı organizasyon sürecinin doğası gereği devlet kurumu işleyişine ve yetkilerine sahip

MOOK'nin yönetim süreçlerini kolaylaştırma amacıyla bütün SSCB'ye bağlı bütün devletlerin devlet kurumlarına Olimpiyatlar hakkında MOOK taleplerine yanıt verme ve sorumluluk alma talimatı verilmesine uygun bir biçimle gerçekleşmiştir (Novikov, 1981a, s. 7). Boykot çağrısı ve boykotun gerçekleşme süreçlerinde ise devlet kurumlarının sorumlulukları artmıştır. MOOK ve devletin dış işleriyle iç işlerini ilgilendiren kurumlar arasındaki etkileşim ve iş birliği daha da artmıştır.

MOOK ve devlet kurumları arasındaki ilişki kapsamlı olmuş, MOOK'e yönelen tek taraflı bir ilişki içerisinde gerçekleştirmemiştir. MOOK sadece organizasyon süreçleri için devletle iş birliği yapmamış, devlet iç ve dış politika unsurlarını barındıran durumlarda devlet ile uyumu sağlamak adına faaliyetlerde ve tekliflerde de bulunmuştur. MOOK Başkanı Novikov, Moskova boykotuna dair değerlendirmelerin yapılmış olduğu Lake Placid'deki UOK oturumuna katılacak MOOK heyetine süreçte yardımcı olması açısından SBKPMK Propaganda Dairesi Başkan Yardımcısı Gramov'un da dahil edilmesini teklif etmiştir. SBKP tarafından SBKPMK Dış Politika Propagandası Bölümü'nde oturumda yer alacak MOOK heyetinin konuşma metninin incelenmesi ve gerekli direktiflerin görevi verilmiştir (CPSU, 1980a). SSCB'nin hedeflediği yüksek sportif organizasyon seviyesinin korunmasında, Moskova Olimpiyatları için risk oluşturabilecek politik etkileri bertaraf ederek boykotları engellemek ve katılım kararı alan ülkelerin kararlarını devam ettirmelerini sağlamak için etkin bir kanal olarak Sovyet Büyükelçileri (CPSU, 1980g) ve MOOK'nin görevini başarıyla yapmasına yardımcı olacak diplomatik kanalların sunduğu fırsatlar kullanılmıştır. Bütün bu unsurlar MOOK'nin nihai hedefi olan organizasyon başarısının gerçekleşmesi amacıyla SSCB devlet mekanizmasının hatalardan arındırma ve önlem alma yaklaşımının birer yansıması olmuştur.

Moskova Olimpiyatları'nın politik önemi doğrultusunda devlet organlarını seferber eden iş birliği ve aksaklıklar önlemek amacıyla sergilediği tutum; organizasyon süreçlerine paralel olarak SSCB sporcularının hazırlıkları konusunda da SSCB sisteminin tam kontrolüne neden olmuştur. Olimpiyatlarda yarışacak SSCB sporcularının hazırlık süreçlerini yöneten SSCB Spor Komitesi'nin programı sadece antrenman ve sportif performans ile sınırlı kalmamıştır. Aynı zamanda sporcuların ideolojik ve politik eğitimini de sağlayarak "hazırlığın son aşamasının" tamamlanması amaçlanmıştır. Bu son aşama içerisinde yer alan "politik çalışmalar ve kültürel hizmetlerin" gerçekleştirilmesi amacıyla 24 KOMSOMOL (Leninist Genç Komünistler Birliği) yetkilisi Olimpiyat eğitim merkezlerinde görevlendirilmiştir

(CPSU, 1980h). KOMSOMOL'un yanı sıra Tüm Birlik Sendikalar Merkez Konseyi²¹'nin de katılımı ve SBKPMK Propaganda Bölümü'nün gözetiminde “sporcuların yüksek düzeyde politik ve ahlaki” becerilerinin gelişmesini sağlayıcı eğitimler gerçekleştirilmiştir. SSCB sporcularının sportif gelişim ve ideolojik gelişimin birleşiminden oluşan “kişisel kompozisyonları” (CPSU, 1980i) SSCB sporcularının hazırlıklarının iki yönünün bir birleşimi olmuştur.

4.1.3. Yapılar ve tesisler

Olimpiyat Oyunları'nın gerçekleşmesi için organizasyon adına önemli temel yapısal unsurlar mevcuttur. Olimpiyatlar'a özel olan yapılar ile hizmet, konaklama ve ulaşım unsurlarına yönelik yapıların mevcudiyeti ile başarılı bir organizasyonun gerçekleştirilmesi mümkündür. Olimpiyat Oyunu bir tarih aralığı, bir sınır, bir alan içerisindeki kutlama olarak değerlendirildiğinde; sporcu ve seyircileri fiziksel olarak buluşturan olanakları sağlamanın ön koşulu olarak gerekli yapısal unsurların mevcudiyeti birincil önceliği oluşturmuştur.

1980 Moskova Olimpiyat Oyunları'nda sporcular, izleyiciler ve konukların ağırlanması, ulaşımı ve iletişiminin sağlanmasına yönelik “Olimpiyat Oyunları için yapılması gereken her şey” Moskova şehrinin uzun vadeli “Başkentin Gelişimi için Genel Planı” ve bu plan doğrultusunda hazırlanan beş yıllık planlarına uygun inşa edilerek yapıların organizasyon sonrasında da halk tarafından verimli biçimde kullanılması amaçlanmıştır (Novikov, 1981b, s. 8). Olimpiyatlar için inşa edilmiş yapıların Sovyet halkının hizmetine sunulması yoluyla Olimpiyatlar'ın “ölü anıtları” olarak kalmamalarını hedefleyen bu yapılaşma yaklaşımı SSCB'deki sosyal devlet anlayışı çerçevesinde bütün tesisleri kapsayacak bir şehirleşme projesi olarak gerçekleştirilmiştir. Olimpiyat için gerekli alt yapı ve yapıların oluşturulması kapsamında: oteller inşa edilmiş, kamp alanları oluşturulmuş, kişisel hizmet işletmeleri açılmış, havaalanları modernize edilmiş, tren istasyonları ve şehir ulaşım tesislerinin kapasiteleri arttırılmış, uluslararası ve şehirlerarası otomatik telefon santrallerinin sayısı arttırılmış, televizyon ve radyoların erişim alanları genişletilmiştir (Foreign Broadcast Information Service [FBIS], 1980; Novikov, 1981a, s. 43).

²¹ eng.: All-Union Central Council of Trade Unions, Sovyetler Birliği'nin ulusal sendika federasyonu

Olimpiyat Köyü

Olimpiyat Köyü'nün inşası Moskova şehrinin genel planının yerleşim yapılaşmasına uygun biçimde gerçekleştirilmiştir. Michurinsky Bulvarı'ndaki şehirleşme kapsamında devam etmiş olan inşaat çalışmaları Olimpiyat Köyü projesi ile bütünleştirilmiştir. 16 katlı 6 apartmandan oluşan üç bölümün oluşturduğu Olimpiyat Köyü'ne eğitim tesisleri, restoranlar, mağazalar, kültür merkezleri ve sağlık tesislerinin eklenmesi yoluyla yüksek kapasiteli ve bütün imkanlara sahip bir mikrorayon²² 'a (CIA, 1980, s. 10) dönüştürülmeye hazır halde inşa edilmiştir. Böylece Olimpiyat Köyü için ek inşaat ve yıkım maliyetleri ortadan kaldırılarak minimum maliyetle inşaat gerçekleştirilmiştir. İnşaat tamamlandığında MOOK organizasyon süresi ile kısıtlı olmak üzere yerleşkeyi Moskova Şehir Sovyeti'nden kiralamıştır. Olimpiyat Köyü için kira dışında gereken diğer harcamalarsa mobilyalar ev araç gereçleri oluşturmuştur. Olimpiyat Köyü, 81 ülkenin Milli Olimpiyat Komitesi'nden toplam 8.310 kişilik spor heyetini ağırlanmıştır (Novikov, 1981a, s. 308). Yarışmacıların Olimpiyat Köyü'nden ayrılmalardan sonra 14.000 Moskovalıya devredilmek üzere konuta dönüşmesi hedeflenen konutlara yarışmaların bitişinde sonraki süreçte bölge halkı yerleştirilmiştir (FBIS, 1980; Novikov, 1981a, s. 8). Olimpiyat Köyü'ne ek olarak konaklama kapasitesinde duyulacak ihtiyaç göz önünde bulunarak Uluslararası Gençlik Kampı inşa edilmiştir. 519 yatak kapasitesine sahip 3 binanın merkezde olduğu geniş bir arazi içerisinde konaklama, eğlence, kültür, spor, yemek ve sağlık hizmetlerini barındıran bu kompleks olarak Oyunlar'dan sonra da kalıcı olmuştur (Novikov, 1981a, s. 136).

Temel konfor unsurlarının yanında Olimpiyat Köyü, sporcu kabileleri için dini alanları da barındırmıştır. İnsan hakları ile ilgili konularda uluslararası eleştiriler alan SSCB din ve ibadet özgürlüğün hakkında eleştirilere önlem almak amacıyla (Chepurnaya, 2017, s. 456) Olimpiyat Köyü içerisinde yer alan Kültür Merkezi'nde ibadet için ayrılmış bölümler hazırlamıştır. Hristiyanlar için Üç Roma Katolik, üç Ortodoks rahip, üç Lutheran papaz, üç Baptist papaz ve bir Anglikan rahip; Müslümanlar için iki imam, Yahudiler için iki haham ve bir kantor Budistler içinse iki Lama merkezde hazır bulundurulmuştur. Topluluk olarak yüksek sayıya sahip Hristiyanlar, Müslümanlar ve Yahudiler için 100 metrekare büyüklüğünde ve 200 kişi kapasiteye sahip üç ibadethane hazırlanmıştır (Novikov, 1981a, s. 319).

²² Apartmanlar ve hizmet tesislerinden oluşan konut topluluğu

Olimpik tesisler

Olimpiyat sonrası dönemde nüfusun sağlığının iyileştirilmesine ve çok yönlü gelişimine hizmet etmek üzere Oyunlar için hazırlanan tüm tesislerin spor, beden eğitimi, halka açık rekreatif etkinlikler ve eğlence için kullanımı göz önünde bulundurulmuştur (Novikov, 1981a, s. 43) . Bu amaçla planlanan tesis inşa ve yenileme çalışmaları Moskova, Tallinn, Leningrad, Kiev ve Minsk şehrinde büyük yarışma alanlarından küçük antrenman alanlarına kadar pek çok spor alanı yenilenmiş ve inşa edilmiştir. Olimpiyat Oyunları programı kapsamında yarışmalar için on iki tanesi yeni inşa edilmiş ve on üçü yenilenmiş toplam yirmi beş spor tesisi hazırlanmıştır (Novikov, 1981a, s. 44).

Olimpiyat Oyunları'na hazırlık kapsamında Moskova'da: "Merkez Lenin Stadyumu'nun Spor Sarayı²³, Dinamo Merkez Stadyumu, Genç Öncüler Stadyumu, Krylatskoye'deki Kano ve Kürek Alanları, Sokolniki Spor Sarayı, Mytishchi Dinamo Atış Poligonu" yenilenmiştir. "Olimpiyskiy Spor Kompleksi, Merkez Lenin Stadyumu'ndaki Druzhba Çok Amaçlı Spor Arenası, Ordu Spor Kulübü Merkezi (CSKA) Spor Kompleksi, CSKA Spor Sarayı, Dinamo Spor Sarayı, Olimpik Velodrom, Krylatskoye bisiklet parkuru ve okçuluk sahası, Sendikaların Binicilik Kompleksi ve Izmailovo Spor Sarayı" spor tesisleri ise inşa edilmiştir (Novikov, 1981a, ss. 43-44). Bu tesisler yarışmalar esnasında kullanılmak üzere seyirci kapasiteleri göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır.

Moskova dışındaki yarışmalar için de benzer hazırlık çalışmaları yürütülmüştür. Estonya SSC'nin başkenti Tallin şehrinde yatıcılık yarışmalarının gerçekleştirilmesi için; bir liman, bir yat kulübü ve Olimpiyat Köyü'nün uzantısı olarak sporcu konaklama ihtiyacını karşılamak amacıyla kullanılmak üzere bir otel inşa edilmiştir. Bu yapı "Olimpik Yatıcılık Merkezi" olarak adlandırılmıştır. Futbol maçlarının gerçekleştirileceği Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti şehri Leningrad'da Kirov Stadyumu, Ukrayna SSC başkenti Kiev'de Cumhuriyet Stadyumu ve Belarus SSC'nin başkenti Minsk'te Dinamo Stadyumu yenilenmiştir (Novikov, 1981a, s. 44).

Olimpiyat yarışmaları için inşa edilen spor tesislerine ek olarak sporcuların antrenmanlarını gerçekleştirmeleri için toplamda Moskova için 82, Leningrad için 2, Kiev için 2 ve Minsk

²³ SSCB'de yer almış seyirci kapasitesine sahip çok amaçlı spor alanlarından oluşan spor tesislerinin genel adı

için 11 spor alanı inşa veya yenileme yoluyla hazır hale getirilmiştir. Bu tesislerin içeriğini ağırlıklı olarak basketbol ve voleybol sahaları, ağırlık kaldırma salonları, halter alanları, havuzlar, futbol sahaları, boks ringleri, jimnastik ve eskrim alanları ve atletizm pistleri başta olmak üzere diğer çeşitli spor branşlarına uygun hazırlanan antrenman alanları oluşturmuştur (Novikov, 1981a, s. 124).

Destek birimlerinin yapıları

Otomatik Kontrol Sistemi ve hizmet binası

1980 Moskova organizasyon koordinasyonunun hızlı bir biçimde gerçekleşmesi ve verilerin hızlı ve kesin bir biçimde işlenmesi amacıyla OKS (Otomatik Kontrol Sistemi) geliştirilmiştir. OKS sistemi ile sporcu ve görevli giriş-çıkışlarının takip edilerek müsabaka koordinasyonunun hızlı biçimde kontrolünün sağlanması; müsabaka sonuçlarının elle aktarılmanın yaratacağı dezavantajların ortadan kaldırılması ile hızlı ve kesin bir biçimde sonuçların hesaplanması ve bu sonuçların medyayla hızlı bir biçimde paylaşılması sonucunda anlık veri akışının gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Sistemin ana bilgisayarı, veriden sorumlu personeller, iletişim hatları ve MOOK yönetiminin bir kısmı, koordinasyon merkezi olarak görev yapması için inşa edilen OKS Olimpiyat Binası içerisinde yer almıştır. Olimpiyatların bitiminden sonra bina ve sahip olduğu teknoloji devlet kurumlarının kullanımına açılmıştır. Bina SSCB Spor Komitesi'ne devredilmiştir. OKS sistemi ise Moskova Şehir Sovyeti Yürütme Komitesi tarafından tesislerin kontrolü amacıyla ve SSCB Spor Komitesi tarafından spor organizasyonlarında veri işlenmesi amacıyla kullanılmıştır (Novikov, 1981a, s. 36,128,139-141) .

Olimpik Televizyon, Radyo Merkezi ve Olimpik Basın Merkezi

Geniş sınırlara uzanan SSCB için ülke içerisinde Olimpiyat haberlerinin basında, radyoda ve televizyonda zamanında yer alabilmesinin gerçekleştirilmesi, uluslararası yayın yapmaya benzer zorluklar barındırmıştır. Veri akışının OKS sistemi ile hızlandırmaya yönelik çözümün bir sonraki aşamasında; SSCB Devlet Televizyon ve Radyo Yayın Komitesi (Gosteleradio) ve SSCB İletişim Bakanlığı'nın renkli televizyon yayınına geniş alanlarda yapabilecek radyo ve televizyon teknolojilerinin kullanımına yönelik önerisi sonucunda bir yayın merkezi inşası planlanmıştır (Novikov, 1981a, s. 502). Bu plan doğrultusunda OTRK

kurulmuştur. Basın alanında , ulusal ve uluslararası basın mensuplarının koordineli çalışabilmesi için Olimpik Basın Merkezi kurulmuştur. OTRK , SSCB’de gerekli olan altyapı ihtiyacına bir çözüm olarak mevcut Ostankino yayın kompleksine eklenerek Olimpiyatlardan sonra Gosteleradio’ya hizmet etmiştir. Moskova'da yer alacak gazeteciler için inşa edilmiş olan Olimpik Basın Merkezi ise Oyunlar’dan sonra devletin resmi yayın organı olan "Novosti" Basın Ajansı ve SSCB Gazeteciler Birliği tarafından kullanılmıştır (CIA, 1980, s. 12; FBIS, 1980; Novikov, 1981a, s. 125,130,136).

Ulaşım

Olimpiyat Oyunları için duyulan havalimanı kapasitesi ihtiyacı için Moskova'da halen Sheremetyevo havalimanına Sheremetyevo-2 Terminali inşa edilmiştir. Ayrıca Moskova'daki Domodedovo ve Vnukovo ile Tallinn'deki havalimanı genişletilmiştir. Karayolu ile ulaşımaya yönelik ise yol ve köprü inşaatı bakım ve onarım çalışmaları yapılmış, bilgisayar kontrollü trafik sistemine geçilerek trafik sorunlarının üstesinden gelinmiştir (CIA, 1980, s. 12).

İnşa ve yenileme süreçleri

Kapsamlı inşa ve yenileme çalışmalarında kaynak eksiklikleri ile gecikmeler meydana gelmiştir. Nisan 1980’e ait SBKP raporu, bütçe eksiklikleri ve aksaklıklar nedeniyle, Prospekt Mira'da kapalı stadyum ve yüzme havuzu, İzmailovo'da bir otel kompleksi, Bitsa'da bir binicilik merkezi ve Olimpiyat Köyü'nde bir kültür merkezinin faaliyete geçirilmesi için son tarihlerin ertelendiği ortaya koymuştur. Ayrıca OTRK tesisinin teknolojik yayın sistemlerin kurulumu için uzman personel eksikliğinin neden olduğu gecikmeler yaşanmıştır(CPSU, 1980h). Yüksek maliyetli OTRK tesisinin teknolojik ekipman ve uzman teknik personel konusunda SSCB’deki eksiklik nedeniyle dışa bağımlı bir proje olmuştur. Gosteleradio'nun ortakları arasında yer alan ABD'li Ampex World Operations SA şirketi OTRK'ye göndermeyi taahhüt ettiği 100 kişilik ekibin ulaşamaması bu gecikmenin nedenlerinden olmuştur (Novikov, 1981a, s. 154).

İnşaat çalışmalarında iş gücü yetersizliği bir sorun haline gelmiştir. SSCB genelinden işçilerin Moskova'ya yönlendirilmiş olmasına rağmen proje yükünü karşılayacak işçi temininde aksamalar oluşmuştur. 23.000 Komsomol gönüllüsü genç ve ordu mensupları

inşaat çalışmalarına yönlendirilerek ihtiyaç karşılanmaya çalışmıştır. Otel inşaatı gibi projelerin bir kısmı ise yabancı inşaat firmalarına devredilerek (CIA, 1980, s. 14) inşaat takvimine yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Gönüllülerin dahil olmasının da etkisiyle tesisler planlanan zamanda kullanıma hazır hale getirilmiştir (Novikov, 1981a, s. 7). Yoğun ve kapsamlı inşaat çalışmaları sonucunda Moskova şehrinin gelişimine fayda sağlayacak şehir tesisleri, turistik yapılar ve toplu konutlar Moskova halkına miras olarak kalmıştır (CIA, 1980, s. iii).

4.1.4. Güvenlik önlemleri

Olimpiyat organizasyonunda kamu düzeninin korunması, ziyaretçilerin mal ve can güvenliğinin ve sağlanması için MOOK tarafından “Güvenlik ve Kamu Düzeni Komisyonu” kurulmuştur (Novikov, 1981a, s. 444). Güvenliğin sağlanması için Savunma Bakanlığı ve İç İşleri Bakanlığı çalışanları, kolluk kuvvetleri, askerler ve KGB personeli aktif olarak görev almıştır (CPSU, 1980j) . Antrenman sahaları, etkinlik alanları, oteller, geçiş güzergahları, havalimanı ve tren garları gibi bütün toplu alanlarda yüksek sayıdaki istihbarat, güvenlik ve hizmet personeller “köklü komünistler ve Komsomol üyelerinden” seçilmiştir (Shchelokov ve Chebrikov, 1980).

Moskova yönetimi, oyunlara ziyaretçi olarak gelen yabancıların hayat standartları ile karşılaşan görece kapalı bir sosyal sisteme sahip SSCB halkının tepkisinin yanı sıra, Sovyet yaşam standardının Batılıların izlenimine açık hale gelmesiyle ortaya çıkabilecek ideolojik “kirlenme” riskine karşı (CIA, 1980, s. 5), Olimpiyatlar’ın standart güvenlik önlemlerine ek olarak ideolojik güvenlik (Chepurnaya, 2017, s. 454) önlemleri de almak zorunda kalmıştır. SBKP, Oyunlar sırasında “güvenliği ve kamu düzenini sağlamayı kolaylaştırmak ve hizmet sektöründe kriz yaşanmaması” için SSCB vatandaşlarının Moskova’ya girişine geçici kısıtlamalar getirilmesi, ayrıca Moskova bölgesi vatandaşlarının ise inşaat ekiplerine, çeşitli etkinlik kamplarına ve tatil yerlerine gönderilmesi kararlarını almıştır (CPSU, 1979). Moskova’daki işletmelerde ve kurumlarda çalışan insanlara “yabancılarla sohbete girmemeleri, kalabalık gruplar halinde toplanmamaları, metro yerine yer üstü ulaşımı tercih etmeleri” hakkında uyarılar yapılmıştır (Chernyaev, 1980). Yerel halkı, yabancı vatandaşlardan izole etmeye yönelik bu uyarılar, etkileşimi kısıtlayarak protestoların engellenmesine yönelik alınmış politik kararlar olarak gözükmektedir. Ortaya çıkabilecek “batı kaynaklı” propaganda çalışmalarına karşı propaganda faaliyetlerini yürütmek için ise

önlem olarak SBKP'nin bölge komitelerine bağlı ideolojik eylemci gruplar oluşturulmuştur (CPSU, 1980h).

Boykotların varlığı nedeniyle dış etkenlerle gerçekleşebilecek protesto faaliyetleri, güvenlik gündemini artan önemiyle meşgul etmiştir. Dış kaynaklardan gelebilecek eylemleri engellemek üzere çeşitli istihbarat ve önleyici güvenlik çalışmaları yürütülmüştür. Yabancı istihbarat örgütleri ve “Sovyet karşıtı kuruluşların”, Oyunlar’ın hazırlık ve düzenlenme aşamalarındaki “yıkıcı” eylemlerinden kaçınmak için MOOK’nin tüm organizasyon çalışmaları, SSCB Savunma Bakanlığı ile iletişim halinde yürütülmüştür. Bu kapsamda önleyici olarak 6.000 civarı yabancı tespit edilerek ülkeye girişi yasaklanmış, yeni kişilerin tespitlerinin sağlanması amacıyla SSCB’ye girişler için geçici vize prosedürü getirilmiştir. Ayrıca Oyunlar’a katılan kişiler için akreditasyon belgeleri yeterli sayılmayarak, pasaportlarının da bulundurulmasını gerekli kılan bir karar alınmıştır. “Sovyet karşıtı saldırılarla” mücadele için diğer Sovyet Cumhuriyetleri’nde de operasyon merkezleri kurulmuştur. ÇHC ve İsrail gibi ülkeler için ek güvenlik önlemleri alınmıştır (Andropov, 1980). ABD’li ziyaretçilerin Moskova’da altı gece konaklamalarına izin veren iki veya üç haftalık tur programlarına kaydolarak ülkeye girişleri şart koşulmuştur. Ziyaretçiler sıkı planlanmış tur programlarında sportif etkinlikler dışında kalan zamanlarında geziler, konferanslar ve konserlerin oluşturulduğu kültürel faaliyetlerle (CIA, 1980, s. 5) meşgul edilmiştir.

Belki de bu sıkı programlar sayesinde, 1980 Moskova Olimpiyatları terör olayı olmadan tamamlanırken (Kennelly ve Toohey, 2007), KGB raporlarında geçen Sovyet karşıtı tehditler de hayata geçirilememiştir. Herhangi bir tehdidin gerçekleşmemesinde Komite’nin güvenliği sağlamaya yönelik önlemlerindeki başarısından söz edilebileceği gibi Batı bloğunun boykot nedeniyle katılmaması sonucu Sovyet karşıtı eylemlerin gerçekleşmesi için uygun ortamın hali hazırda sağlanamamış olma ihtimali de göz önünde bulundurulmalıdır.

4.1.5. Finansman

1980 Moskova Oyunları organizasyonu, SSCB’nin vermiş olduğu devlet güvencesi altında sosyalist ekonomik modele uygun bir şekilde finanse edilmiştir. Sosyalist bir ülkede gerçekleşen ilk Olimpiyat Oyunu olan Moskova’nın başarılı bir şekilde gerçekleşmesinin SSCB’nin uluslararası prestiji açısından önemi (CIA, 1980, s. 5) devlet kaynaklarının bütün

süreçlerde seferber edilmesine neden olmuştur. Oyunlar'ın gerçekleşmesi için spor tesislerinin inşaat ve yenilenme çalışmaları, OTRK maliyetinin bir kısmı ve organizasyon harcamaları MOOK bütçesi dahilinde (bkz. Çizelge 4.2.) ; bu harcamalar dışında kalan bütün harcamalarını içeren tutarlar ise 1976-1980 yılı SSCB Devlet Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Onuncu Beş Yıllık Planı'na dahil edilmiştir (Novikov, 1981a, s. 7).

Organizasyon raporunda detayları verilen harcamaların içeriği MOOK'yi doğrudan ilgilendiren kalemlerle sınırlandırılmıştır. OTRK harcamalarının 64.5 milyon rublelik kısmının MOOK tarafından, kalan 117.9 milyon rublelik kısmının ise devlet bütçesinden finanse edilmesi, altyapı çalışmalarının ekonomik planda yer alması (Novikov, 1981a, ss. 524-525); MOOK'ye "UOK, MOK'lar ve UF'ların konaklama, yemek, ulaşım gibi masraflarının karşılanması" için SBKPMK bütçe onayına gerek kalmaksızın kullanılmak üzere 350.000 Sovyet Rublesi fon ayrılması (CPSU, 1980k) gibi takibi zor olan finansmanların gerçekleştiği göz önünde alındığında, 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları'nın tam maliyetinin tespit edilmesinin mümkün olmadığı söylenilebilir.

Çizelge 4.2. MOOK harcamaları (Novikov, 1981a, s. 524)

Yapılan İşler	Maliyet
Moskova'daki spor tesislerinin toplam maliyeti	372.000.000 Sovyet rublesi
Moskova'daki spor tesislerinin inşaatı	261.400.000 Sovyet rublesi
Moskova'daki spor tesislerinin yenilenmesi	110.600.000 Sovyet rublesi
Tallinn'deki spor tesislerinin inşaatı ve yenilenmesi	25.000.000 Sovyet rublesi
Leningrad, Kiev ve Minsk'teki spor tesislerinin yenilenmesi	34.300.000 Sovyet rublesi
Olimpiyat TV ve Radyo Kompleksi (OTRK) İnşaatı	182.400.000 Sovyet rublesi
MOOK organizasyon harcamaları	150.300.000 Sovyet rublesi
Ekonomik programın uygulanmasından elde edilen gelirlerden MOK'lara aktarılanlar	98.700.000 Sovyet rublesi
Toplam	862.700.000 Sovyet rublesi

MOOK raporundaki mali tabloların yalnızca Sovyet rublesi cinsinden hazırlanması bahsi geçen bütçe belirsizlikleri göz önünde bulundurulduğunda mali bilançonun günümüzde tam olarak anlaşılmasını güç bir hale getirmiştir. SSCB'de halk tarafından döviz alımı ve satımı gerçekleştirilemediği ve ABD-SSCB ticaretinin kısıtlılığı göz önünde bulundurularak; Sovyet Rublesinin değerinin tespiti için ABD Hazine Bakanlığı'nın Mali Yönetim Hizmetleri Birimi'nin yayınlamış olduğu Döviz Kuru raporları, SSCB'nin Moskova Oyunları'nın ev sahibi olduğu 1974 yılını ve Oyunların kutlandığı 1980 yılını da kapsayacak şekilde incelenerek 7 yılın 28 çeyreğinden oluşan döviz kurlarının ortalaması (bkz. Çizelge

4.4.) alınmıştır (Financial Management Service [FMS] , 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980).

Hesaplanan ortalama döviz kuruna göre 1 Sovyet rublesi 1.413 ABD dolarına karşılık gelmektedir. Kur hesaplamasına göre MOOK'nin açıklanan giderleri toplam 1.218.995.100 ABD dolarına karşılık gelmiştir. CIA tarafından Aralık 1979 tarihine kadarki verilerle hazırlanmış raporda ise organizasyonun toplam maliyetinin 1.5 milyar ABD dolarlık 1976 Montreal Oyunları' geçerek yaklaşık 3 milyar ABD doları olacağı ön görülmüştür (CIA, 1980, s. 7). Rus devlet adamı Chernyaev 3 Ocak 1976 tarihli günlüğünde maliyetin rahatsız edici boyutuna yer vermiştir. Olimpiyatlara harcanacak yüksek tutardan “hoşnutsuz olan” ve ev sahipliğinden “elde edilecek kazanımlardan şüphe duyan” Brejnev'in “doğru an geldiğinde”, Oyunların iptal edilmesini savunduğunu aktarmıştır (Chernyaev, 1976, s. 10).

Çizelge 4.3. Sovyet rublesi- ABD doları döviz kuru

Tarih	1 ABD dolarına karşılık gelen Sovyet rublesi	Yıllık Ortalama	Ortalama Kur
31 Mart 1974	0.79	1\$ = 0.76085 py6	1\$ = 0,707617 py6 1 py6 =1.413199 \$
30 Haziran 1974	0.7461		
30 Eylül 1974	0.7573		
31 Aralık 1974	0.75		
31 Mart 1975	0.7050	1\$ = 0.723125 py6	
30 Haziran 1975	0.7		
30 Eylül 1975	0.7325		
31 Aralık 1975	0.7550		
31 Mart 1976	0.7580	1\$ = 0.753875 py6	
30 Haziran 1976	0.7550		
30 Eylül 1976	0.7525		
31 Aralık 1976	0.7500		
31 Mart 1977	0.75	1\$ = 0.7351 py6	
30 Haziran 1977	0.7430		
30 Eylül 1977	0.7245		
31 Aralık 1977	0.7229		
31 Mart 1978	0.6875	1\$ = 0,67725 py6	
30 Haziran 1978	0.7020		
30 Eylül 1978	0.6730		
31 Aralık 1978	0.6465		
31 Mart 1979	0.6610	1\$ = 0,654875 py6	
30 Haziran 1979	0.6650		
30 Eylül 1979	0.6470		
31 Aralık 1979	0.6465		
31 Mart 1980	0.6395	1\$ = 0,64825 py6	
30 Haziran 1980	0.6485		
30 Eylül 1980	0.6450		
31 Aralık 1980	0.6600		

1980 Moskova Olimpiyat Oyunları'nın ana gelir kaynakları

Olimpiyat Oyunları'nda spor pazarlaması unsurlarının etkin kullanımına yönelik yeni bir dönemin başlangıcı sayılabilecek 1984 yılı Los Angeles Olimpiyat Oyunlarına kadar, Olimpiyat Oyunları ticari faydaları kısıtlı, özel sermayeden elde edilen gelirlerin düşük olduğu ve Sosyalist ekonomi modeli ile yürütülen organizasyon süreçleriyle genel anlamda kar odaklılıktan çok hizmet odaklıdır (Novikov, 1981a, s. 7). Dolayısıyla 1980 Moskova'da da kendisinden önceki Oyunlara benzer bazı “klasikleşen” ticari uygulamaların hayata geçirildiği söylenebilir. Örneğin 1960 Roma Oyunlarında uygulanmaya başlayan, spor malzemeleri sağlayan şirketlere resmi tedarikçi ve resmi sponsor statüsü Moskova'da da uygulanmıştır (Chepurnaya, 2017, s. 454). Bunun yanında gelirlerin önemli bir kısmı yayın hakları, lisanslı ürünler, piyango ve bilet satışları gibi kalemlerden gelir elde edilmiştir (bkz. Çizelge 4.4.).

Çizelge 4.4. MOOK Gelirleri (Novikov, 1981a, s. 525)

Gelir Kaynakları	Tutar
Piyangolar	368.000.000 Sovyet rublesi
SSCB içi ve yurtdışı lisansları	199.300.000 Sovyet rublesi
Madeni para programı	65.500.000 Sovyet rublesi
TV haklarının satışı ve bu kapsamdan elde edilen gelirler	61.100.000 Sovyet rublesi
Resmi tedarikçiler ve sponsorlar	7.800.000 Sovyet rublesi
Posta pulları	6.200.000 Sovyet rublesi
Bilet satışı	20.200.000 Sovyet rublesi
Yarışmacı katılım aidatları	3.100.000 Sovyet rublesi
Diğer gelirler (yayıcılık, sigortacılık, değerli eşyaların satışı vb.)	1.600.000 Sovyet rublesi
Gelir Toplamı	732.800.000 Sovyet rublesi
1981 yılında beklenen gelirler (lisans, posta pulları vb.)	12.000.000 Sovyet rublesi
Genel Toplam	744.800.000 Sovyet rublesi

Moskova Oyunları'nın gelir kalemleri içerisindeki en büyük payı piyango gelirleri oluşturmuştur. MOOK tarafından SSCB içerisinde ve uluslararası iki farklı piyango uygulaması başlatılmıştır. Ulusal piyango gelirlerinin yüzde 30'u doğrudan SSCB Olimpiyat Komitesi'ne aktarılmış, “Uluslararası Olimpiyat Sporları Piyangosu”ndan elde edilen gelirin yüzde 75'i ise “amatör sporun geliştirilmesi ve Moskova Olimpiyatları'na gelecek milli takımlara harcanmak üzere” katılımcı ülkelere bağışlanmıştır (Novikov, 1981a, s. 495).

Lisanslı ürünler

MOOK, 1980 Moskova Olimpiyatları maskot ve logosu kullanımı için ayrı lisanslama gerçekleştirmiştir. Logoları taşıyan ürünlere yönelik lisanslarda yine bir ayırım yapılmış ve yurtiçi ve yurtdışı lisans verme süreçleri farklı program ve şartlarda gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda MOOK, 145 şirkete Moskova Oyunları'nın maskotu ayı Mishka'nın üretim hakkı verilmiştir. MOOK, SSCB Ticaret Bakanlığı ve Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Moskova Oyunları'nın amblemlerini taşıyan ürünlerin satış fiyatlarına eklenmek üzere ek ücretler konulması için çalışma yürütmüş ve ürün çeşidine göre değişen oranlarda perakende fiyatlarına ekleme yapılmıştır (Novikov, 1981a, ss. 496-498).

MOOK tarafından belirlenen üretim standartları karşılayan şirketler tarafından toplam 250 çeşit ve 10.9 milyon adet maskot üretilmiştir (Novikov, 1981a, s. 497). Yurt içi lisanslamaya yönelik olarak ise MOOK toplam 6.972 lisans hakkı diploması vermiştir. Bu diplomaların verdiği yetki ile Olimpik amblemleri taşıyacak 17.500 ürüne lisans verilmiştir. Bu ürünlerin içeriğini hediyelik eşyalar, el işi ürünler, giyim ürünleri, tuhafiyeler, züccaciye ürünleri, kumaşlar, rozetler, basılı materyaller, kırtasiye ürünleri, atıştırmalıklar, Misha Maskotları, spor malzemeleri ve mücevherler oluşturmuştur (Novikov, 1981a, s. 500)

Yurtdışı lisansları için farklı bir uygulamaya giden MOOK, 1980 Olimpiyatları amblemlerinin kullanımında 40'tan fazla ülkeyi kapsayan yabancı acente şirketiyle 19 anlaşma imzalayarak, şirketlerle gerçekleşecek protokol süreçlerine acenteleri dahil etmiş ve lisanslanacak ürünler üzerinde denetleme rolünü üstlenmiştir. Yurtdışı lisanslama sürecine acentelerin dahil olması sonucunda, amblem kullanımı yoluyla elde edilecek gelirlerden lisansın bulunduğu ülke MOK'larına %25, MOOK'ye %60 ve acentelere de %15'lik kısmının verileceği bir dağılım modeli oluşturulmuştur. Anlaşma şartları gereği MOOK'ye aktarılacak telif ücretleri acenteler tarafından ödenmiştir. Az sayıda farklı dağılım modelleri gerçekleşmiş olsa da çoğunluklu bu model doğrultusunda anlaşmalar yapılmıştır. Acenteler, toplam sayının yaklaşık “%60”ının kapitalist ülkelerin olduğu 300'den fazla lisans sözleşmesine” aracılık etmiştir (Novikov, 1981a, ss. 500-501).

Tedarikçiler ve sponsorlar

Oyunlar’a ürün, hizmet veya nakdi katkı sağlayan tedarikçi ve sponsor şirketlere reklam yaparken Moskova Olimpiyatları’nın resmi amblemi ve maskotunu kullanma izni MOOK tarafından verilmiştir. Bu kapsamda “resmi sponsor” unvanı alan yabancı şirketlerin çoğu doğrudan ürün teslimi yapmamış, bunun yerine bağış ve diğer şirketlerin ürettiği ürünlerin tedarikinde aracılık etmişler veya nakdi katkıda bulunmuşlardır. MOOK, dışarıdan temini yarışma standartları gereği şart olan sportif malzemelere ve ülke içerisinde üretimi kısıtlı olan teknolojik donanımlara olan ihtiyacı karşılayacak şirketlerden oluşan yabancı şirketlerin 84’üne resmi tedarikçi ve 19’una resmi sponsor unvanı veren antlaşmalar imzalamıştır. Teknolojik ürün üreticisi yabancı şirketlerle yapılan resmi tedarikçilik antlaşmaları, pazarlama kampanyalarının şirketler için sağlayacağı faydanın kısıtlılığı nedeniyle oldukça sınırlı olmuştur. Çoğu şirket tedarik ettikleri teknolojik ekipmanın SSCB tarafından satın alınmasını, satın almanın gerçekleşmemesi halinde ise şirkete iadesini zorunlu kılmıştır. Bu nedenle SSCB çoğu teknolojik ekipmanı satın almak zorunda kalmıştır (CIA, 1980, s. 17; Novikov, 1981a, ss. 504-505).

MOOK, Olimpiyatlar için hizmet sağlayan Sovyet şirketlerinin 206’sına Resmi Tedarikçi unvanını ve 16’sına Resmi Sponsor unvanını vererek yerli şirketler için sponsorluk ve tedarikçilik süreçlerini ayırmıştır. Reklam çalışmaları kapsamında, resmi sponsorlar ve resmi tedarikçiler aynı haklara sahip olmuştur (Novikov, 1981a, ss. 506-507). Yabancı şirketlerin sadece kritik konularda sponsorluk ve tedarikçilik sistemlerine dahil edilmesi yoluyla yabancı sermayenin katılımı kısıtlanmıştır, bu durum Olimpiyatlar’ın “Sovyet meselesi” olarak korunması (CIA, 1980, s. 15) ve olası tedarik aksamaların organizasyon için oluşturabileceği riski önleme çabaları erken olmuştur.

Yayın hakları

MOOK tarafından yürütülen televizyon yayın haklarının satışı sürecinde ABD’li şirketlerin durumu önem taşımıştır. Yayın hakları görüşmeleri sürdüğü esnada inşa edilmesi planlanan OTRK için SSCB’nin uzman personel ve geniş ve kaliteli yayın ağına ulaşmayı sağlayacak teknolojik yayıncılık ekipmanları konusunda duyduğu ihtiyaç, ABD’li şirketlerin çözüm ortağı olarak yer almasına yönelik bir durum meydana getirmiştir. ABD için yayın hakları 35.000.000 \$ karşılığında NBC şirketine verilmiştir. Anlaşmayla eş zamanlı olarak NBC ve

SSCB devlet yayın organı Gosteleradio arasında 50.000.000 \$ tutarında teknik tesis ve hizmetlerin sağlanması konusunda bir anlaşma imzalanmıştır. NBC'den gelen ödemeler OTRK'nin inşaat harcamalarının bir kısmının ödenmesinde kullanılmıştır ve OTRK kurulumu için gerekli teknik ekipman ve hizmet tedariki NBC tarafından koordine edilmiştir (Novikov, 1981a, ss. 502-503).

Bilet satışı

Moskova Olimpiyatları için sunulan toplam 6.070.717 biletin %35'i Moskova'da yaşayan vatandaşlara, %20'si diğer Sovyet şehirlerinde yaşayan vatandaşlara, %30'u yabancı ülke vatandaşlarına, %10'u Olimpiyat hazırlıklarında yardım sağlayan kişilere (ödemeleri MOOK fonundan sağlanmak üzere) ve kalan %5'i rezerv olarak ayrılmıştır. MOOK bünyesinde "Bilet Programı Bölümü" ve bu bölüm bünyesinde veri hesaplamalarını ve teknik desteği sağlamak amacıyla "Bilet Merkezi Müdürlüğü" birimi kurularak satış faaliyetleri yürütülmüştür (Novikov, 1981a, ss. 515-517).

MOOK, yabancı ziyaretçilere sadece bilet veya sadece konaklama satılması engellenmiş ve Olimpiyatlar için bulundukları süre boyunca "günde en az bir yarışma bileti sahibi olmalarını" zorunlu hale getirilmiştir. Bu nedenle konaklama, seyahat ve yarışma biletlerini bir arada barındıran tur paketlerinin satılması kararı alınmıştır. Bu tur paketlerin hazırlanması ve satışı için MOOK, SSCB'ye gelen yabancılar için turlar planlayan SSCB'nin tek resmi dış seyahat şirketi konumunda olan Intourist'i, "Tur ve Bilet Satışı Genel Temsilcisi" (Novikov, 1981a, s. 521) olarak atamıştır. Intourist 15 günlük tur paketlerini içeriğine göre "525 dolar ve 350 dolarlık" iki seçenek halinde sunmuş ve fiyatlara uçak biletleri dahil edilmemiştir. Ayrıca SSCB ABD'li turist uçuşlarının en az yarısının SSCB havayolu şirketi olan Aeroflot ile gerçekleşmesini "şart koşmuştur" (CIA, 1980).

SSCB içinde bilet satışları için alt temsilciler olarak "Tüm Birlik (Sovyetler Birliği) Sendikalar Merkez Konseyi'nin Seyahat ve Geziler Merkez Konseyi"ni ve "Sputnik Uluslararası Gençlik Seyahat Bürosu"nu yetkilendirmiştir. Bu üç kurumun iştiraki ile "XXII Olimpiyat Oyunları için Yabancı Ülkelerde Tur ve Giriş Biletlerinin Satışı Yönetmeliği" hazırlanarak, uygulama standartları belirlenmiştir. 1.762.308 adetlik yabancı ziyaretçilere ayrılan biletler başlangıçta 134 MOK arasında paylaştırılmıştır. Sonuçta bu rakamın

tamamının satış gerçekleşmemiş ve “71 ülkeye toplam 1.323.790 adet” bilet satılmıştır (Novikov, 1981a, s. 521).

Yabancı ülkeler için satıştan kalan miktar ile SSCB içerisinde satılması planlanan bilet miktarı 4 milyonu geçmiştir. Bu yüksek hedefin gerçekleştirilmesi için MOOK tarafından yetki verilen Sendika Seyahat ve Geziler Merkez Konseyi ve Sputnik Uluslararası Gençlik Seyahat Bürosu’nun ülke genelindeki dağıtım alt yapısı kullanılmıştır. Halk için bilet satışlarına ek olarak sendikalar, sanayi kuruluşları ile çeşitli devlet kurum ve kuruluşlarına biletler dağıtılmıştır. MOOK raporunda halka satılan ve kuruluşlara dağıtılan bilet miktarı hakkında net bir veri yoktur. Ancak CIA raporlarında SSCB sınırları içinde satılan bilet sayısı 4,1 milyon olarak yer almıştır. Ayrıca bu tutarın SSCB tarafından sübvansede edilerek “önemli bir gelir kaleminden vazgeçildiği”, devlete bağlı kuruluşlar vasıtasıyla satışı gerçekleştirilen biletlerin %70 indirimle satışa çıkarıldığı ve toplam bilet sayısının “yaklaşık %20’sinin Doğu Avrupalı ziyaretçilere ayrıldığı da yine bu raporlarda yer almıştır (CIA, 1980, s. 14). MOOK’nin planlaması, gerçekleşen dağılım ve CIA verileri arasındaki farklar ve belirsizlikler boykot kaynaklıdır. ABD turistlerinin yokluğu ve boykotların Avrupalı turistlerin SSCB’ye seyahatine yönelik oluşturduğu engelleyici durum değerlendirildiğinde yabancı katılımcı sayısının azaldığı, etkinlik seyircilerinin ağırlıklı olarak SSCB ve Doğu blok ülke vatandaşlarından oluştuğun söylenmesi mümkündür.

Hatıra parası ve hatıra madalyası

MOOK tarafından gelir elde edilmesi amacıyla başlatılan hatıra parası programında SSCB Maliye Bakanlığı, SSCB Devlet Bankası (Gosbank) ve SSCB Dış Ticaret Bankası’nın (Vneshtorgbank) katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Program, “bakır-nikel alaşımı, gümüş, altın ve platinden” yapılmış Sovyet rublesi olarak geçerli değere sahip madeni paralar devlet tarafından üretilmiş, yurt içi ve yurt dışında satışları gerçekleştirilmiştir (Novikov, 1981a, ss. 508-509). Madeni para programına benzer şekilde koleksiyon değeri olan fakat niş bir ürün olarak ön plana çıkan hatıra madalyalarının üretimi doğrudan bu konuyla ilgili olan Shinjidaisha şirketine verilmiştir. Satışlardan MOOK’ye ve Japonya Olimpiyat Komitesine pay vermeyi içeren bir anlaşma sonucunda, madalyaların ilk etapta Japonya’da satılması planlanmıştır. Fakat Olimpiyat boykotunun meydana gelmesi ve Japonya’nın da boykot eylemine katılması nedeniyle satışlar durmuş ve madalya programı başarısızlıkla sonuçlanmıştır (Novikov, 1981a, s. 510).

Boykot etkisi

Moskova bütçesindeki belirsizlik ve tutarsızlıklar nedeniyle, boykotun meydana getirdiği ekonomik kaybın tam olarak belirlenmesi mümkün değildir. Yalnızca katılım oranının azalması nedeniyle, gerçek gelirin beklenen gelirden düşük olduğu tahminin yapılması mümkündür (D'Agati, 2013, s. 101). Boykotlar gerçekleştiği esnada ödemelerin “en az 2/3'lük” bölümünü almış olan SSCB'nin ekonomik kayıplarının asıl olarak yabancı seyircilerin harcamalarından oluşan döviz gelirleri, “turizm ve yayın haklarından beklenen döviz gelirlerindeki düşüşle” gerçekleşmiştir. Bu durum Oyunlar'ın gerçekleştiği esnada gelmesi beklenen döviz girdilerinin beklenen düzeyin altında kalması sonucunda taksitlendirilmiş borçların ödenmesinde aksamalara yol açmıştır. SSCB ekonomisinde süregelen kriz hali ve iç huzursuzluğa (Chernyaev, 1976, 1977) sebep etmenlerden birisi olan gıda tedariki sorunu da Olimpiyatlar sonrasında artmıştır (Chernyaev, 1980). Afganistan müdahalesi nedeniyle SSCB üzerinde uygulanan ambargolar ve Olimpiyat Oyunları için gerekli olan tedarik ve stoklama ihtiyacının bu durumun kötüleşmesine neden olduğu söylenebilir. Ayrıca boykotlar nedeniyle Olimpiyat Oyunları'na katılımı teşvik etmek adına SSCB tarafından sporcuların ulaşımının ve Olimpiyat Köyü'ndeki harcamaları ülkeler bazında değişen oranlarda karşılanmış, sporcuların çeşitli maddi yardım taleplerine karşılık verilmiş olması (CPSU, 1980c) boykotun bir diğer ekonomik etkisi olmuştur.

4.1.6. Oyunlar'ın sonlanışı

1980 Moskova Olimpiyat Oyunları'nın bitişiyle SSCB'nin bütün bir ulus olarak Oyunları sahiplenmiş olmasının da bir sonucu olarak, SSCB'de sıklıkla kullanılan devlet nişanları organizasyona katkı sağlayan çeşitli meslek gruplarındaki Sovyet vatandaşlarına verilmiştir. Bu meslek gruplarını; spor tesisi inşaatında çalışan işçiler, havayolları şirketi Aeroflot çalışanları, OTRK inşaatındaki işçiler (CPSU, 1980l), KGB, ordu ve güvenlik mensupları (CPSU, 1980j) oluşturmuştur. Ayrıca UOK Başkanı Lord Killanin'e Olimpik Hareket'in geliştirilmesinde aktif çalışmaları ve Moskova'da Olimpiyat Oyunlarının hazırlanmasına ve düzenlenmesine büyük katkılarından dolayı “Halk Kardeşliği” Nişanı verilmiştir (CPSU, 1980m).

Olimpiyat Oyunları SSCB'yi yöneten SBKPMK tarafından “büyük bir ahlaki ve politik başarı” olarak nitelendirmiştir. Organizasyon başarısı “Sovyet halkının ve Sovyet hükümet

politikasının tutarlılığı ve verimliliğin” kanıtı olarak lanse edilmiştir. Organizasyonun düzenlenmesindeki örgütlenme başarısını Sovyet örgütlenmesinin yansıması olarak tanımlayan açıklamalar yapılmıştır. Moskova Olimpiyatı “Sovyet imajının avantajlarını” ve “gelişmiş sosyalizmin olanaklarını ve başarılarını gösteren” “sosyalist toplumun politik ve ideolojik bütünlüğü” ile gerçekleşen bir organizasyon olarak “bütün SSCB’ye ithaf edilmiştir”. NATO müttefiki Batı Avrupa ülkesi sporcuların boykot hareketine rağmen katılımı ise SSCB tarafınca “uluslararası gerilimi tırmak için Olimpik hareketi yok etmeye çalışan ABD’nin sabotaj hedeflerinin engellenmesi” olarak yorumlanmıştır (CPSU, 1980n, 1980o) .

Moskova’daki Oyunları SSCB’ye, “sportif zaferleri” vasıtasıyla ülke içinde ve uluslararası alanda “sosyalist ideolojiyi yayma” (Macintosh ve Hawes, 1992) ve “iyi yönetilmiş” organizasyon başarısının tartışmasız hale getirdiği bir Olimpiyat aracılığıyla “prestij ve propaganda” fırsatı (Taylor, 2013, s. 725) sunmuştur. Fakat boykotlar nedeniyle Sovyet politik sistemi ve ekonomisinin “büyük bir uluslararası siyasi olayı idare etme yeteneğinin” (D’Agati, 2013, s. 102) bütün ülkelere gösterilmesi mümkün olmamıştır. Bu nedenle boykotların maddi etkisinden çok propagandaya yönelik etkileri SSCB tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin gündeminde ana öneme sahip olmuştur.

4.2. Vaka 2- 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları

4.2.1. Oyunlar’ın arka planı ve boykotlar

Olimpiyat Oyunları için ev sahipliğine duyulan talep 1968 Meksika ve 1972 Münih’te yaşanan şiddet eylemleri; 1976 Montreal’deki mali kriz ve boykotlar nedeniyle azalmıştır. Montreal Oyunları’nın “kötü yönetim” kaynaklı mali başarısızlığı hakkında adaylık süreçleri gerçekleştiği esnada yeterli bilginin mevcut olmaması (D’Agati, 2013, ss. 89-90) Olimpiyatlara yönelik ev sahibi olma ön yargılarını arttırmıştır. Bu etkiler sonucunda 1984 Oyunları için ev sahipliği girişimlerinde bulunan iki şehir sadece Tahran ve Los Angeles olmuştur. Tahran’ın teklif planı olmasına rağmen, ev sahibi kararının verileceği UOK Oturumu için herhangi bir girişimde bulunmamaları sonucu 7 Ekim 1978 tarihli Atina’daki 80. UOK Oturumuna tek aday şehir konumunda katılan Los Angeles, 23. Olimpiyat Oyunları’nın ev sahibi olma hakkını kazanmıştır (Mallon ve diğerleri, 2011, s. xxxv). Oyunlar’ın organizasyonu için karlılık her ne kadar birincil amaç olmasa da geçmiş

zararların fazlalığı, 1980 Moskova boykotunun etkilerinin 1984 Los Angeles’a misilleme olarak yansıma ihtimali ile birleşerek Los Angeles için politik ve mali riskleri gündeme getirmiştir (Macintosh ve Hawes, 1992).

1976 Montreal Olimpiyat Oyunları’nın büyük maddi zararı hem 1980 Lake Placid Kış Olimpik Oyunları’nın finansmanı esnasında devletin tutumunu değiştirmiş, hem de 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları’nın ev sahipliği sürecinde kamuoyunda tepkilere yol açan bir korkuyu meydana getirmiştir. Temsilciler Meclisinden James M. Collins’in , Lake Placid 1980 Kış Oyunları bütçesinin tahminleri aşarak 28 milyon dolardan 49 milyon dolara çıkarılması hakkında yapmış olduğu ve Los Angeles’ın 1980 Olimpiyat Oyunları’na ev sahipliği adaylığına yönelik uyarıları içeren konuşması maddi kaygıların önemli bir yansıması olmuştur. Ayrıca 1984 Los Angeles’ın organizasyon modeline dair beklentilerin ortaya konulduğu Kongre konuşması ilerleyen süreçte benzer önerilerin 1984 Los Angeles için hayata geçirilmiş olması nedeniyle öneme sahiptir. Collins, 5000 kişilik otel konaklaması kapasitesine sahip olan ve herhangi bir toplu konut ihtiyacı bulunmayan Lake Placid’e Olimpik Köy inşa edilmesini “masraflı ve gereksiz” bulmuştur. 1972 Münih’te yaşanan trajik olaylara benzer bir sorunun yaşanmaması için, otel konaklaması sayesinde bütçeden artan miktarın güvenlik alanında kullanılmasını savunarak tek bütçe ile iki sorunun üstesinden gelmeyi amaçlamıştır. Organizasyon maliyetlerine tutarın ise bilet satışları ve yayın hakları ile karşılanarak Kongre bütçesindeki yükün azaltılmasını önermiştir. Kış Oyunlarına göre oldukça fazla maliyete sahip yaz Oyunlarına aday olan Los Angeles’ın ev sahipliği elde edildiği takdirde 1976 Montreal benzeri bir zarara yol açmamak için bütçe düzenlemelerinin uygulanması gerekliliğini savunmuştur. Ayrıca Kongre’ye Los Angeles’ın organizasyon haklarını kazanması durumunda “vergi mükelleflerinin parasının kamusal emanetçisi” olarak buna uygun hareket edilmesine yönelik talepte bulunmuştur (Congress, 1976, s. 18094).

ABD Başkanlığı’na bağlı Bütçe ve Yönetim Ofisi’nin 1977 tarihli raporu Lake Placid için Federal bütçe fonlamasının, Los Angeles şehrinin adaylık süreçlerinde de emsal teşkil edebileceğine dair uyarıda bulunmuştur. Montreal Oyunları’nın “1.4 milyar dolarlık” (Lance, 1977, s. 116) maliyetinin kesin sorumlularının belli olmaması nedeniyle yönetim organları Olimpik yarışmaların olası maddi riskleri karşısında, devlet bütçesinin kullanımına karşı çekimser bir tutum ile hareket etmişlerdir. Nitekim, Lake Placid’e kadar Olimpiyat faaliyetlerine doğrudan destek için Federal fon kullanmamış olan ABD’de 1976 yılında

Kongre tarafından Lake Placid'e ev sahipliği için 57 milyon dolarlık Federal fon kullanma izni, Montreal bilançosunun ortaya çıkmasından sonra artan mali kaygılara rağmen onaylanmıştır. Federal finansman ile inşa edilmiş spor tesislerinin mülkiyeti yarışmalar sona erdikten sonra bölgedeki ekonomik kalkınmaya destek olmak amacıyla Lake Placid halkına devredilmiştir (OMB, 1979, ss. 42-43).

Bütçe ve Yönetim Ofisi'nin 1977 tarihli öngörülerinin kanıtı olacak şekilde Los Angeles Belediye Başkanı Bradley, Lake Placid benzeri bir federal güvence elde edebilmek maksadıyla görüşme talebinde bulunmuştur. Bradley'in ilk görüşme talebi Başkan Jimmy Carter tarafından reddedilmiştir. İkinci talebi ise, Carter'ın danışmanlarının yaklaşmakta olan Başkanlık seçimi öncesi "politik olarak önemli" bağlantılara sahip Bradley'e yönelik hatırlatmalarının etkisiyle Carter tarafından "herhangi bir federal finansmana" meyilli olmamasına rağmen kabul edilmiştir (Eizenstat ve Watson, 1979a, s. 40). Gerçekleşen toplantıda Bradley, Los Angeles'taki kamu referandumları sonucunda yerel vergilerin organizasyona harcanmasının yasaklanması nedeniyle federal inşaat hibelerinden 141 milyon dolarlık fon talebinde bulunmuştur. Carter, organizasyonun ABD'den önceki ev sahibinin SSCB olmasının politik etkileri nedeniyle federal fonlamayı reddettiğini kesin olarak beyan etmemiş, seçim kampanyasına olası etkileri düşünerek hareket etmiştir (Eizenstat ve Watson, 1979b, ss. 5-9).

Los Angeles Olimpiyat Organizasyon Komitesi (LAOOK) 'nin organizasyon süreçlerini yürütmek amacıyla kuruluş süreçlerinde finansmana yönelik ABD hükümetinin ve Kaliforniya eyaletinin tutumu, bütün organizasyon süreçlerini kökten değiştirecek ekonomik ve politik sonuçlara yol açmıştır. Olimpiyat ev sahipliğinin şartı olarak UOK ile ev sahibi şehir Los Angeles arasında imzalanan antlaşmadan "18 gün sonra" 7 Kasım 1978 tarihinde gerçekleşen halk oylaması sonucunda; Los Angeles şehrinin "bağlayıcı yasal taahhütlerle geri ödenmeyecek" herhangi bir Olimpiyat harcaması yapmasını yasaklayan tüzük değişikliği kabul edilmiştir. Eyalet kaynaklarının kullanılamamasına ek olarak "200 milyon dolarlık" federal hibe talebinin de olumsuz yanıt alması LAOOK'nin kendi kendisini finanse eden bir kuruluş olarak var olmasını zorunlu hale getirmiştir. (Perelman, 1985a, s. 14,313) Böylece Olimpiyat Oyunları, devlet elindeki Moskova'daki devlet organizasyonunun tam zıttı bir model ile Los Angeles'ta gerçekleştirilmiştir. LAOOK "kapitalizmle uyumlu özel sektör modeli" ile kurulmuştur. Mali işlerin yürütülmesine benzer bir şekilde diplomatik çalışmalar da LAOOK tarafından yürütülmesinin politik etkileri de Oyunlar başlamadan

önce ortaya çıkmıştır. Los Angeles’a SSCB’nin katılımı ve olası boykotu engellemeye yönelik görüşmeler SSCB Olimpiyat Komitesi ile LAOOK arasında gerçekleştirilmiştir. SSCB tarafı, kendi devlet sisteminin de bir yansıması olarak; Olimpiyatlar’a katılım için şartlarını ve isteklerini yerine getirebilecek güç unsuru olan ABD hükümetini muhatap olarak görmüştür. Fakat LAOOK ile müzakerelerin sürdürülmüş olması SSCB’yi “direkt olarak kapitalizmle karşı karşıya bırakmış”, protokol sorunlarına, antlaşmalarda ve verilen sözlerde “güvensizlikler” yaşanılmasına neden olmuştur (D’Agati, 2013, s. 115).

SSCB MOK ve LAOOK arasında gerçekleşen katılım konulu müzakerelerde yer alan SSCB talepleri: ülkeden ulaşımın Sovyet havayolu şirketi Aeroflot uçakları tarafından charter uçuşlar ile gerçekleştirilmesinin sağlanması, yolcu gemisi Gruzia’nın yardımcı antrenörler, doktorlar ve destek personellerin konaklaması için Long Beach limanına yanaşması, Los Angeles’ta süreçleri gözlemlemek üzere bir Sovyet ataşesinin bulunması, SSCB kafilesine yönelik güvenlik önlemlerinin alınması ve olası olayların katile üzerinde yaratacağı “psikolojik baskının” engellenmesi, ABD Büyükelçiliklerinin vize alımındaki rolü olmuştur. LAOOK, Aralık 1983’teki toplantıda bu talepler ile ilgili süreçlerin ABD hükümetinin ilgili birimlerine iletme ve prosedürleri başlatma taahhüdü vermiş, SSCB tarafı ile protokol antlaşması imzalamıştır (Perelman, 1985a, s. 350, 1985b, s. 156). ABD hükümetinin deniz yolu ve havayolu ile SSCB tarafından edinilebilecek istihbarat akışını engellemeye yönelik kapsamlı tedbir kararları ile birlikte (Reagan, 1984a), 20 Mart 1984 tarihinde; Gruzia’nın limana yanaşması onaylanmış; Aeroflot uçuşlarına ise katileleri, UOK tarafından akredite kişileri ve SSCB vatandaşı seyircileri taşıması şartıyla izin verilmiştir. Vizeler ve ülkeye girişler konusunda medya çalışanları hariç tutularak Olimpik Kimlik kartı bulunan kişilere serbestlik tanınmış, medyanın ve diğer ziyaretçilerin vize alma zorunluluğu devam etmiştir (Perelman, 1985b, s. 157).

Sovyet Olimpiyat ataşesinin "faaliyetlerinin yalnızca Olimpiyatlarla ilgili olması" şartıyla bulunmasına izin verilmiş, fakat SSCB tarafından belirlenen isim olan O. Yermishkin’in vizesi onaylanmamıştır. Ayrıca ataşeye herhangi bir özel statü veya dokunulmazlık verilmemiştir. ABD Dışişleri Bakanlığı’nın Oleg Yermishkin’in vize başvurusunu reddetmesi “iç güvenlik meselesi” gerekçesiyle açıklanmış, KGB ajanı olduğu iddiaları gündeme gelmiştir. LAOOK Başkanı P. Ueberroth kararın kendisinden ziyade Yermishkin’in başvurusuna dönüşün oldukça geç gerçekleşmiş olmasını ve ataşenin Sovyet sporcuları için düzenlemeleri gözlemlemek üzere ülkeye geleceği esnada alınan kararın

zamanlamasını eleştirmiştir (J. F. Burns, 1984; Mathews ve Goshko, 1984; NY Times, 1984).

ABD hükümeti tarafından Sovyet taleplerinin bir kısmını karşılayacak önlemler alınmış olmasına rağmen, yeni bir ateşe ataması yapılmamış ve SSCB Olimpiyat Komitesi ile LAOOK arasındaki iletişim kopmuştur. Bunun üzerinde UOK harekete geçmiş LAOOK ve SSCB Olimpiyat Komitesi arasındaki görüşmelere dahil olmuştur. 24 Nisan 1984'te olası boykot sorununu çözmek üzere gerçekleşen toplantıda SSCB Olimpiyat Komitesi, Olimpik Aile Listelerinin ülkelerindeki ABD Büyükelçiliğine sunulmasını içeren Olimpik Kimlik Kartlarının kullanım prosedürünün Olimpik Antlaşma'yı ihlal ettiğini iddia etmesi üzerine LAOOK listeleri doğrudan Olimpiyat Komitesi'nden almayı kabul etmiş; Los Angeles'ta ayrımcılığa maruz kalınmayacağına dair LAOOK tarafından güvence verilmiştir. SSCB tarafının endişe kaynaklarından bir diğeri ise SSCB kafilesine fiziksel zarar verme söyleminde bulunan ABD kökenli grupların oluşturacağı “psikolojik baskı” olmuştur. LAOOK, bu durum karşısında, bahsi geçen grupların hiçbir şekilde hükümet destekli olmadığını, Olimpik alanlarda SSCB'ye yönelik herhangi bir politik gösteriye müsaade edilmeyeceğini bildiren ABD Dışişleri Bakanlığı'nın açıklamasını Sovyet heyetiyle paylaşmıştır. Uçuşlar hakkındaki uzlaşa tekrarlanmış, Gruzia hakkında ise ek bir karar olarak geminin bütün güvenlik masraflarının LAOOK tarafından karşılanacağı belirtilmiş fakat SSCB tarafından gelmiş olan sporcuların da gemide konaklamasına yönelik talep karşısında “daha önce bu talepte bulunmamış olan” SSCB Olimpiyat Komitesinden bu kararı yazılı olarak sunması istenmiş görüşülmek üzere konu ertelenmiştir (Perelman, 1985b, ss. 158-159). Moskova Belediye Başkanı'nın ziyareti için güvence talebine karşılık, Los Angeles Belediye Başkanı'nın güven mektubu heyetle paylaşılmıştır. Sonuç olarak SSCB'nin katılımını engelleyebilecek sorunları çözmek üzere düzenlenen toplantıda anlaşma sağlanmıştır (Perelman, 1985b, s. 36).

UOK, SSCB Olimpiyat Komitesi ve LAOOK'nin son toplantısında gerçekleşen ılıman iklim ve uzlaşa ortamı kısa sürmüş , SSCB Olimpiyat Komitesi, katılım kararının verilmesi için son tarih olarak belirlenen 2 Haziran 1984 tarihi beklemek yerine LAOOK'nin Olimpiyat Meşalesi törenini başlattığı 8 Mayıs 1984'te katılma davetini reddettiğini açıklamıştır. SSCB açıklamalarında, ABD'deki “anti-komünist faaliyetlerde” (Mallon ve diğerleri, 2011, s. xxxvi) bulunan SSCB karşıtı örgütlenmelerin sporculara yönelik güvenlik endişeleri (Perelman, 1985a, s. 351, 1985b, s. 159) yer almıştır. Ayrıca ABD tarafı, Olimpiyat

Oyunları'nı “politik sermaye” haline getirmek (Perelman, 1985b, s. 160) ve “Oyunlar'ı ticarileştirmek” (J. F. Burns, 1984) ile suçlanmıştır. SSCB tarafının Sovyet karşıtı gösterilerin yasaklanmasına yönelik talebi karşısında, ABD'nin anayasal olarak gösteri hakkını yasaklayamıyor oluşu, SSCB'nin beklentisi olan devlet garantisinin verilememesine yol açmıştır. Bu durumun sonucunda SSCB, ABD'yi Oyunları politik amaçlarla kullanımı için “şovenist duyguların ve anti-Sovyet histerinin kışkırtılmasına” (J. F. Burns, 1984) “göz yummak” ile suçlamıştır (Doder, 1984). SSCB'nin boykot kararı sonrasında gerçekleşen basın açıklamasında ise ABD, “Olimpiyatların politik olmayan bir atmosferde yapılacağına dair dünyadaki çoğu ulusun ve milyonlarca insanın duygularını göz ardı ederek alınmış...hayal kırıklığına uğratacak bir karar” olarak (Speakes, 1984) SSCB'yi Oyunlar'ı politik amaçlarla kullanmak ile suçlamıştır. Reagan, basın mensupları ile görüşmesinde ise SSCB kararına dair tarihe atıfta bulunan bir açıklama yapmıştır:

“... büyük bir hayal kırıklığı hissediyorum...bence bu oyunlara katılmak için bu kadar uzun süredir bekleyen gençlere haksızlık. Oyunlar'ın 2000 yılı aşkın bir süre önce Yunan şehir devletleri arasında barışı sağlamanın bir yolu olarak başladığını hiçbirimiz unutmamalıyız. Ve o günlerde, bir savaş olsa bile, Olimpiyat yılı geldiğinde Oyunların oynanması için savaşları durdurdular. Keşke hala medeni olsaydık.” (Reagan, 1984b)

SSCB, kararını açıklarken politik bağlamdan uzaklaştırmak niyetiyle “boykot” terimini kullanmamış, onun yerine “katılmama” olarak tanımlamayı tercih etmiştir. Kararı politika etkisinden uzakta lanse etmek için kullanılan bu kelime oyunu, boykot tanımı ile tezatlık oluşturmaktadır. Çünkü politik gerekçelerle bir devletin belirli bir etkinliğe katılmama kararın boykot olarak nitelenmesinin yanı sıra Soğuk Savaş'ın politik ortamı göz önünde bulundurulduğunda karar rahatlıkla boykot olarak tanımlanabilir (D'Agati, 2013, ss. 26-27). SSCB, 18-19 Mayıs 1984 tarihinde yaptığı açıklamada boykotlara neden olan farklı bir gerekçe sunmadığı gibi katılımı için herhangi bir şart koşmamış, talepte de bulunmamış; SSCB MOK, diğer MOK'ların katılım kararlarına müdahale etmeme sözü vermiştir. 24 Mayıs 1984 tarihinde Prag'da sosyalist ülkelerin spor bakanlarının katılımı ile gerçekleşen toplantıda katılmama kararı devletler tarafından teyit edilmiştir. LAOOK, katılmama kararının, verilen güvenceler ve işbirliği çalışmalarında gösterilen özveri karşısında gerçekçi bir dayanağa sahip olmadığını savunarak; SSCB ile bağlantılı diğer ülkelerin de o boykota katılmış olması nedeniyle boykotun Moskova 1980 ABD boykotuna karşı gerçekleşen bir intikam hareketi olduğuna dair görüşü paylaşmıştır (Perelman, 1985a, ss. 351-352).

SSCB'nin boykot kararını takiben uyumlu politik görüşe sahip; Afganistan Demokratik Cumhuriyeti, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti, Çekoslovakya, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Etiyopya, Küba, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, Laos Demokratik Halk Cumhuriyeti, Macaristan Halk Cumhuriyeti, Moğolistan Halk Cumhuriyeti, Polonya Halk Cumhuriyeti, Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti ve Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti de katılmama kararlarını açıklamışlardır (Perelman, 1985b, s. 161). Çin Halk Cumhuriyeti'nde SSCB ile görüş ayrılıkları, Romanya'da ise yaşanan ekonomik krizi fırsat olarak kullanan ABD dış politikası ve ekonomik yardımları Sovyet boykotunun kırılmasına yönelik çabalarda ABD'nin iki doğu blok ülkesini yanına çekmesine yardımcı olmuştur (Wilson, 1994). Çinli ve Romanyalı sporcuların katılımı Amerikalılar tarafından ilgiyle ve büyük sevgi gösterileri ile karşılanmıştır (Der Spiegel, 1984). SSCB'nin boykot kararı, bu iki ülke haricindeki diğer sosyalist ülkeler tarafından uygulanmış (Riordan, 1994), nihai olarak 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nı boykot eden ülke sayısı SSCB ile birlikte 14 (bkz. Çizelge 4.5.,sf.71) olmuştur.

SSCB'nin sunduğu gerekçelere rağmen boykotların gerçek nedenlerine yönelik tartışmalar yaşanmıştır. LAOOK tarafı güvenlik gerekçeleri ve organizasyon problemlerine yönelik eleştirileri reddetmiş, boykotun gerekçelerinin “Moskova boykotu ve iki ülke arasındaki soğuk ilişkiler” olduğu üzerinde durmuştur (Perelman, 1985a, s. 348). SSCB kararı sonrasında boykotta bulunan ülkeler karar gerekçeleri de net olmamış, güvenlik hakkındaki endişeler tekrar edilmiştir. Ancak LAOOK başkanı Ueberroth ile Küba lideri F. Castro arasında geçen görüşmelerde; Castro Olimpiyatlar'a katılmama kararının sporcu veya delegasyon güvenliği hakkındaki endişeler nedeniyle değil, diğer Sosyalist ülkelerle dayanışma amacıyla verildiğin açıklamıştır (Perelman, 1985a, s. 352). Moskova boykotuna göre sayı olarak az ülke boykot kararı almış olsa da, Los Angeles'a katılmayan bu 14 ülke 1976 Montreal Olimpiyat Oyunları'nda kazanılan altın madalya sayısının yarısından fazlasına sahip sportif başarısı yüksek ülkelerdir (IOC, 2017). SSCB kararından bağımsız olarak gerçekleşen üç katılmama daha söz konusudur bunlar: SSCB boykotundan çok daha önce Arnavutluk ve İran'ın katılmama kararı ve boykot açıklamalarının sonrasında Angola'nın sebep bildirmeksizin katılmama kararıdır (Perelman, 1985a, s. 351). Boykot ve katılmama kararı alan ülkeler dışında 140 ülke (bkz. Çizelge 2.2.) Los Angeles Olimpiyat Oyunları'na katılmış ve Modern Olimpiyat Oyunları tarihinin ülke sayısı olarak katılım rekoru kırılmıştır.

Çizelge 4.5. Los Angeles Oyunları'na katılmayan ülkeler

Boykotta Bulunan Ülkeler						
Afganistan	D. Almanya	K. Kore	Moğolistan	SSCB	Vietnam	Laos
Bulgaristan	Etiyopya	Polonya	Çekoslovakya	Yemen	Macaristan	Küba
Boykot Öncesinde Katılmama Kararı Alanlar			Boykot Sonrası Gerekçesiz Olarak Katılmayanlar			
Arnavutluk		İran	Angola			

4.2.2. Olimpiyat Organizasyon Komitesi

1932 Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmış Los Angeles şehrinde, ABD Olimpiyat Komitesi'nin talebiyle, 1940 Olimpiyat Oyunları'nın savaşta olan Japonya'nın Tokyo şehri yerine Los Angeles'a verilmesini amaçlayan bir sivil toplum kuruluşu olarak 1939 yılında Güney Kaliforniya Olimpiyat Oyunları Komitesi (SCCOG) kurulmuştur. SCCOG, ilk hedefini 1940 Oyunları'nın iptal edilmesiyle gerçekleştirilememiş olmasına rağmen kendisini feshetmemiş; Los Angeles'a Olimpiyat Oyunları'nı tekrar getirmek üzere çalışmalarını sürdürmüş, "Olimpiyat Oyunları için teklif vermeyi, Los Angeles yaşamının düzenli bir özelliği olarak kurumsallaştırma" çabasıyla hareket etmiştir. SCCOG iptal edilen 1944 Olimpiyatları'ndan itibaren Los Angeles'ın ev sahipliği adaylığı için teklif sunmuş, başarılı tekliflerin sonucunda 1976, 1980 ve 1984 Olimpiyatları için aday şehirler arasında yer almış ve sonunda 1984 Olimpiyatları'nın ev sahipliğini elde etmiştir (Southern California Committee for the Olympic Games [SCCOG], 2022). SCCOG Başkanı J.C. Argue ve Los Angeles Belediye Başkanı T. Bradley tarafından hazırlanan 1980 ve 1984 tekliflerin finansmanı tamamen SCCOG tarafından komiteye yapılan bağışlar ile sağlanmıştır (Perelman, 1985b, s. 23).

18 Mayıs 1978'de, Yunanistan Atina'daki 80. UOK Oturumunda imzalanan sözleşmeyle 1984 Olimpiyat Oyunları için Los Angeles'a geçici ev sahipliği hakkı verilmiştir. Tahran'ın çekilmesi sonucu tek ev sahibi aday olarak kalan Los Angeles şehri için 1976 Montreal'dekine benzer mali krizlerin yaşanma ihtimali, aşılması gereken bir engel haline gelmiştir. Ağustos ayına kadar süresi bulunan geçici sözleşmenin kalıcı hale getirilebilmesinde; ev sahibi şehrin mali desteğinin şart koşan Olimpik Antlaşma'nın "4.Kuralı" ile mali endişeler nedeniyle garanti vermekten çekinen Los Angeles halkı arasındaki uzlaşının sağlanması gerekmiştir. Los Angeles şehrinin anlaşmaya taraf olmaktan çekinmesi nedeniyle ,Belediye Başkanı Tom Bradley tarafından UOK ile ortak bir noktada anlaşmak için bir komite oluşturulmuştur. Haziran 1978'de gerçekleşen toplantıda komite

tarafından Amerika MOK garantörlüğünde özel bir organizasyon komitesinin UOK ile ev sahipliği sözleşmesini imzalaması teklif edilmiştir. Teklifin başlangıçta UOK Başkanı Lord Killanin tarafından reddedilmesine ve Kural 4'ün yeniden gündeme gelmesine rağmen devam eden girişimler sonucunda, sözleşmede Los Angeles şehrinin maliyetler konusunda yükümlülüklerini kaldıracak bir maddenin yer almasına UOK tarafından izin verilmiştir (Perelman, 1985b, ss. 24-25).

Mali ve yönetsel olarak özerk, “kâr amacı gütmeyen, özel bir şirket” olarak Los Angeles Olimpiyat Organizasyon Komitesi (LAOOK), “15 Haziran 1978 tarihinde Kaliforniya eyalet yasalarına göre kurulmuştur. LAOOK, tüm devlet kurumlarından bağımsız olması ve yönetim kurulunda devlet yetkililerinin yer almamış olması ile kendisinden önceki bütün organizasyon komitelerinden farklı bir yapıya sahip olmuştur. Federal ve yerel yönetim bütçesine sahip olmaması, mali özerkliğin tam olarak gerçekleşmesini zorunlu kılmıştır. Bu nedenle organizasyon komitesi, kamu kurumu yerine özel bir şirket modeliyle hareket etmiştir (Perelman, 1985a, s. 14). Sonuç olarak 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları , organizasyonun ilk kez şehrin kendisi yerine bu konuda özelleştirilmiş bir grup tarafından gerçekleştirildiği (Boykoff, 2016, s. 124) bir spor yönetimi anlayışına sahip olmuştur.

Los Angeles şehrinin yer almadığı anlaşma nedeniyle UOK'ye verilemeyen mali taahhüt, Amerika MOK'unun bütçe açıklarını karşılama garantisi vermesi sayesinde verilmiştir. (Perelman, 1985a, s. 14). Kural 4'ün uygulanmasının Los Angeles için kaldırılması sonucunda 20 Ekim 1978 tarihinde anlaşma sağlanmış, 1 Mart 1979 tarihindeyse nihai sözleşme imzalanmıştır. Ev sahipliğinin kesinleşmesi sonucunda başarılı ev sahipliği teklifinin sahibi SCCOG'nin Başkanı ve aynı zamanda hukukçu olan J. Argue kurucu başkan olarak seçilmiştir. Argue'den sonra ise yerini yine bir hukukçu olan Paul Ziffren olarak sorumlu yöneticilik görevini sürdürmüştür. Organizasyon süreçlerinin öz finansmanını sağlamak üzere sahadaki yönetimi, “kurduğu küçük seyahat şirketini ABD'nin en büyük ikinci seyahat şirketine dönüştürmüş” bir iş adamı olan Peter V. Ueberroth göreve davet edilmiştir. P. Ziffren ve P. Ueberroth'un göreve gelmesi ile 26 Mart 1979 tarihinde organizasyonun örgütlenme süreci başlamıştır (Perelman, 1985b, ss. 24-25).

Organizasyon komitesi ve devlet ilişkileri

Organizasyon hazırlıkları başladığı esnadaki ABD Başkanı olan Carter ile LAOOK'nin ilişkisi sınırlı olmuştur. Carter'ın 1980 Moskova boykotunu başlatması ve Los Angeles Oyunları'nın görev süresinin dolduğu 1981 yılından sonra gerçekleşecek olması Olimpik Hareketle yeterince ilgilenmemesine yol açmıştır. ABD yönetimi, organizasyon süreçlerine herhangi bir federal mali yardımda bulunmamıştır. Carter, Los Angeles'ın resmi olarak ev sahipliğinin gerçekleştirileceği Beyaz Saray'daki törende J. Argue ve T. Bradley ile fotoğraf çektirmemiştir. İlişkilerdeki bozulmanın bir diğer kanıtı ise LAOOK resmi organizasyon raporunda Carter'ın 1984 Oyunlarına en büyük zararının, 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları'nı boykot etmesi olarak kayıtlara geçmesidir (Perelman, 1985a, s. 342). Carter'ın yerine 1981 yılında göreve gelen Ronald Reagan, LAOOK ile olumlu ilişkiler geliştirmiştir. Reagan Olimpiyatlar'ın açılışını yapmayı kabul ederek, Kış Olimpiyatları da dahil olmak üzere bunu yapan ilk ABD Başkanı olmuştur. Ayrıca LAOOK'nin ABD hükümetinin desteğini aldığını vurgulamasını sağlamıştır. Ayrıca Beyaz Saray Genel Sekreter Yardımcısı M.K. Deaver'i Olimpiyat irtibatından sorumlu olarak görevlendirmiş, LAOOK ve federal hükümet arasındaki iletişimin sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlamıştır (Perelman, 1985b, s. 90,149).

Federal hükümet ve eyalet yönetiminin, organizasyon süreçlerinde doğrudan yer almamış olması, LAOOK bünyesinde devlet yönetimi alanında tecrübe sahibi kişilerin resmi işlemleri yürütmesine yönelik bir ihtiyaca yol açmıştır. Yönetimsel eksikliği gidermek maksadıyla “herhangi bir Organizasyon biriminin sahip olmadığı sorumluluklara sahip geniş bir alanda” eşgüdüm sağlayan LAOOK bünyesindeki Devlet İlişkileri Bölümü kurulmuştur. Kurulan bölümle, hükümet kontrolünden bağımsız LAOOK yönetimi ve hükümet arasındaki iletişim ihtiyacını gidermek, organizasyon süreçlerinde hükümetin eksikliğini telafi etmek, hükümet ve yasal düzenlemelerle eşgüdümlü çalışmayı sağlamak amaçlanmıştır. Organizasyon süreçlerinin ileri safhalarında bölümün görevleri “gümrük prosedürleri, atların karantinaya alınması, posta hizmetleri, hatıra paraları, pankartlar, Olimpiyat Meşalesi'nin taşınması, ABD'deki yabancı büyükelçilikler ve yurtdışındaki ABD büyükelçilikleri, çalışma izinleri, iletişim prosedürleri, trafik kontrolü, hava tahminleri, protokol, gençlik programları, mevzuat ve yönetmelikler ve boykotları” kapsayacak şekilde genişlemiştir (Perelman, 1985a, s. 347). Devlet İlişkileri Bölümü, Güvenlik Bölümü'nün sorumluluğu altındaki birkaç kurum dışarısında kalan bütün devlet kurumları ile ilgili çalışmaları Federal ve eyalet

düzeyinde koordine etmiştir . Ayrıca Kaliforniya’da Olimpiyatlar’a yönelik yasa tasarılarını takip etmiş ve yasa hazırlık çalışmalarında yer almıştır (Perelman, 1985b, ss. 146-162).

4.2.3. Yapılar ve tesisler

Los Angeles Olimpiyatları’nın organizasyon süreçlerinde mevcut tesislerin yenilenmesi veya geçici yapıların inşaatı yoluyla tasarruf etmek ön planda olmuştur. Kalıcı yapılaşmanın söz konusu olduğu durumlarda ise gelecekte kullanılabilecek ana yapıya odaklanılmış, yarışmalar için gerekli unsurlar ise geçici olarak tesislere yerleştirilmiştir (Perelman, 1985b, s. 34). LAOOK tarafından hazırlanan Olimpik yapılar ve destek binalardan sayıca az olanı inşa veya yenilenme süreçleri ile elde edilmiştir. Büyük miktardaki yapı ise geçici olarak kurulan tesislerden oluşmuştur. Organizasyon süreçlerinde ön plandaki unsur ABD ve Los Angeles şehrinin gösterişinden ziyade “mali açığı olmayan, mütevazı ama başarılı” bir Olimpiyat düzenlemek olmuştur. Bu motivasyonla hareket eden LAOOK milliyetçi duyguların etkilediği politikaların maliyete zarar vermesini engellemek için süreçleri bir iş olarak algılamış ve o şekilde yürütmüştür. Kiralanan, geçici yapılar ile yarışmaya hazırlanan ve minimum maliyeti hedefleyen tesislerdeki yarışmaların koordine edilmesi için iş insanları sorumlu yönetici olarak tercih edilmiştir. Spor branşları özelinde görevli olan bu kişilere ‘komiser’ olarak adlandırılmıştır. Komiserler Uluslararası Federasyonlar ile daha hızlı ve yakın bir temas kurarak etkili bir yönetim gerçekleştirmiş ve bunu 20.000 ABD dolarlık bütçe içerisinde kalarak yapmak konusunda çaba harcamışlardır. Komiserlere verilen bütçenin yetersiz olması durumunda ise LAOOK’ye başvurularak bütçe talebinde bulunmanın önü de açık bırakılarak, maliyet odaklı olduğu kadar çözüm odaklı da olan yönetsel ilişki kurulmuştur (Perelman, 1985b, ss. 35-36,325).

Olimpiyat Köyü

1984 Los Angeles Olimpiyatları için Olimpiyat Köyü inşa edilmemiştir. Los Angeles şehrinin üç üniversitesinin yurtları konaklamak için, kampüsleri ise diğer destek hizmetler için kullanılmak üzere LAOOK tarafından özel anlaşmalarla 5-6 haftalık süreleri kapsayacak şekilde Kaliforniya Üniversitesi, Los Angeles (UCLA), Güney Kaliforniya Üniversitesi (USC) ve Kaliforniya Üniversitesi, Santa Barbara (USCB)’dan kiralanmıştır. Anlaşmalar sonrasında ise kampüsler Oyunlar’a özel dekorasyonlar ve işlevsel geçici yapılar ile Olimpiyat Köyü silüetine bürünmüştür (IOC, 2017; Perelman, 1985b, s. 368). USC’deki köy

40 gün boyunca kullanılmış ve 79 ülkeden sporcu kafilesini barındırarak en yüksek kişiyi ağırlayan konum olmuştur. UCLA'daki köy 61 ülkeden sporcu kafilesini ağırlamıştır. USCB'deki köy ise gerek kürek ve kano müsabakaları için hazırlanmış olması, gerek yarışmaları biten sporcuların bu köyden ayrılıp diğer iki köydeki takımlarının yanına dönmeleri, gerekse konum olarak diğer köylere uzak olması nedeniyle az sayıda sporcuyu konuk etmiştir (Perelman, 1985a, s. 161,168,171,177,179,182).

Olimpik tesisler

1984 Oyunları'nın açılış ve kapanış törenlerinin ve atletizm yarışlarının yapıldığı Los Angeles Memorial Coliseum ve çevresindeki Exposition Park, LAOOK tarafından kiralanmıştır. 1932 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nda da kullanılan bu alanların kalıcı olarak iyileştirilmesi, atletizm zemininin inşası ve seyirci kapasitesinin artırılması amacıyla parka ve kolezyuma LAOOK tarafından bütçe ayrılmıştır. Ayrıca 7 adet atletizm pistinin yapılışını üstlenen Atlantic Richfield bünyesinde yer alan ARCO şirketi Los Angeles Memorial Coliseum'un, Southern Pacific şirketiye parkın yenileme çalışmalarına maddi destekte bulunmuştur (Perelman, 1985a, s. 28,72-79, 1985b, s. 72). Çalışmalar sonucunda 1932 Los Angeles Olimpiyatları'nın merkezinde yer alan bu yapılar 1984 Los Angeles Olimpiyatları için verimli bir biçimde kullanıma hazır hale getirilmiş, vergi ve devlet kaynaklarından yararlanılmadan gerekli Olimpik tesisler hazırlanmıştır.

Olimpik tesisler içerisinde bisiklet ve yüzme branşlarına yönelik sadece iki spor tesisi yeni inşa edilmiş ve inşaat maliyetleri sponsorlar tarafından karşılanmıştır (IOC, 2017). Bisiklet yarışmalarının yapıldığı parkur, California State Üniversite'sine ait araziye zincir market 7-Eleven'in da sahibi olan sponsor şirket Southland Co. tarafından inşa edilmiş ve yarışmalardan sonra üniversiteye bağışlanmıştır. Yüzme yarışmalarının gerçekleştirildiği havuz ise Güney Kaliforniya Üniversitesi arazisine sponsor McDonald's tarafından yapılmıştır. Sporcuların dinlenme alanları ve tuvaletler gibi sadece yarışmalar için gerekli olan yapılar geçici olarak kurulmuş, yarışmalar bittiğinde kaldırılmıştır. Olimpiyatlar'ın sonunda ana havuz kalıcı olarak üniversiteye bağışlanmıştır (Perelman, 1985a, s. 80,90). Hokey yarışmaları için alan olarak belirlenen Doğu Los Angeles Koleji (ELAC)'nin stadyumu Weingart Vakfı tarafından yenilenmiş ve Weingart Stadyumu adını alarak yarışmalarda kullanıldıktan sonra kolej tarafından kullanılmaya devam etmiştir. Atıcılık yarışmaları için seçilen San Bernardino bölgesindeki rekreasyon alanına kurulan poligonlar

ve yapılarda benzer şekilde kaldırılmamış, bölge halkına bağışlanarak, atıcılık tesisi bölgeye kazandırılmıştır (Perelman, 1985a, s. 83,87, 1985b, s. 73,75).

İnşa veya yenileme yoluyla kalıcı olarak kazandırılmış olan Olimpik tesisler yukarıdaki örneklerle kısıtlı olmuştur. Yarışmalar için gerekli olan diğer spor tesisleriyse mevcut spor tesisleri üzerindeki geçici kapasite artırımları ve görsel düzenlemelerle hazırlanmıştır. Geçici tesislerin yapımı için ağırlık olarak eğitim kurumlarının spor alanları tercih edilmiştir. Geçici spor tesislerine dair dikkat çekici yönetsel ve yapısal uygulamalara beyzbol, eskrim, voleybol ve jimnastik etkinlikleri örnek verilebilir. LAOOK'nin önerisiyle yarışma takvimine eklenen beyzbol maçları için LA Dodgers takımının stadyumu kullanılmış, görsel düzenlemeler ve tebeşirle Olimpiyat halkaları çizilerek hazır hale getirilmiştir. Basketbol maçları The Forum sahasında oynanmış, basketbol finallerinden bir gün sonra ise tesis hızla düzenlenmiş ve hentbol finaline de ev sahipliği yapmıştır. Eskrim yarışmaları ve voleybol maçlarının ikisi de Long Beach Kongre ve Eğlence Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir. Oyun alanları ve sporcu alanları hariç bütün yapı unsurları ortaklaşa kullanılmıştır. Maliyet ve güvenlik endişeleri nedeniyle voleybol için gerekli olan ısınma kortları, sergi salonuna inşa edilmiş ve duvarla ayrılmıştır. Fakat yakınlık nedeniyle tamamen sesten izole bir ortam yaratılamamış olması Uluslararası Eskrim Federasyonu tarafından eleştirilmiştir. İki branşın bir arada gerçekleştirilmesine yönelik zorluklara rağmen yarışlar bu tesis içerisinde tamamlanmıştır. Jimnastik yarışlarının gerçekleştirildiği UCLA'da ise iki adet yapısal unsur dikkat çekmiştir. Bunlardan ilki, UCLA köyü ile antrenman alanı arasına inşa edilen ve sporcuların ulaşımını sağlamak amacıyla üretilmiş olan köprü, diğeri ise Pauley Pavilion yarışma alanında 1976 Montreal Oyunları'nda kullanıldıktan sonra LAOOK tarafından satın alınan jimnastik platformudur (Perelman, 1985a, s. 28,31,99,102,123-124,132-133).

Destek birim yapıları

LAOOK Operasyon Merkezi

LAOOK merkez olarak kullanmak üzere UCLA'yla ortaklaşa kampüs içerisinde bir ofis binası inşa ettirmiştir. Westwood'daki bu tesis, komitenin faaliyetlerinin büyümesi sonucunda öncelikle birkaç birime ait hale gelerek ikincil merkez konumuna dönüşmüş, organizasyonun sona ermesiyle üniversiteye devredilmiştir. Personel sayısının artmasıyla LAOOK idari merkezi, eskiden helikopter üretim alanı olan, geniş ve tek plan alana sahip

bir depoya taşınmıştır. Buraya geçici olarak duvarlar yerleştirilerek ofis şeklinde alan bölünmüş , organizasyonun sonuna kadar Culver City'deki bu bina kullanılmıştır. Culver City'deki merkez, Biltmore Oteli'ndeki Olimpik Aile çalışmalarından, basın, ulaşım, yayın gibi diğer alanlardan sorumlu komiserler ve yöneticilerin koordinasyonunu, merkezi yapılanmayla iletişimi, acil bütçeleri onaylama ve sorunları çözme görevlerini sürdürmüştür (Perelman, 1985a, s. 60,93, 1985b, ss. 38-40,69-70).

Gençlik programlarına yönelik tesisler

Güney Kaliforniya'da okçuluk ve judonun gelişmesi amacıyla gençlik spor merkezleri sponsorlar ve LAOOK ortaklığında inşa edilmiştir. Easton Alüminyum Şirketi'yle iki adet okçuluk tesisi, Maruchan Şirketi'yle sekiz adet judo antrenman alanı inşa edilmiştir. Ayrıca LAOOK bir jimnastik salonu inşa etmiş, ekipman ve eğitimler ile genç sporculara yönelik destekte bulunmuştur (Perelman, 1985a, s. 31,32,93).

Yemekhane

LAOOK tarafından yarışmalar boyunca yemek servisinin yapılması amacıyla inşa edilmiş yemekhane binası, USC'ye inşa ettiği tek bina olması ve LAOOK'nin doğrudan inşa ettiği nadir kalıcı yapılardan biri olması nedeniyle önemlidir. Bu bina da yine yarışmalar sonrasında USC'ye öğrenci ve akademisyen yemekhanesi olarak kullanılmak üzere devredilmiştir (Perelman, 1985a, s. 93).

Olimpik aile hizmetleri

LAOOK tarafından, Olimpik Aile'nin konaklaması ve UOK'UN Olimpiyatlar esnasındaki yönetim faaliyetlerini LAOOK ile eşgüdümlü sürdürebilmesi amacıyla Biltmore Oteli, yönetim merkezi haline getirilmiştir. Otelde LAOOK Devlet İlişkileri Dairesi, Los Angeles Polisi ve organizasyon komitesi yetkililerinden oluşan Güvenlik Bölümü, Olimpik Aile Hizmetleri Birimi, UOK yönetimi yer almıştır (Perelman, 1985a, ss. 184-185).

4.2.4. Güvenlik önlemleri

LAOOK'nin özel sermaye şirketi yapısı, devlet işleyişine doğrudan dahil olmasına ve herhangi bir kanunu uygulamasına engel olmuştur. Bu yapısal farklılık Oyunlar'ın güvenliğinin sağlanmasında federal, eyalet ve yerel güvenlik teşkilatlarının koordinasyonunu sağlama görevini yerine getiren Güvenlik Bölümü tarafından aşılmıştır. Güvenlik önlemlerinin sağlanması tamamen federal ve eyalet yönetimi tarafından finanse edilmemiş, kolluk kuvvetlerinin talepleri doğrultusunda LAOOK tarafından ödemeler yapılmış, teçhizatlar alınmıştır. Ayrıca, silahsız özel güvenlik görevlileri istihdam edilmiş, gerçekleşen güvenlik problemlerinin “%76'sı kolluk kuvvetlerinin devreye girmesi gerekmeden çözülmüştür (Perelman, 1985b, s. 154,316-319).

Ermeni kökenli terör örgütü ASALA, Oyunlar'da yer alan Türk sporculara açık ölüm tehdidinde bulunmuştur (Fussey, 2010, s. 240; Kennelly ve Toohey, 2007). 645 raporlanmış güvenlik olayının yer aldığı Olimpiyat Oyunları'ndaki en önemli güvenlik zafiyeti ise bombalı saldırılar ile ilişkili olarak ve Türk sporculara karşı gerçekleştirilmiştir. Oyunlar'ın kapanışından sonra gerçekleşen olayda Türk kafilesini taşıyan otobüsün çamurluğuna Los Angeles Uluslararası Havalimanı'nda çalışan bir polis memuru tarafından patlayıcı yerleştirilmiştir, can kaybı yaşanmadan olay kontrol altına alınmıştır (Perelman, 1985a, s. 608).

4.2.5. Finansman

LAOOK, Federal hükümetten herhangi bir fon alamamış; 28 Ekim 1982 tarihli Los Angeles ile imzaladığı anlaşma gereği yerel vergi mükelleflerinin Olimpiyatla ilgili şehir masraflarını üstlenmek zorunda kalmayacağını garanti edilmiş olması sonucunda yerel fonlardan da mahrum kalmıştır (Perelman, 1985a, s. 32). Kamu kaynaklarının yer almadığı bir ortamda, özel bir şirket olarak organizasyon görevini üstlenen LAOOK için finansman çalışmaları, bir organizasyon komitesi için alışılmışın dışında uygulamaların hayata geçirilmesini zorunluluk haline getirmiştir. Gelirdeki eksikliklere ek olarak LAOOK, talep ettiği kamu hizmetlerine, devlet kurumlarının toplum için yapmakla hükümlü oldukları haricinde ödeme yapmış, kamu hizmetlerini satın almıştır (Perelman, 1985b, s. 34).

Organizasyon süreçlerini başlatmak için gereken maddi kaynakları elde etmek, kendinden önceki komitelerin sahip olduğu devlet kaynaklarına sahip olmayan LAOOK için finansmanın ilk çözülmesi gereken sorununu oluşturmuştur. Moskova, Montreal ve Münih Olimpiyatları'nın organizasyon komiteleri gelirlerinin yaklaşık %90'ı devlet kaynaklarından, fonlardan, hatıra parası ve pul programlarından ve piyangodan elde edildiğini tespit eden LAOOK Los Angeles için uygulanabilir bir finansman gerçekleştirirken geçmiş örnekleri değerlendirmiştir. Önemli maddi kaynaklar arasında yer alan piyango'nun Kaliforniya eyaletinde yasadışı olması, hatıra parası programının uzun süredir bu girişimde bulunmamış olan ABD'deki kesin getirinin belirsizliği, eyalet ve federal fonların mevcut olmaması LAOOK'yi gelir elde edebilmek için %10'luk dilimdeki diğer maddi kaynaklara yeni bir yaklaşım geliştirerek gelirleri arttırmaya yöneltmiştir. Geçmiş organizasyon komiteleri için ortalama gelirin %4'ü olan yayın hakları, %2'si olan bilet gelirleri, %8'i olan lisanslama, tedarikçi ve sponsor gelirlerinden oluştuğu hesaplanmıştır. LAOOK için kapitalist bir sisteme sahip ABD'deki özel sermayenin durumu ve halkın gelir düzeyi dikkate alınarak bu yüzdelerin arttırılabileceği tespit edilmiştir, ayrıca artan gelirlerin yatırım programı içerisinde değerlendirilmesi de ABD'nin ekonomik yapısına özel bir uygulama olarak ortaya çıkmıştır (Perelman, 1985a, s. 304). Sonuç olarak diğer organizasyon komitelerinin gelirleri içerisinde düşük oranda pay sahibi olan unsurlar LAOOK için ana gelir kalemleri haline gelmiştir (bkz. Çizelge 4.7.,s. 80).

Organizasyon için maddi kaynak elde etme sürecinde, yayın hakları; lisans, sponsor ve tedarikçi anlaşmaları ve bilet satışlarında uygulanan yenilikçi yöntemler ve spor pazarlaması yaklaşımları sayesinde diğer organizasyon komitelerine kıyasla bu alanlardan büyük gelirler elde edilmiştir. Sponsorlar ve tedarikçilerle anlaşmalar başlangıç aşamasında gerçekleştirilmiş, yayın hakları için ihaleye giren bütün yayıncılardan iade edilmek üzere depozito toplanmıştır. Bu gelirler faiz getirisi sağlayan finansal programda değerlendirilerek başlangıç sermayesindeki devlet desteğinin eksikliği giderilmiştir. Bilet gelirlerinin bütçeye dahil olması ile olumlu seyreden mali tablo, harcama kalemlerinde sponsor desteğinin devreye girmesi ve mevcut tesislerin yoğunlukta kullanılması sonucunda seyrini korumuştur. Sonuç olarak maddi belirsizlik ve dezavantajlar ile organizasyonu üstlenen LAOOK, gelir elde etmekteki başarısının yanında giderleri de asgari düzeyde tutmuş, 33.000'den fazla gönüllü organizasyon süreçlerinde yer almış (SCCOG, 2022) ve 222 bin

ABD dolarından fazla²⁴ (bkz. Çizelge 4.6. ve 4.7.,s. 80) kar elde etmiştir (Perelman, 1985b, s. 36, 1985a, s. 304,313,760). Montreal Oyunları'nın büyük mali zararı sonrasında Olimpiyat ev sahipliğinden ülkelerin çekindiği bir ortamda gelen bu başarı, gelecekteki tüm Olimpiyatlar için yeni bir iş modelini ortaya çıkararak gözden düşmekte olan Olimpik ev sahipliğine yönelik ilgiyi arttırmıştır (Cha, 2009).

Çizelge 4.6. LAOOK harcamaları (Perelman, 1985b, s. 118)

Giderler	Tutar
İşletim giderleri	398.394.000 ABD doları
Mekân ve tesislerin kullanımına ilişkin ödemeler	97.389.000 ABD doları
UOK'a yapılan ödemeler	50.145.000 ABD doları
Toplam Gider	545,928,000 ABD doları

Çizelge 4.7. LAOOK gelirleri (Perelman, 1985b, s. 119)

Gelirler	Tutar
Yayın hakları satışı	286.794.000 ABD doları
Bilet satışları	139.929.000 ABD doları
Sponsorluk ve lisanslama	126.733.000 ABD doları
Faiz geliri	76.319.000 ABD doları
Madeni para programı	35.985.000 ABD doları
Diğer (öncelikle konaklama ve bilet işleme ücretlerinden elde edilen parasal olmayan katkılar)	102.884.000 ABD doları
Toplam	768,644,000 ABD doları

Lisanslı şirketler

LAOOK lisanslı şirketler ile anlaşmalarda kullanılmak üzere kendi Los Angeles Olimpiyatları'nın logosu “Star in Motion” ve üzerinde ABD bayrağının renkleri yer alan, “Olimpik Kartal Sam maskotunun telif haklarını almış, bu sembolleri ticari markalar olarak tescil ettirmiştir ” (Perelman, 1985a, s. 246). Olimpiyatlar ile ilgili semboller ve kelimelerin mülkiyeti ise ABD'deki 1978 Amatör Spor Yasası tarafından Amerikan Olimpiyat Komitesi'ne verilmiştir, ve Komite tarafından şirketler ile yapılan anlaşmalarda kullanarak ABD sporcuları için maddi kaynak elde etmiştir (Perelman, 1985a, ss. 233-234). LAOOK kendisine ait olan Los Angeles Oyunları'nın sembollerinin kullanım haklarının pazarlama ve reklam çalışmalarında kullanması için, karşılığında nakit veya malzeme desteği olarak

²⁴ 222,716,000 ABD doları

şirketlere vermiştir. Bu uygulamanın genel kapsamında yer alan anlaşmalar Organizasyon Komitesi tarafından lisanslı şirketler genel başlığında değerlendirilmiştir. Lisanslı şirketler, farklılıklarına göre lisans sahipleri, sponsorlar ve tedarikçiler olarak üç farklı gruba ayrılmıştır. Lisanslı şirketlerin ticari faydalarının sınırları belirlenmiş ve her grup için şirket sayısı kısıtlanmıştır. Kısıtlamalara ve şirketlerin elde edeceği faydalara göre de fiyatlandırma belirlenmiştir. Ayrıca sponsorlara verilen “resmi” unvanıyla benzer sektördeki şirketlerin yalnızca bir tanesinin yer alması sağlanarak münhasırlık sistemi oluşturulmuştur. Bu durum şirketler arası rekabeti arttırmış, bu durum doğrudan şirketlerin organizasyona yönelik katkılarındaki artışa yol açmıştır (Perelman, 1985a, s. 2).

Lisans sahipleri

Lisans sahipleri, LAOOK'den telif haklarını satın alarak sembollerini hediye edilecek eşya üretiminde ve satışında kullanan şirketler oluşturmuştur. 8000 lisans başvuru içerisinde yalnızca 65'ine lisans verilmiştir. Bu lisanslardan 26'sı azınlık şirketlere verilmiş, bölgesel ve yerel toplulukların kalkınması amaçlanmıştır. Bu lisanslardan 8 adetiye Adidas'a ait alt şirketlere verilmiştir (Perelman, 1985a, ss. 233-236).

Sponsorlar

LAOOK'nin sponsorluk sisteminde faydalar şirketler için yalnızca maddi kazançla sınırlandırılmamış; “kamu imajının ve çalışan moralinin gelişimi, tanınırlıkta artış ve rakip şirketlerin kendilerini Oyunlar ile ilişkilendirmesinin engellenmesi” gibi pazarlama unsurlarını ön plana çıkaran çalışmalar yürütülmüştür. Olimpiyat Oyunları ile yan yana olmanın sunacağı fırsatlardan faydalanmak isteyen şirketlere LAOOK sembollerinin tamamı tanıtım ve reklam faaliyetleri için kullanıma sunulmuştur. Sponsor şirketlerin yer aldığı ürün grupları kendi kategorisine ek olarak tedarikçilere ve lisans sahiplerine de kapatılmıştır. “Sağlayıcılar tarafından alıcılara getirilen, sözleşme konusu mal veya hizmetlerle rekabet eden mal veya hizmetleri üretmesini, satın almasını, satmasını ya da yeniden satmasını engelleyen yükümlülükler, sınırları tanımlanmış bir bölgede ya da bir müşteri grubu için ticari faaliyette bulunmaya yönelik getirdiği kısıtlamaların” (Rekabet Kurumu [RK], 2019, s. 113) oluşturduğu münhasırlık LAOOK ve şirketler arasındaki karşılıklı faydaların artışına yol açmıştır. LAOOK tarafından sponsorluğun şirketlere sağlayacağı faydalar karşılığında ise organizasyon için gerekli ürünlerin ,hizmetlerin ve kaynakların sağlanması

amaçlanmıştır. Sponsorluk için gereken taahhüt tutarı, faydaların şirket için önemine, şirketlerin büyüklüklerine, üretilen ürün veya hizmetin çeşidine yönelik LAOOK ve şirket arasındaki diyaloglar sonucunda sponsorluk ücretleri şirket başına özel olarak belirlenmiş, alt limitin 4 milyon dolar olduğu 35 adet şirketten oluşan bir sponsorluk tablosu ortaya çıkmıştır (IOC, 2019; Perelman, 1985a, s. 28,232-234,305).

Sponsorluk anlaşmaları ile ürün veya hizmetlerine şirketler “resmi” takısı alarak ön plana çıkma hakkına sahip olmuşlardır. Dikkat çekici bazı “resmi” ürün ve hizmetler: Anheuser-Busch “Resmi Bira”, Arrowhead Puritas “Resmi Su ve İçme Suyu”, Atari “Resmi Ev Bilgisayarı” ve “Resmi Video Oyunu”, Athlantic Richfield “Resmi Benzin” ve “Resmi Motor Yağı”, General Motor bünyesindeki Buick ve GMC “Resmi Otomobil” ve “Resmi Kamyonet”, Coca-Cola “Resmi Meşrubat”, IBM “Resmi Kişisel Bilgisayar”, McDonald’s “Resmi Hızlı Servis Restoranı”, Motorola “Resmi Radyo İletişim Ekipmanı”, Southland Şirketi “Resmi Market” Levi Strauss “Resmi Malzemeci”, Transamerica “Resmi Sigorta Şirketi” Budget Rent-A-Car Bütçe “Resmi Araba ve Kamyonet Kiralama Şirketi” Converse “Resmi Spor Ayakkabı”, Westinghouse “Resmi Ofis Mobilyaları”, Longines-Wittnauer “Resmi Kol Saati ve Saati” , Swiss Timing “Resmi Zaman Tutucusu”, Perrier “Resmi Maden Suyu”, Fuji “Resmi Fotoğraf Ürünleri”, Xerox “Resmi Fotokopi ve Faks Makinesi” M&M ve Mars “Resmi Atıştırmalık” unvanlarından oluşmaktadır (Perelman, 1985a, s. 31,232).

Tedarikçiler

Tedarikçi şirketler sponsorlardan farklı olarak daha az taahhüt tutarı ödemişlerdir, ayrıca sponsorluklara Tedarikçi şirketler Oyunlar bunun karşılığında sadece Los Angeles Oyunları’nın sembolü Star in Motion’u kullanım hakkıyla sınırlandırılmıştır. Sponsorlar tarafından karşılanamayan mal ve hizmetleri sağlayan tedarikçiler grubunda, sponsorluk tutarlarını ödeme olanağı bulunmayan veya kısıtlı bir alanda üretimde bulunan 64 şirket yer almıştır (Perelman, 1985a, ss. 232-235,305).

Yayın hakları

LAOOK’nin özellikle başlangıç sermayesini elde etmek için önemle yaklaşmış olduğu yayın haklarının satışlarında, ABD yayın hakları ihalesine teklif vermek isteyen şirketlerden ihale

süreçleri sonucunda faizsiz olarak iade edilmek üzere “iyi niyet göstergesi” olarak şirket başı 500.000 ABD dolarlık depozitolar toplanmıştır. Beş adet şirketin tutarı göndermesi ile 2.5 milyon dolarlık başlangıç geliri elde edilmiştir. LAOOK’nin pazarlama çalışmaları sonucunda toplam 156 ülkeye satılan yayın hakları sonucunda 286.740.000 ABD doları gelir elde edilmiştir. UOK ile yapılan anlaşma gereği yayın hakları gelirlerinin 1/3’ü UOK’ye verilmiştir (Perelman, 1985a, s. 320) Bu gelirler içerisindeki en büyük pay ise 26 Eylül 1979’da American Broadcasting Company (ABC) ve LAOOK arasında imzalanmış 225 milyon dolarlık sözleşmeyle elde edilmiştir ve münhasır haklara sahip olmuştur (Perelman, 1985a, s. 28,760). ABD’deki hak sahibi olmayan diğer yayın kuruluşlarının ABC’nin haklarını ihlal etmemesi için yayınları ilgilendiren detaylı düzenlemeler yapılmıştır ve UOK tarafında Olimpik Antlaşma’ya dahil edilmiştir. Sonuç olarak Olimpiyat yayınlarının ABD’deki tekeli olan ABC’nin açılış töreni yayınlarını 75 milyon Amerikalı seyretmiştir. Ayrıca yarışmanın ikinci gününde tüm televizyonların %47’sinde Oyunlar izlenmiştir (Der Spiegel, 1984).

Bilet satışı

LAOOK’nin , Olimpiyat bilet satışlarının arttırılması amacıyla posta yoluyla sipariş (mail order) yöntemi ABD genelinde kapsamlı olarak uygulanması sonucunda bu yöntemle yaklaşık 100 milyon ABD doları brüt gelir elde edilmiştir. Diğer satış kanallarının dahil edilmesi ile bu brüt tutar yaklaşık 155 milyon ABD doları olmuştur. Posta yoluyla siparişlerde Los Angeles şehri için %6’lık bir vergi alınmıştır, ayrıca her ilk bilet seçiminde ve sezonluk biletlerde 1 ABD dolarlık bir ücret kesilmiştir. Vergiler ve kesintileri çıkarıldığında 98 milyonu posta yolundan elde edilmiş toplam 139.929 milyon dolarlık bilet satışı geliri ortaya çıkmıştır. Münih, Montreal ve Moskova’daki Olimpiyat Oyunları’nın bilet satış geliri ortalamasının 20 milyon ABD doları olduğu düşünüldüğünde LAOOK, yaklaşık 6 kat fazla gelir elde etmiştir (Perelman, 1985a, s. 307,794, 1985b, s. 36,47,116-117).

Hatıra parası programı

ABD Hazine Bakanlığı’nın, parayı saklanacak bir eşya olmak yerine ödeme aracı olarak aktif kullanmayı benimseyen yaklaşımı; madeni paraların sahteciliğe açık olarak kabul etmesi; herhangi bir amaçla hatıra parası programının başlamasının diğer organizasyonlar

için örnek teşkil ederek talepleri arttırmamasından çekinmesi ve altın para basımının “ABD hükümetinin altının değerini düşürmeye, uluslararası para sistemindeki özel statüsünü ortadan kaldırmaya yönelik politikasının aykırı olması” gibi gerekçelerle yaklaşık 50 yıldır uygulanmayan hatıra parası programı, başlangıçta özel sektör aracılığı ile LAOOK ve ABD MOK tarafından gerçekleştirilmeye çalışılmıştır (Perelman, 1985a, s. 520). Ancak ABD Kongresi, özel sektörün çalışmalarını engellemiş, paraların üretimini ve satışını Hazine Bakanlığı’na devreden bir karar almıştır. 1982’de Reagan tarafından onaylanan Olimpik Hatıra Para Programı ile toplam 52 milyon adet altın ve gümüş para basılmasına izin verilmiştir. üretim devlet tarafından gerçekleştirilmiş fakat paraların satışı için ihaleye çıkmıştır. İhaleyi kazanan şirketler ise maliyetler nedeniyle verimli olarak faaliyetlerini sürdürememiştir. Programın gecikmesi ,yasal düzenlemelerin süreci aksatması ve satış süreçlerinde yaşanan aksaklıklar sonucu önceki emsal organizasyon komitelerinin aksine yüksek gelir elde edilmemiştir (Perelman, 1985a, s. 28,31,520-526, 1985b, ss. 220-221).

Boykot etkisi

SSCB ve Doğu Blok ülkelerinin boykotu Los Angeles Olimpiyatları için hazırlık aşamalarında, geçici konaklama tesisleri ve yemek alanlarında kapasite farklılıklarına bağlı olarak yapılan fazladan kurulum ve kaldırma maliyetlerine yol açarak ufak bir etkide bulunmuştur. Tesislerin planlaması ve inşası boykotların öncesinde tamamlandığı ve ağırlıklı olarak geçici tesisler ile süreç yürütüldüğü için planlamada köklü farklılıklar yaşanmamıştır (Perelman, 1985a, s. 81,93). Boykotun Los Angeles Olimpiyat Oyunları’nın yayın hakları satışına etkisi olmamıştır çünkü 2.5 milyon ABD dolarlık yayın hakları anlaşması SSCB’nin ve sosyalist devletlerin dahil olduğu Uluslararası Radyo ve Televizyon Örgütü tarafından boykotların öncesinde, Şubat 1984’de satın alınmıştır (Perelman, 1985a, ss. 762-764, 1985b, s. 291). Lisans sahiplerinden elde edilecek gelirler üzerinde boykotların etkisinin çok az olduğu söylenebilir, çünkü LAOOK’nin iş yürütme modelinde yer alan şirketlerin Pazar payları ağırlıklı olarak ABD ve Avrupa ülkelerinde yer almıştır. Boykotların bir diğer beklenen finansal etkisi ise bilet satışı, konaklama, turizm ve bölgede bulunan yabancı seyircilerin yaptığı harcamalar üzerindeki azalmalardır. Fakat SSCB ve Doğu Blok ülkelerinde halkın yurtdışına çıkışı ile ilgili kısıtlamalar ve halkın gelir düzeyi düşünüldüğünde bu etkinin oldukça kısıtlı olduğu söylenebilir.

4.2.6. Oyunlar'ın sonlanışı

LAOOK, 19 Eylül 1984 tarihinde elde ettiği geliri 1978 tarihinde Amerikan Olimpiyat Komitesi ile yapmış olduğu anlaşma uyarınca dağıttıktan sonra görevi sonlanmıştır. Anlaşmaya göre 222 milyon ABD dolarından fazla tutardaki gelirin %40'ı doğrudan Amerika Olimpiyat Komitesi'ne, diğer %40'lık kısım LAOOK'nin kurmuş olduğu Amatör Atletizm Vakfına ve kalan %20 ABD'deki olimpik sporların ulusal yönetim organlarına (National Governing Bodies) dağıtılmıştır. Böylece ulusal düzeyde sporun gelişimine yönelik bir kalıcı bir miras bırakılmıştır (IOC, 2019; Perelman, 1985b, s. 119, 1985a, s. 11,14,320). Net gelirin spor alanlarında doğrudan harcanmasına ek olarak LAOOK tarafından topluma fayda sağlama amacıyla çeşitli faaliyetler yürütülmüştür; yaklaşık 702 bin ABD doları değerinde ekipman Los Angeles'taki tutukevlerinde, hastanelerde ve evsizler için yapılan çalışmalarda kullanılmak üzere; Oyunlar esnasında kullanılan 1 milyon ABD dolarından fazla değere sahip motosikletler ve iletişim ekipmanı Los Angeles Polisi'ne; UCSB vakfına yaklaşık 400 bin ABD dolarlık ekipmanı Ventura ve Santa Barbara'da, kano ve kürek sporunun gelişiminde kullanılmak üzere bağışlamıştır (Perelman, 1985a, s. 38).

1896'dan beri devlet finansmanı olmadan düzenlenen ilk Olimpiyat olan 1984 Los Angeles'ta; Peter Ueberroth'un hiçbir ulusu dışlamadan sporcuları protokolden daha önemli kabul eden, mevcut tesisler ve özel sektörün verimli çalışmasını amaçladığı organizasyon (IOC, 2017; Perelman, 1985b, ss. 32-34) kendisinden önceki devletçi yapıdaki komitelerinden farklı olarak şirketleri ön plana çıkarmıştır. Ticarileşmedeki başarısının kapitalizme vurgusu ve Amerikan milliyetçiliğinin değerlerini destekleyen yapısı (Brichford, 2002), organizasyon başarısının Amerikan iş dünyasının başarı öyküsü (Perelman, 1985b, s. 25) ve "Amerikan tarzının" zaferi olarak tanıtılmasına yol açmıştır (Macintosh ve Hawes, 1992).

Peter Ueberroth'un spor pazarlamasına yönelik uyguladığı yaklaşım, Olimpiyatlar'ın ticarileştirilmesi olarak başlangıçta eleştiri almasına rağmen kendisinden sonraki organizasyon komitelerinin yönetim süreçlerinde ve UOK tarafından kullanılmıştır. LAOOK'nin mali başarısı ev sahibi olmayı rekabetçi bir olay haline getirmiştir (Levermore ve Budd, 2004, s. 104). Los Angeles'ın tek aday olduğu 1984 Olimpiyat Oyunlarından altı

şehrin ev sahipliği tekliflerinde bulunduğu 1992 Olimpiyat Oyunları'na hızlı bir popülerleşmeye yol açmıştır (Mallon ve diğerleri, 2011, s. lxxiv-lxxv).

1984'ten sonra SCCOG'nin Los Angeles şehrine Olimpiyat Oyunları'nı getirmeye yönelik misyonu sonlanmamıştır, aksine 1984'teki organizasyon süreçleri geliştirilerek teklifler devam ettirilmiştir. 2012 Olimpiyat Oyunları için sunulan teklifin merkezinde 1984 Olimpiyatları'nın özel finansmanı ve mevcut tesislerin kullanımı kapsayan modeli yer almıştır (SCCOG, 2022). Nitekim Los Angeles şehrinin ev sahipliğine yönelik çabaları üçüncü kez sonuca ulaşmıştır, bu başarıda 1984 Los Angeles'ın mirası büyük önem taşımaktadır. 1984 yılında maliyeti düşürmek amacıyla kullanılmış olan, kalıcı mekanlar inşa etmek yerine mevcut tesislerin kullanımı; 2028 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nda "sürdürülebilirlik ve mali sorumluluk" vurgusuyla yeniden ön plana çıkarılmıştır (2028 Los Angeles Olympic Games [LA28], 2022).

5. TARTIŞMA

1980 Moskova ve 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nın organizasyon süreçleri birbirine zıt devlet politikalarının şekillendirdiği spor yönetim yaklaşımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Bu organizasyon süreçlerinin karşılaştırmalı analizini yaparak spor yönetimi uygulamalarına yansıyan ABD ve SSCB'nin iç ve dış politika uluslararası ilişkilerin realist ve konstrüktivist teorileri eşliğinde açıklamak amaçlanmıştır. 1980 ve 1984 Olimpiyatları'nın SSCB ve ABD devletleri açısından ideolojik önemleri irdelenmiştir.

Bulguların ve karşılaştırmaların okuyucuya aktarılmasında açıklayıcı olmak için bulgular kategorik hale getirilmiştir. Veri kaynaklarından değerlendirmeyeyle elde edilen kodların şekillendirdiği 6 adet kategorik alt başlık ortaya çıkmıştır. “Oyunlar’ın arka planı ve boykotlar” başlığında ev sahipliğinin devletler için politik önemi ve politikalar üzerindeki etkisi, gerekçeleriyle birlikte boykot süreçlerinin açıklanması yer almıştır. “Olimpiyat Organizasyon Komiteleri” alt başlığında ABD ve SSCB devlet sistemleri etkisinde iki zıt yönetim modelinde kurulmuş olan OOOK’lerin yönetim yapıları ve kuruluş süreçlerine yer verilmiştir. “Yapılar ve tesisler”, “güvenlik önlemleri” ve “finansman” alt başlıkları MOOK ve LAOOK’nin yönetim uygulamalarına odaklanmıştır. “Oyunlar’ın sonlanışı” alt başlığı Olimpiyatlar sonunda gerçekleşmiş iç ve dış politik etkilere odaklanmıştır.

5.1. Oyunlar’ın Arka Planı ve Boykotlar

5.1.1. 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları’nın arka planı ve boykotlar

1980 Moskova Olimpiyatları’na ev sahipliği yapmak, SSCB’nin sportif başarılarını bütün sosyalist sistemin başarısı olarak gören SBKP yönetimi tarafından potansiyel iç ve dış politik faydaları nedeniyle istendik bir durum olmuştur. Ev sahipliğini “uluslararası kabulün bir işareti” olarak görülmüştür (Edelman, 2006, s. 149). Ev sahibi şehir Moskova olmasına rağmen yarışmalara Tallin, Leningrad, Kiev ve Minsk şehirleri de ev sahipliği yapmıştır. Bu şehirlerde MOOK’ya benzer biçimde organizasyon komiteleri kurulmuştur ve şehirlerin ait olduğu Sosyalist Cumhuriyetler’in üst düzey devlet yöneticileri tarafından bölgesel yönetim gerçekleştirilmiştir. MOOK raporlarının ilk cildinin tamamı bu şehirleri kapsamlı biçimde tanıtmak üzere hazırlanmıştır. SSCB’nin bu tutumu Olimpiyatlar’ı devlet geneline mal

ederek bir Sovyet olayı haline getirme çabalarının sonucudur. Moskova'daki kapsamlı kentsel dönüşümle şehir sosyalizmin bir vitrini haline getirilmiş, diğer şehirlerde de organizasyon süreçleri benzer disiplin ve kapsamda gerçekleştirilmiştir (FBIS, 1980, ss. 158-171). Bu sayede SSCB, ev sahipliğini gerçekleştirme ve organizasyon başarısı aracılığıyla bünyesindeki diğer Sosyalist Cumhuriyetlere sistemin başarısının ve gücünün kanıtı sunma amacıyla toplumun birlik duygusunu pekiştirmeyi hedefleyen iç politikalarla hareket etmiştir (Allison ve Monnington, 2002, s. 116). Bu durum devletlerin ve toplumların etkileşimlerinin politik gerçeklikleri oluşturduğunu savunan konstrüktivist teorinin retorikleriyle örtüşmektedir.

Oyunlar'a hazırlık süreci ve farklı şehirlerde organizasyon gerçekleştirme becerisi rakip kapitalist dünyaya karşı bir güç unsurunun kullanımı olarak da değerlendirilebilir. SBKP tarafından, SSCB vatandaşlarının organizasyon süreçlerinde gönüllü çalıştığı, bütün süreçlere koşulsuz devlet desteğinin verildiği vurgulanmıştır. Yönetimsel ve lojistik bir pratik olan Olimpiyat organizasyonunun devletin bütün unsurları tarafından eş güdümlü biçimde gerçekleştirildiği vurgulanarak devlet sisteminin gücünü kanıtlamak amaçlanmıştır. Bu durum uluslararası ilişkilerin şekillenmesinde güç mücadelesinin varlığını ön plana çıkaran realist teoriyle uyumludur.

SSCB'nin uluslararası spora katılımının ve rekabetçi tutumun politik temellerinin farkında olan ABD yönetimi tarafından 1980 Moskova Olimpiyatları'nın meşruluğunu sarsarak SSCB'nin politik kazanımlar elde etmesini engelleme çalışmaları yürütülmüştür. Literatürde sıklıkla ABD başatlığında gerçekleşen büyük boykot hareketinin asıl nedeni olarak SSCB'nin Afganistan işgalini gösterilmektedir. Afganistan işgali, boykot kararı alınmasında uluslararası diplomasi açısından hızlandırıcı bir etkiye sahip olmuştur. Ancak yaygın kanının aksine boykot söylemi, Afganistan işgaline karşı bir yaptırım olarak ortaya çıkmamıştır. Haziran 1978'e kadar tarihlendirilmiş KGB ve SBKP kayıtlarından elde edilen bulgular, Aralık 1979'da gerçekleşmiş işgalin öncesinde Moskova şehrinin ev sahipliğini engellemeye yönelik ABD'de ve Avrupa devletlerinde gerçekleşmiş girişimlerin varlığını kanıtlamıştır. Bu girişimlerle, SSCB'nin organizasyon gerçekleştirme becerisini ve insan hakları sorunlarını gündeme getiren karşı propaganda çalışmaları yapılmıştır. SSCB'nin ev sahipliğinin alınması konusunda UOK üzerinde uluslararası bir baskı oluşturulmuş, SSCB'nin olası organizasyon başarısının meşruluğu hedef alınmıştır. UOK'nin SSCB'yle sürdürdüğü iyi ilişkiler ve ev sahibinden yana apolitik tutumu; bu girişimlerin eyleme

dönüşmesini engellemiştir. UOK, baskılara boyun eğmemiştir. SSCB karşıtı propaganda çalışmalarına UOK tarafından konulmuş engelleri nedeniyle tek misilleme olarak boykot söylemi kalmıştır. Afganistan işgaliye boykot söyleminin gerçekleşmesi için uygun muhalif ortamın sağlanmasında katalizör görevi görmüştür. SSCB'yi, zor bir organizasyonu başarak Sovyet sisteminin gücünü bütün dünya önünde meşru hale getirmesine engel olan (D'Agati, 2013, s. 102) ve UOK tarafından engellenemeyen boykotlar; devletlerin sahip oldukları gücü UOK benzeri uluslararası üst bir yapıya devretmeyeceğini savunan realist teoriyle açıklanabilir.

ABD başatlığında gerçekleşen boykotun SSCB halkına uluslararası bir onaylamama durumunu içeren mesajı iletmesi amaçlanmıştır. Farklı bir açıdan ise boykot, rakip devletlerin yokluğunda; kapitalist devletlerden gelmiş seyirciler yerine sosyalist bloktan seyircileriyle etkileşime giren; ABD'nin yokluğunda artan SSCB madalya sayısıyla karşılaşan Sovyet halkının devletleri hakkındaki görüşleri üzerinde etkiye sahip olduğu söylenilebilir. ABD ve SSCB açısından bu durumun etkileri net olarak tespit edilememiştir. Ancak mevcut iki senaryodaki ABD'nin amaçları ve SSCB'deki olası etkileri, konstrüktivist teorinin uluslararası ilişkileri toplumsal etkileşimlere odaklanan değerlendirmesiyle uyumlu gerçekleşmiştir.

5.1.2. 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nın arka planı ve boykotlar

1984 Los Angeles Olimpiyatları'nın ev sahipliğine uzanan süreçler 1980 Moskova Olimpiyatları'nın tam tersi bir atmosferde gerçekleşmiştir. Ev sahipliği hükümet tarafından politik faydalar elde etmek amacıyla istenmemiştir. Ev sahipliği 1939 yılında ABD MOK talebiyle kurulmuş, amacı Los Angeles'a Olimpik ev sahipliği kazandırmak olan, ev sahibi adaylık başvurularının bütçesini sağlayan ve adaylık süreçlerini yürüten bir sivil toplum kuruluşu olan SCCOG aracılığıyla elde edilmiştir. SSCB'nin aksine ABD hükümeti herhangi bir federal destekte bulunmamıştır. Los Angeles'ın ait olduğu Kaliforniya eyaleti yönetimi de federal hükümetle benzer tutumda hareket etmiştir. Bölgedeki vergi mükellefleri, maddi riskler nedeniyle referanduma gitmiş ve Los Angeles şehrinin herhangi bir maddi taahhüt vermesini engelleyen bir karar almıştır. Bu nedenle Los Angeles'ın ev sahipliği devlet tarafından herhangi bir politik faydayla istenmenin tam aksine, maddi riskler nedeniyle istenmeyen bir olay haline gelmiştir. Bu şartlara rağmen ev sahipliği hakkı elinden alınmamış Los Angeles şehrinin elindeki tek kozu ev sahibinin mevcut olmaması olmuştur.

ABD MOK tarafından bu avantaj kamu kaynaklarının ve devlet garantisinin yokluğuna rağmen organizasyonun gerçekleştirilmesi için UOK'nin tutumunun esnetilmesinde kullanılmıştır (Jensen, 2015). Böylece dönemine göre oldukça radikal bir spor yönetimi anlayışının uygulanabilmesi sağlanmıştır.

SSCB, ABD'nin gerçekleştirdiği boykotun hemen ardından gerçekleşmiş olan 1980 Lake Placid Kış Olimpiyat Oyunları'na katılmıştır. Ancak bu durum SSCB'nin boykot söylemlerinin sonlanmasını sağlamamıştır. SSCB'nin 1984 Los Angeles Olimpiyatları'na katılıma yönelik net bir yanıt vermemiş olması ABD ve SSCB arasında uzlaşmanın sağlanmasını zorunlu kılmıştır. Ancak ABD hükümetinin organizasyonu doğrudan üstlenmemesi nedeniyle uzlaşma için başlatılan müzakerelerde SSCB, LAOOK ile muhatap olmuştur.

SSCB kfilesine yönelik protestoların engellenmesi ve güvenliklerinin garanti edilmesi müzakerelerin en önemli konu başlıkları olmuştur. UOK'nin yarışma alanlarındaki politikaya karşı tutumu nedeniyle zaten gerçekleşmeyen protestoların Olimpik alanlar dışında da engellenmesini içeren SSCB taleplerine ifade özgürlüğünün bir vatandaşlık hakkı olduğu ABD tarafından olumlu yanıt verilmiştir. Ayrıca, güvenlik önlemlerinin doğrudan devlet yerine LAOOK'nin Güvenlik Bölümü tarafından koordine edilmesi SSCB tarafında endişelere neden olmuştur. Nitekim, LAOOK 'nin talepleri ABD'ye iletilmesiyle yürütülen müzakerelerde uzlaşmayı devletler düzeyinde gerçekleştirmek yerine SSCB "savaşığı kapitalist sisteme" güvenmek zorunda kalmıştır (D'Agati, 2013, s. 115).

1980 Moskova Olimpiyatları için kendi halkını dahi şehirden izole etmiş olan SSCB'nin (Duckworth ve Hunt, 2016) güvenlik önlemleri konusundaki katı tutumu karşısında; güvenlik için kurumlara ödeme yapan özel bir kuruluşun, protesto özgürlüğü olan bir devletteki faaliyetleri arasındaki zıtlık müzakere yoluyla aşılammıştır SSCB sporcuların güvenliğine yönelik tehditleri öne sürerek Los Angeles Oyunları'na katılmama kararını açıklamıştır. Boykot kelimesi yerine katılmama olarak açıklanan karar ile ABD'deki güvenlik zafiyetleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca ABD Olimpiyatları ideallerinden koparmakla ve ticarileştirmekle suçlanmıştır. Her ne kadar katılmama kararı olarak açıklansa da politik kökenli gerekçelerle bir devletin Olimpiyatlar'da yarışmama kararı alması bu eylemin boykot olarak tanımlanması için yeterlidir.

SSCB boykotunun belirsiz durumu, gerçek nedenleri hakkında farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. SSCB'nin potansiyel boykot gerekçesi olabilecek geniş skalada yer almış: ABD boykotunu misilleme, sporcuların güvenliğine yönelik endişeler, Olimpiyatlar'ın ticarileştirilmesi, hava kirliliği, Reagan'ın seçim kampanyasını misilleme, sporcuların ABD'ye iltica etme tehlikesi gibi olgulardan kesin olarak bir seçimin yapılması mümkün değildir (Edelman, 2015; Kobierecki, 2015; Mechikoff, 2020, ss. 402-403). Ancak ABD boykotunu misilleme, iltica tehlikesi ve güvenlik endişeleri sorunlarına dair yapılabilecek çıkarımlar özünde ortaktır. SSCB bu gerekçelerden herhangi biri ile hareket edecek olsaydı, Lake Placid'i de boykot etme ihtimalleri söz konusu olurdu. Boykot ile ilgili bir diğer soru işareti ise Meşale töreninde açıklamaya karar verdikleri boykotu gerçekleştirene kadar SSCB'nin uzlaşya yönelik çabalarını sürdürmüş olmasıdır. Bu nedenle SSCB'nin boykot kararının tam olarak hangi gerekçe ile ve ne zaman alındığının net olarak tespiti mümkün değildir. Olası gerekçelerin hepsi gerçekleşmiş olabileceği gibi müzakere süreçleri esnasında SSCB yönetiminin Y. Andropov'un ölümü sonrasında K. Chernenko'ya geçişinin devlet öncelikleri ve politikalarında değişikliklere yol açmış olması da bir alternatif açıklamadır.

Kapitalizm ve komünizmle sosyalizm ile iki zıt anlayışa ayrışan iki ülkenin inşa ettiği görüşlerin farklılığı hangi gerekçe olursa olsun uzlaşının önündeki engel olmuştur. ABD kapitalizminin Oyunları bir iş olarak ele alması karşısında SSCB'nin kapitalizme karşıtı görüşünün yansması olarak Olimpiyatları da ticaretten arındırılmış, idealize bir olgu olarak gören tutumu iki taraf için de beklendik yaklaşımlar olmuştur. SSCB söylemleri organizasyona federal destek verilmemesini ve olası güvenlik zafiyetlerini vurgulayarak ABD'nin gücünü sarsmayı amaçlamıştır. Ayrıca ticarileştirme suçlamasıyla uluslararası kamuoyunu Olimpik idealler etrafında ABD'ye karşıt olarak bir araya getirmek amaçlanmıştır. Bu durum konstrüktivist teorinin devletlerin uluslararası alanda tercih ettikleri gerçekliği teşvik etmek için fikirleri ve dili şekillendirdiğini savunan görüşüyle örtüşmektedir.

5.2. Olimpiyat Organizasyon Komiteleri

MOOK,1980 Moskova Olimpiyatları'nı hayata geçirmek için tam devlet desteğine ve sınırsız kamu kaynağına sahip, yöneticilerinin tamamı bürokratlardan oluşan bir devlet organı olarak kurulmuştur. SBKPMK ile Politburo'nun organizasyon bütçesini kalkınma

planına dahil eden ve organizasyon süreçlerinin tamamında devlet kurumlarına eşgüdüm görevi veren kararları MOOK'nin yasal dayanaklarını oluşturmuştur. 1984 Los Angeles Olimpiyatları'nı hayata geçiren LAOOK, ABD MOK himayesinde özel sektör modeliyle kurulmuştur. ABD Kongre kayıtları ve Jimmy Carter'ın toplantı tutanaklarına göre LAOOK hiçbir federal ve eyalet kaynağa sahip olmadığı gibi bürokratik olarak da destek almamıştır. Temel kamu hizmetleri dışındaki hizmetler LAOOK tarafından devletten satın almıştır. Yöneticileri özel sektördeki iş insanlarından oluşmuştur ve hiçbir devlet görevlisi yönetimde yer almamıştır. Bu durum ABD hükümetinin eksikliğini gidermek için LAOOK bünyesinde devletin sorumluluklarını üstlenecek bir özel bir bölümün kurulmasına neden olmuştur.

MOOOK ve LAOOK raporlarında detaylı biçimde aktarılmış örgütlenme süreçlerine göre iki komite iki uç örnekte yönetim faaliyetlerini sürdürmüştür. MOOK, kamu kesimi; LAOOK, özel kesim spor yönetimi yaklaşımlarını benimsemiştir. Bir tarafta komünizmin ağır etkisiyle kâr amacı gütmeyi geri plana almış bir devlet kurumu, diğer tarafta ise tamamen kapitalist olan bir şirketi birbirine benzer organizasyon süreçlerini iki zıt spor yönetimi anlayışıyla gerçekleştirmiştir. Tarihsel yakınlıkları ve yönetsel farklılıkları, günümüzdeki ayrımı belirsizleşmeye yüz tutmuş olan kamu ve özel kesim spor yönetimi kavramlarının iki simgesel örneğini oluşturmuştur.

5.3. Yapılar ve Tesisler

1980 Moskova ve 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nda kullanılan yapılar ve tesisler incelendiğinde SSCB ve ABD ideoloji farklılıklarının belirgin etkisi mevcuttur. SSCB'nin devletçi yönetim anlayışının şekillendirdiği şehirleşme planlarına uygun olarak MOOK tarafından inşa edilmiş bütün yapılar ve tesislerde aktif kullanım için halka miras bırakma düşüncesi gözetilmiştir. Esasında, şehirlerin ihtiyaç duyduğu çoğu yapının zamana yayılmış olarak planlanmış süreçleri Olimpiyat bahanesiyle öne çekilmiştir. Bu nedenle MOOK'nin önceliği maliyet değil fayda olmuştur. Moskova Oyunları, başta başkent Moskova olmak üzere etkinlik ev sahibi Sovyet şehirlerinin gelişimine yönelik kalıcı yapısal unsurların kazandırılmasında bir araç olarak kullanılmıştır.

LAOOK'nin sınırlı bütçeyle hareket ediyor oluşu ve karlılığa odaklanan yönetim anlayışının bir sonucu olarak yapılar ve tesislerin hazırlanmasında maliyeti düşürmek ön planda olmuştur. Kalıcı miras bırakma düşüncesi sponsorlar aracılığıyla inşa ettirilmiş tesislerin

ikincil amaçları olarak yer almıştır. Bu nedenle MOOK kalıcı miraslar inşa ederken, LAOOK organizasyonun gerçekleşmesini sağlayacak geçici yapılara odaklanmıştır. Bu durum LAOOK'nin inşaat maliyetlerini düşürerek avantaj sağlamıştır. Muhtemel inşaat aksamalarının olmaması sayesinde yapıların ve tesislerin kapasitesi tam olarak tespit edilmiştir. Böylece net planlamalar yapılabilmektedir.

5.3.1. Olimpiyat Köyleri

MOOK tarafından Olimpiyat Köyü olarak inşa edilen yapı özünde 3 adet, 16 katlı 6 apartmanın birleşiminden oluşan bir toplu konut projesidir ve Oyunlar'ın bitişiyle 14.000 Sovyet vatandaşına devredilmiştir. LAOOK tarafından herhangi bir Olimpiyat Köyü inşa edilmemiştir. Üniversitelerin yaz tatiline denk gelen etkinlik zamanı avantaja çevrilmiştir. Kampüsler, insani ihtiyaçları karşılayacak yapılara sahip izole yapılar olarak tercih edilmiştir. Bölgedeki üç üniversitenin kampüsleri birer aylığına kiralanmıştır. Kampüsler dekorasyon ve geçici yapısal unsurlarla Olimpiyat Köyü silüetine büründürülmüştür.

5.3.2. Olimpik tesisler

1980 Moskova Olimpiyatları için Sovyet halkının kullanımı gözetilerek Moskova, Tallinn, Leningrad, Kiev ve Minsk'te toplam 12 spor tesisi inşa edilmiş, mevcut 13 spor tesisiye kapsamlı biçimde yenilenmiştir. Ayrıca toplamda 97 spor alanı inşa etme ve yenileme yollarıyla kamu kullanımına devredilmek üzere hazırlanmıştır.

1984 Los Angeles Olimpiyatları için sadece velodrom ve yüzme yarışmalarında kullanılmak için 2 spor tesisi inşa edilmiştir. İnşa edilen tesislerin bütün maliyetleri sponsorlar tarafından karşılanmıştır. Yarışmalar için ihtiyaç duyulan diğer spor tesisleri kiralama yoluyla elde edilmiştir. Kiralanan tesisler, geçici yapısal unsurlar eklenerek ve görsel düzenlemeler yapılarak Olimpik tesis haline silüetine büründürülmüştür. Bu tesislerde sadece yarışmalardaki yoğunluk nedeniyle ortaya çıkmış, dinlenme alanları, koltuklar, tuvaletler, soyunma odaları gibi ek kapasite ihtiyaçları geçici olarak kurulmuştur yapısal unsurlarla giderilmiştir.

5.3.3. Destek birimlerinin yapıları

1980 Moskova Oyunları için inşa edilmiş; televizyon, radyo ve basın merkezleriyle hizmet binalarının planlama aşamalarında devlet kurumlarının ihtiyaçları gözetilmiştir. Oyunlar'ın kapanışı sonrasında çeşitli devlet kurumlarına devredilmiştir. 3 binadan oluşan Uluslararası Gençlik Kampı inşa edilmiş ve SSCB genelindeki bütün gençlerin kullanımına sunulmuştur. Sheremetyevo-2 havalimanı inşa edilmiş ve çeşitli havalimanlarında kapasite arttırımı yapılmıştır. Şehirler arası ulaşım için yol ve köprüler inşa edilmiş, Moskova genelinde bilgisayar kontrollü trafik sistemine geçilmiştir. Böylece SSCB'nin ulaşım ve iletişim ihtiyaçlarına yönelik devlet planlarında yer alan ihtiyaçlar 1980 Olimpiyatları vasıtasıyla planlanandan erken bir dönemde hayata geçirilmiştir.

LAOOK'nin ana yönetim merkezine, eski bir helikopter fabrikası ev sahipliği yapmıştır. Geçici duvarlarla bölünen fabrikada sponsorlar tarafından sağlanan mobilyalar ve teknolojik ekipmanlar kullanılmıştır. LAOOK'nin çeşitli birimleriye yönetim merkezi olarak Biltmore Otel'i kullanmıştır. LAOOK destek birimleri için herhangi bir yapısal unsur inşa etmemiştir. Özünde inşa ettiği tek bina ise USC kampüsündeki bir adet yemekhane olmuştur.

5.4. Güvenlik Önlemleri

5.4.1. MOOK'nin güvenlik önlemleri

SSCB, istihbarat servisinin, kolluk kuvvetlerinin, iç işleri personellerinin ve askerlerin katıldığı kapsamlı ve katı güvenlik önlemleri almıştır. MOOK'nin güvenlik uygulamaları, seyirci ve sporcuları terör eylemleri ve saldırılardan korumayı amaçlayan standart güvenlik önlemleriyle kısıtlı kalmamış, ideolojik güvenlik önlemleri de alınmıştır. KGB raporları ve Politburo tutanakları komünizm karşıtı faaliyetleri engellemek amacıyla yabancı ziyaretçiler için uygulanan güvenlik prosedürlerinden ve yerli ziyaretçilerin izole edilmesi için alınan önlemlere yer vermiştir. Protestolar, sistem karşıtı faaliyetler olarak değerlendirilmiş, muhalif görüşteki kişilere ağır cezalar verilmiştir. Sovyet halkının ideolojik kirlenmeye karşı korunması için yabancı ziyaretçilerle aynı ortamda bulunmak ve konuşmak yasaklanmış, Moskova bölgesindeki nüfusun bir kısmı başka şehirlere çeşitli gerekçelerle yönlendirilerek, ziyaretçilerle etkileşiminin en az düzeyde gerçekleşmesi planlanmıştır. Sonuç olarak resmi

organizasyon raporlarına göre, 1980 Moskova Olimpiyatları esnasında güvenliği tehdit eden herhangi bir olay yaşanmamıştır.

5.4.2. LAOOK'nin güvenlik önlemleri

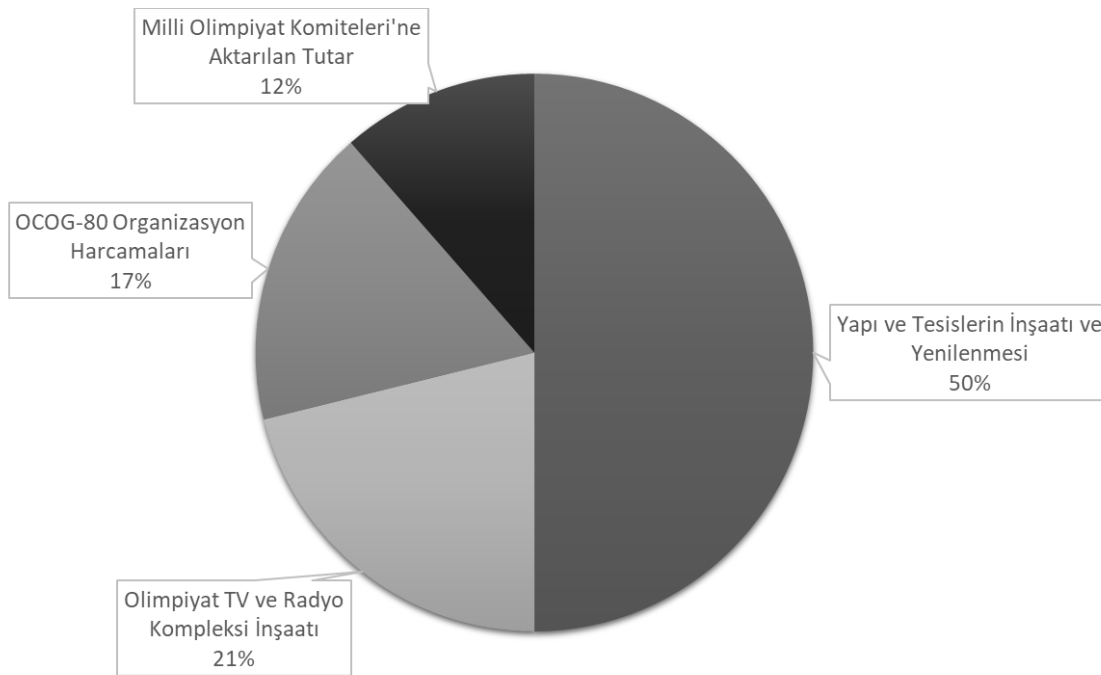
LAOOK'nin güvenlik önlemleri MOOK'ye kıyasla zor şartlarda alınmıştır. Güvenlik konusunda da devlet desteğine sahip olmayan LAOOK, kolluk kuvvetlerini eyaletten ve federal yönetimden kiralamış ve özel güvenlik görevlileri istihdam etmiştir. Kiralanan kolluk kuvvetlerinin ekipmanlarını satın almıştır. SSCB'nin boykotundaki eleştirilerin de önemli bir kısmını oluşturan ,dağınık durumdaki Olimpiyat Köyleri ve spor tesislerinin güvenlik açısından riskli konumda bulunması; LAOOK'nin güvenlik faaliyetlerinin maliyetini arttırmıştır. Bu durum LAOOK bütçesine, güvenlik biriminin harcamalarının birimler içerisindeki en yüksek tutar olarak yansımaya neden olmuştur. LAOOK raporuna göre kayıt altına alınmış 645 güvenlik olayı yaşanmıştır. Ayrıca SSCB'nin sporcularla ilgili güvenlik endişelerini kanıtlar nitelikte olaylar yaşanmış; ASALA terör örgütü Türk sporculara ölüm tehdidinde bulunmuş, Türk kafilesini taşıyan otobüse bomba yerleştirilmiştir

5.5. Finansman

5.5.1. MOOK'nin finansmanı

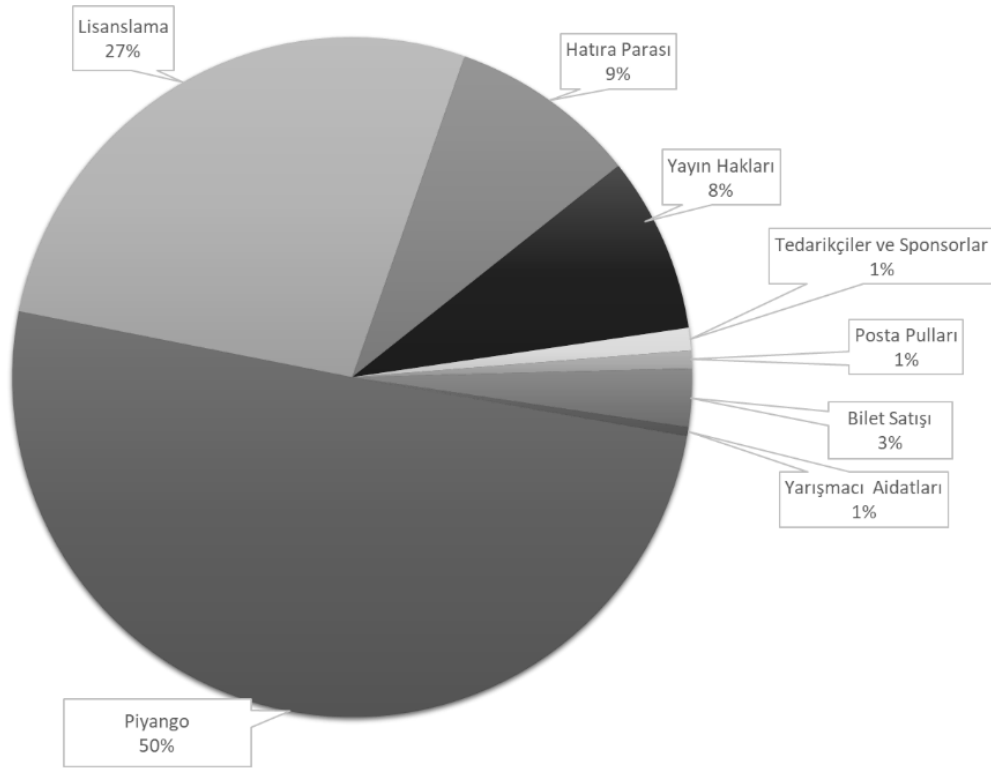
MOOK SSCB'nin devletçi ekonomi modeliyle şekillenen bir finansmana sahip olmuştur. Karlılık ikinci planda olmuş, bütçenin %70'ten fazla bir bölümü SSCB halkı için miras niteliği taşıyacak yapıların inşaa süreçlerine ayrılmıştır (bkz. Şekil 5.1.,s. 96). MOOK'nin finansal durumu değerlendirilirken devlet bütçesinin doğrudan kullanılmış olduğu unutulmamalıdır. MOOK bütçesinin 1976-1980 yılı SSCB Devlet Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Onuncu Beş Yıllık Planı'na dahil edilmiştir. Politburo kararlarında MOOK için farklı kaynaklardan yönlendirilmiş bütçeler de yer almıştır. Bu durum devlet bütçesiyle MOOK bütçesinin iç içe geçmesine neden olmuştur, kaynakların ve harcamaların tam olarak tespit edilmesini engellemiştir. MOOK resmi raporlarına göre toplam harcama miktarı 862.700.000 Sovyet rublesi olmuştur. İnşaat süreçlerinin 1975'ten itibaren başladığı düşünüldüğünde, bütün MOOK harcamalarını kapsayan bir döviz kuru elde edilmesi için 1976-1980 yılları arasındaki ABD Hazine Bakanlığı döviz kayıtları incelenmiştir. Döviz

kayıtlarına göre 1 Sovyet rublesi yaklaşık 1.413 ABD dolarına karşılık gelmektedir. Bu oranlar MOOK harcamaları hesaplandığında 1.218.995.100 ABD dolarlık harcama yapıldığı tespit edilmiştir. CIA raporlarında yer alan tahminler ise 3 milyar ABD doları seviyesindedir. Aradaki büyük farklılığın, MOOK bütçesinde gözüken tutarlar ile toplam harcama tutarları arasındaki farklılıktan kaynaklanmış olabileceği gibi SSCB ile ABD arasında doğrudan döviz fiyatlandırmasını sağlayacak ekonomik ilişkilerin kısıtlılığı nedeniyle ortaya çıkmış olduğu da söylenebilir.

Şekil 5.1. MOOK harcama dağılımı

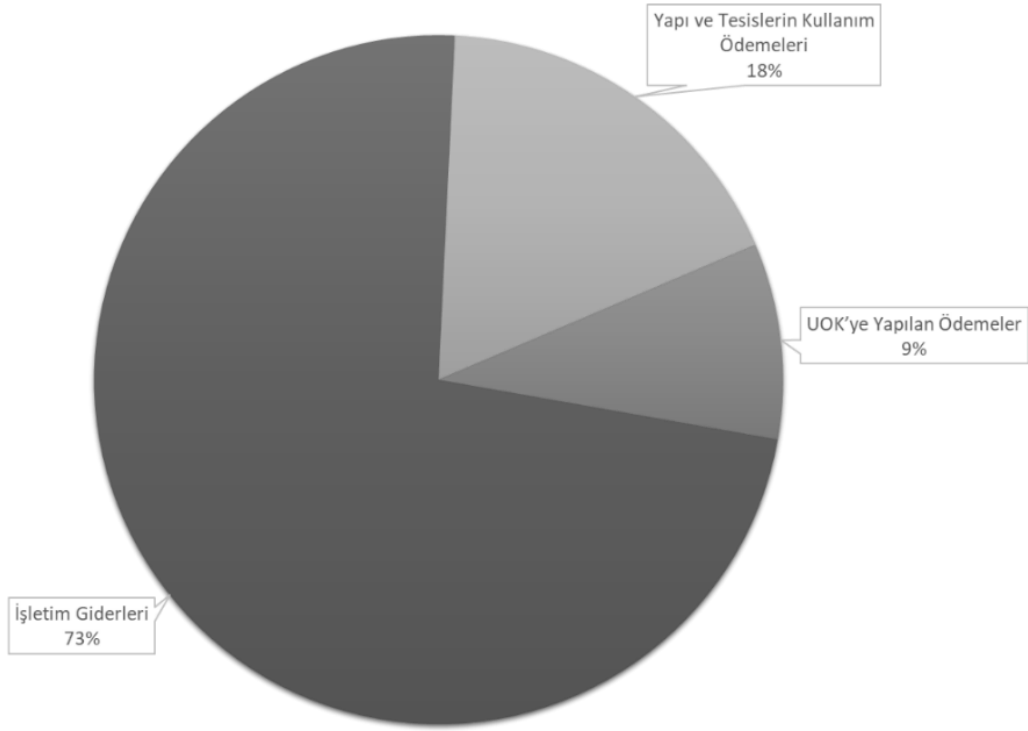
SSCB tarafından desteklenen Olimpik Piyango programı ülke içerisinde ve Doğu Blok ülkelerinde başarıyla uygulanmış ve MOOK gelirlerinin yarısını meydana getirmiştir. %50'sini meydana getirmiştir (bkz. Şekil 5.2.,s. 97) ve 1980 Moskova Olimpiyatları'nın tanıtımında rol üstlenmiştir. Devlet destekli posta pulları ve hatıra parası programları da SSCB'nin üretim ve lojistik imkanları sayesinde kısa sürede başarıya ulaşmıştır ve gelirlerin %10'unu karşılamıştır. Resmi tedarikçi ve sponsor anlaşmalarından elde edilen gelir, çok sayıdaki yerel şirkete verilen haklar nedeniyle kısıtlı olmuştur. Ancak MOOK'nin yurt dışında ve yurt içine farklı yöntemlerle uyguladığı, yüksek üretici katılımının sağlandığı lisanslama modeliye başarılı olmuş ve gelirlerin %27'sini oluşturmuştur.

Şekil 5.2. MOOK gelir dağılımı

5.5.2. LAOOK'nin finansmanı

LAOOK'nin resmi raporunda %73'lük oranla verilmiş olan işletim giderleri (bkz. Şekil 5.3.,s. 98) temelde LAOOK'nin pek çok bölümünün ve birimin harcamalarını içermektedir. İşletim giderleri içerisinde yer alan harcama tutarları fazladan aza sıralandığında; güvenlik harcamaları ilk sırada yer almıştır. Güvenlik harcamalarını sırayla, teknoloji, bilet ,yiyecek, taşıma ve ulaştırma, ofis yönetimi, seremoniler ve Olimpik Sanat Festivali harcamaları takip etmiştir (Perelman, 1985b, s. 308,310).

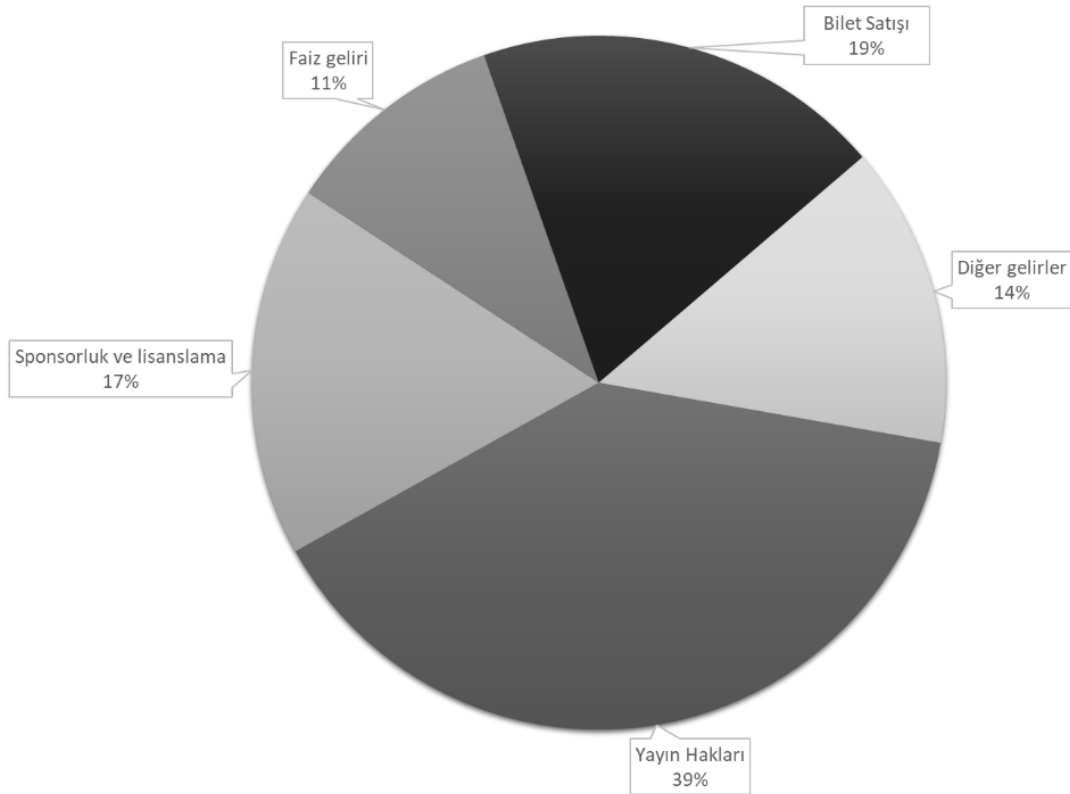
Şekil 5.3. LAOOK harcama dağılımı

LAOOK, 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nın hazırlıkları için ihtiyacı olan başlangıç sermayesini elde etmek ve gelirlerini arttırmak için geçmişteki OOOK'lerin finansmanlarını analiz etmiş, devlet kaynaklarının eksikliğinin oluşturduğu eksikliği kapatabilmek için ABD'nin ekonomik ve toplumsal açıdan gelişmiş alanlarına yoğunlaşarak geliştirebileceği gelir alanlarına yoğunlaşmıştır. Bu durum LAOOK'yi yenilikçi bir finansman modeli geliştirmek zorunda bırakmıştır.

LAOOK başlangıç sermayesini elde etmek için sponsorluk ve tedarikçilik ve yayın hakları anlaşmalarını öne çekmiştir. Yayın hakları ihalesine giren şirketlerden depozito ücretleri toplanmış ve finansal programlarda değerlendirilerek toplam gelirin %11'ini karşılayan faiz gelirini elde etmiştir. ABD'nin sosyoekonomik durumunun ve rekabetçi özel sektörünün doğru analizi sonucunda toplam tutarın %56'sını oluşturan yayın hakları, sponsorluk ve lisanslama gelirleri elde edilmiştir (bkz. Şekil 5.4., s. 99). ABD'de televizyon yayıncılığından elde edilen reklam gelirlerinin yüksek oluşu, toplum yapısı ve televizyon izleme kültürü gibi pek çok etken ABD'de Olimpiyatları yayınlayacak şirkete münhasır haklar sunan anlaşmanın fiyatlandırmasının yüksek olmasına yol açmıştır. Yaklaşık olarak 288 milyon 800 bin ABD dolarlık yayın hakları gelirlerinin yaklaşık %78'ine tekabül eden

225 milyon ABD dolarlık gelir tek bir Amerikan yayın şirketi, ABC tarafından sağlanmıştır. Resmi tedarikçi ve sponsorluk anlaşmaları ve lisans hakları diğer OOOK'lere göre oldukça kısıtlı sayıda şirkete verilmiştir. Sözleşme türleri arasında logo kullanım hakları açısından farklılıklar oluşturulmuş, şirketlere ve sözleşme türlerine özel tutarlar belirlenmiştir. Sözleşme bedeli en yüksek grubu oluşturan resmi sponsorlukta, her sektörden yalnız bir şirkete bütün sembollerin kullanım hakkının verildiği bir münhasırlık sistemi hayata geçirilmiştir, Kendisini ve ürünlerini Olimpiyat Oyunları ile ilişkilendirerek halkla ilişkiler ve pazarlama faaliyetlerini rakip şirketler olmaksızın gerçekleştirme şansı, sözleşmelerin cazibesini arttırarak şirketler arası rekabete yol açmıştır. Rekabet ihalelerde sözleşme tutarların artmasına neden olmuştur.

LAOOK'nin harcamalardaki tasarruflu tutumu ve kar odaklı yaklaşımı sonucunda 222,716,000 ABD doları kar elde edilmiştir. 1976 Montreal Olimpiyatları'nın açıkladığı büyük zarar sonrasında zarar etmekle doğrudan ilişkili kabul edilen, bu zararın oluşturduğu endişeler nedeniyle Los Angeles halkı tarafından da istenmemiş olan Olimpiyat ev sahipliği, LAOOK'nin finansman başarısıyla yeniden karlı ve istendik bir faaliyet haline gelmiştir.

Şekil 5.4. LAOOK gelir dağılımı

5.6. Oyunlar'ın Sonlanışı

5.6.1. 1980 Moskova Olimpiyat Oyunları'nın etkileri

Devletler arası “güç ve yeterlilik rekabetinin” bir alanı olarak Olimpiyat ev sahipliği (Whannel, 2008) 1980 Moskova Olimpiyatları'nın öne çıkan yönü olmuştur. SBKP-MK tarafından organizasyon başarısı “Sovyet halkının ve Sovyet hükümet politikasının tutarlılığı ve verimliliğin” kanıtı “büyük bir ahlaki ve politik başarı” olarak bütün SSCB'ye ithaf edilmiştir (CPSU, 1980n, 1980o). Birliğe bağlı devletlere tebrik mesajları yollanmış, organizasyona faydalı vatandaşlara devlet nişanları takdim edilmiştir. Bu sayede birliğe mensup devletlerin tamamında sistemin gücünün vurgulanarak yurttaşlık bilinci ve aidiyet duygusunun pekiştirilmesi iç politika amaçlarına hizmet etmiştir. Organizasyon başarısını, sistemin başarısıyla eş değer kılan SSCB tutumu, Olimpiyatlar'ı büyük bir proje haline getirmiştir ve bu projeyi kısa zamanda bitirerek devlet organlarının gücünü uluslararası alanda vurgulama gayesi güderek dış politikasını da hedeflemiştir. Bu nedenle 1980 Moskova Olimpiyatları sonrası gerçekleşmiş SSCB propagandaları; iç politikalar açısından kontrüktivist , dış politikalar açısından realist teorilerle örtüşmüştür.

5.6.2. 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nın etkileri

1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları, öncülü gibi politik fayda potansiyeli nedeniyle devlet tarafından istendik bir olgu olmamıştır. Aksine devlete ve vatandaşlara rağmen organizasyon gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle LAOOK tarafından geliştirilmiş, kapitalist modelin başarısı kesinleşene kadar politik bir önem taşımamıştır. Karlılık açıklandıktan sonraysa ABD kapitalist sisteminin başarısı olarak lanse edilmiş (D'Agati, 2013, s. 117) ve ABD iç politikalarında bir dönüşüm katalizörü olarak etki sahibi olmuştur. Peter Ueberroth, özel bir şirket olarak kurulmuş LAOOK'de yönetici olarak sorumluluk almasını sağlayan motivasyon kaynaklarını açıklarken, ABD vatanseverliğine olan güvenini üç maddede vurgulamıştır:

- “1. ABD dünyanın en büyük ülkesidir ve her birimiz burada yaşadığımız için ne kadar şanslı olduğumuzu biliriz.
2. Yeterince Amerikalı bir fikre veya projeye inanırsa, her şey mümkündür.
- 3.Vatanseverliği canlı ve iyi durumdaki tüm insanların, ayağa kalkıp ülkeleri ve kendileri için tezahürat yapmak ve büyük ruhlarını dünya halklarıyla paylaşmak için bir toplanma noktasına ihtiyaçları vardı.” (Ueberroth'tan akt. Tomlinson, 2006,s.168)

ABD'nin kapitalist değerleri ile uyumlu organizasyon başarısı ve karlılık; özel sermayeye karşı güveni yerleştirmek amacıyla Reagan hükümeti tarafından iç politikalarda kullanılmıştır. LAOOK'nin kamu kaynakları olmaksızın kamuya değer katması; sağlık, eğitim, yardımlar gibi sosyal devlete unsurlarının özelleştirilmesinde özel teşebbüsün verimliliğine dair halkı ikna etmek amacıyla kullanılmıştır. LAOOK'nin başarısının Amerikan vatanseverliği ve kapitalizmle ilişkisi kamuoyu oluşturulmakta kullanılmıştır (Gruneau ve Neubauer, 2012, ss. 134-151). Uluslararası bir spor etkinliğinin yönetim başarısı Amerikan sisteminin gücü ve başarısıyla özdeş hale getirilmiştir. Ortaya çıkarılmış vatanseverlik örüntüsü sosyal devletin özelleştirilmesinde vatandaşların özel sermayeye güvenlerini sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Bu durum fikirler ve iletişim aracılığıyla toplumların inşa edilmiş politik görüşleri olduğunu savunan konstrüktivist teorinin retoriğiyle örtüşmektedir.

LAOOK'nin münhasır haklar veren sponsorluk modeline benzer bir şekilde UOK tarafından Olimpiyat Ortakları (The Olympic Partners) programı 1983 yılında başlatılmış, şirketlere rakip şirketler olmaksızın kendilerini Olimpiyatlar, UOK ve bütün MOK'lar ile tek bir anlaşma aracılığıyla ilişkilendirme fırsatı sunulmuştur (Jensen, 2015). LAOOK'nin ve UOK'un sponsorluk programına katılan şirketlerin tamamının kapitalist şirketlerden oluşması, UOK'un kapitalist devletlerle yakınlaşmasına neden olmuştur. Spor pazarlamasının gelişimi, SSCB tarafından Olimpik Antlaşma'nın ihlal edilerek Olimpik değerlerin pazarlanması yoluyla kazanç sağlanması olarak eleştirilmiştir (Kolar, 2006). Nitekim özel kesim spor yönetimi anlayışı ve spor pazarlaması uygulamaları başta UOK olmak üzere bütün uluslararası spor yönetimini değiştirecek güçte başarılar elde etmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Bu tez çalışmasında elde edilen sonuçlar şunlardır:

1980 Moskova ve 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları, SSCB ve ABD tarafından iç ve dış politik amaçlarla kullanılmıştır.

1980 ve 1984'teki Olimpiyat boykotları, politik onaylamama tutumunun bir yansıması olarak ortaya çıkmıştır.

SSCB ve ABD'nin ideolojileri ve politikaları MOOK ve LAOOK'nin organizasyon süreçlerine doğrudan etki etmiştir. Kamu kesimi ve özel kesim spor yönetimi yaklaşımlarının günümüzdeki kapsayıcı görünümüne karşın MOOK kamu kesimi spor yönetimi yaklaşımının, LAOOK ise özel kesim spor yönetimi yaklaşımının güzel örnekleri olarak ortaya çıkmıştır.

MOOK ve LAOOK kendi yaklaşımlarıyla sürdürdükleri bütün yönetim süreçlerini başarıyla büyük bir hata ve gecikme olmaksızın tamamlamış; ait oldukları devlet sistemlerinin beklentilerini karşılayan başarılı organizasyonlar olarak Olimpiyat tarihindeki yerlerini almışlardır.

Her iki Olimpiyat'ın organizasyon süreçlerinin etkileri ve sonuçları, araştırmada kullanılan teorilerden her ikisiyle de açıklanabilecek şekilde uluslararası ilişkilerde yer almıştır.

6.2. Öneriler

Büyük spor etkinliklerinin sıklıkla uluslararası ilişkilerde kullanılması nedeniyle uluslararası ilişkilerin farklı teorileri çerçevesinde ele alınabilir.

Başta büyük spor etkinlikleri olmak üzere uluslararası spor etkinlikleri ve kuruluşlarını içine alan disiplinlerarası çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Bu çalışmalardan hareketle spor yönetimi literatürde ortaya çıkan boşlukları doldurabilecek, i ve dış politikalara odaklanan teoriler spor yönetimi disiplini araştırmacıları tarafından retilbilir.

KAYNAKLAR

- Albanidis, E., Barney, R. K. and Choutas, N. (2007). An Olympian sanctuary: the quest to permanently host the Olympic games in Greece. *Journal of Olympic History*, 15(2), 28-39.
- Ali, M. (1980). *Summary of my findings* [Memoranda], Office of Staff Secretary Collection (Series: Presidential Files; Folder: 2/12/80[2]; Container 150). Jimmy Carter Library, Atlanta, USA.
- Allison, L. ve Monnington, T. (2002). Sport, prestige and international relations. *Government and Opposition*, 37(1), 106-134.
- Andropov, Y. (1978). *Anti-soviet intentions of different western special services and other antisoviet organizations in relation to Olympiada-80* [Top Secret Report]. Komitet Gosudarstvennoy Bezopasnosti (Report No: 1213-A). Moscow, USSR
- Andropov, Y. (1979a). *Anti-soviet activities in relation to Olympiada-80* [Secret Report]. Komitet Gosudarstvennoy Bezopasnosti (Report No: 819-A). Moscow, USSR.
- Andropov, Y. (1979b). *Anti-Soviet activities concerning the 1980 Olympic Games* [Secret Report]. Komitet Gosudarstvennoy Bezopasnosti (Report: 1455-A). Moscow, USSR.
- Andropov, Y. (1980). *Boong security during the 1980 Olympic Games by clearing Moscow of disaffected individuals* [Top Secret Report]. Komitet Gosudarstvennoy Bezopasnosti (Report No: 902-A), Moscow, USSR.
- Arı, T. ve Toprak, E. (Editörler). (2019). Önsöz, *Uluslararası İlişkiler Kuramları 2*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 6-10
- Barkin, S. (2010). *Realist Constructivism: Rethinking International Relations Theory* (First edition). New York: Cambridge University Press, 194.
- Bauman, R. (1980). *Resolution to change to site of 1980 Olympic Games*. House Of Representatives (96th Congress - 2nd Session). Washington D.C. ,USA.
- Beacom, A. (2000). Sport in international relations: a case for cross-disciplinary investigation. *The Sports Historian*, 20(2), 1-23.
- Beacom, A. (2012). *International Diplomacy and the Olympic Movement (First edition)*. London: Palgrave Macmillan UK. 114.
- Berg, B. K., Kessler, S. A. and Hunt, T. M. (2012). A realist perspective of Sport Management Program and the H.J. Lucher Stark governmental perceptions of Olympic boycott movements, 1936–2008. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 4(3), 307-320.
- Berg, B. L. ve Lune, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (çev. Ed. A. Arı) İstanbul: Eğitim Yayınevi. 16-337.

- Bevir, M. and Blakely, J. (2018). *Interpretive Social Science: An Anti-Naturalist Approach* (First edition) Oxford: Oxford University Press. 2-29.
- Boniface, P. (2004). Spor savaştır: Olimpiyatların jeopolitiği. (çev. Fikret Başkaya), *Özgür Üniversite Forumu*, (25), 74-80.
- Bourne, N., Todd, J. and Todd, T. (2002). The Cold Wars impact on the evolution of training theory in boxing. *Iron Game History*, 7 (2-3), 26-30.
- Boykoff, J. (2016). *Power Games: A Political History of the Olympics* (First edition). London; New York: Verso Books. 124 .
- Boyle, R. H. (1955, August 15). The report that shocked the president. *Sports Illustrated*, 30-32.
- Brichford, M. (2002). Avery Brundage and American nationalism at the Olympic Games. *The Global Nexus Engaged*, 223-226.
- Burns, J. M. C. (2010). Cross-case synthesis and analysis. In A. J. Mills, G. Durepos ve E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of Case Study Research*. Los Angeles: SAGE Publications. 264-266.
- Campbell, S. (2010). Comparative case study. In A. J. Mills, G. Durepos ve E. Wiebe (Ed.), *Encyclopedia of Case Study Research*. Los Angeles: SAGE Publications. 174-175.
- Carter, J. (1980a). *For: R. Kane* [Letter]. Office of Staff Secretary Collection (Series: Presidential Files; Folder: 2/4/80; Container 149). Jimmy Carter Library, Atlanta, USA.
- Carter, J. (1980b). *National Conference on Physical Fitness and Sports for All* [Speech]. Office of Staff Secretary Collection (Series: Presidential Files; Folder: 2/1/80 [2]; Container 149). Jimmy Carter Library, Atlanta, USA.
- Central Intelligence Agency [CIA]. (1980). *USSR: Olympic Games preparations*. Freedom of Information Act Electronic Reading Room (Report No: F-2010-00530). USA.
- Cha, V. D. (2009). A Theory of Sport and Politics. *The International Journal of the History of Sport*, 26(11), 1581-1610.
- Chatziefstathiou, D. and Henry, I. (2008). Olympism, governmentality, and technologies of power. In *Pathways: Critiques and Discourse in Olympic Research*. Ontario: International Centre for Olympic Studies. 320-337.
- Chepurnaya, O. (2017). The Moscow Olympics, 1980: Competing in the context of the Cold War and state dirigisme. In A. Bairner, J. Kelly ve J. W. Lee (Eds.), *Routledge Handbook of Sport and Politics* (First edition). London: Routledge. 449-458.
- Chernoff, F. (2007). *Theory and metatheory in international relations: concepts and contending accounts* (First edition). New York: Palgrave Macmillan. 35-91.

- Chernyaev, A. S. (1976). 1976 [Diary]. (çev. A. Melyakova), *The National Security Archive*. Washington D.C., USA.
- Chernyaev, A. S. (1977). 1977 [Diary]. (çev. A. Melyakova). *The National Security Archive*. Washington D.C., USA.
- Chernyaev, A. S. (1980). 1980 [Diary]. (çev. A. Melyakova), *The National Security Archive*. Washington D.C., USA.
- Civiletti, B. (1980). *Office of the Attorney General for the President* [Memorandum]. Office of Staff Secretary Collection (Series: Presidential Files; Folder: 1/22/80; Container 147). Jimmy Carter Library, Atlanta, USA.
- Congress. (1976, June 17). 122 Congress record extensions of remarks [Government]. *U.S. Government Publishing Office* (Volume 122, Part 15). Washington D.C., USA.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1978). Additional propaganda measures related to 1980 Summer Olympic Games in Moscow [Top Secret Report]. *Secretariat of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: CT129/5). Moscow, USSR.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1979). Temporary restrictions on soviet entrance visa's; special arrangements to send people living in Moscow and its suburbs to the different places outside of Moscow during summer of 1980 [Top Secret Report]. *Secretariat of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: CT168/6). Moscow, USSR.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1980a). Planning response to hostile campaign against participation in the Summer 1980 Olympic Games in Moscow [Top Secret Report]. *Secretariat of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: CT195/3). Moscow, USSR.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1980b). Measures in support of the 1980 Olympic Games [Action Plan]. *Secretariat of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: St 199/3). Moscow, USSR.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1980c). Participation of the Soviet delegation in the International Olympic Committee meeting [Top Secret Report]. *Secretariat of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: ST 206/16). Moscow, USSR.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1980d). Decision to provide a declaration to the British ambassador, Mr. Blaker, in Moscow related to his complains about Soviet campaign to scare and terrorize British tourists in the USSR during Olympiada-1980 [Top Secret Report]. *Communist Party of the Soviet Union Politburo* (Report No: P201/62). Moscow, USSR.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1980e). Measures in support of 1980 Olympic Games [Top Secret Report]. *Secretariat of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: St 196/6). Moscow, USSR.

- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1980f). Instructions to Soviet ambassadors in relation to forthcoming 1980 Olympic Games [Top Secret Report]. *Secretariat of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: St 212/83). Moscow, USSR.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1980g). Action plan to increase foreign participation in 1980 Olympic Games [Top Secret Report]. *Secretariat of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: St 217/8). Moscow, USSR.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1980h). Central Committee. Organizational and propaganda issues relating to preparations for the 1980 Olympic Games [Top Secret Report]. *Central Committee of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: St 204/14). Moscow, USSR.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1980i). Soviet participation in 1980 Olympic Games [Top Secret Report]. *Secretariat of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: St 213/7). Moscow, USSR.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1980j). Awards to KGB agents for work related to preparations and during 1980 Olympic Games [Top Secret Report]. *Secretariat of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: St 223/19). Moscow, USSR.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1980k). About specific requests from several countries related to their participation in 1980 Olympic Games [Top Secret Report]. *Secretariat of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: St 218/4). Moscow, USSR.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1980l). Secretariat. Awards to Soviet citizens for work related to preparations and during 1980 Olympic Games [Top Secret Report]. *Secretariat of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: St 223/17). Moscow, USSR.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1980m). About award for Lord Killanin, president of the International Olympic Committee [Top Secret Report]. *Secretariat of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: St 219/31). Moscow, USSR.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1980n). About results of 22nd Olympic Games in 1980 [Top Secret Report]. *Secretariat of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: St 223/4) Moscow, USSR.
- Communist Party of the Soviet Union [CPSU]. (1980o). Report to communist parties of Eastern Europe about the success of the 1980 summer Olympic Games in Moscow [Top Secret Report]. *Secretariat of the Communist Party of the Soviet Union* (Report No: St 224/7). Moscow, USSR.
- Cull, N. (2010). Reading, viewing, and tuning in to the Cold War. In M. Leffler and O. Westad (Eds.), *The Cambridge History of the Cold War*. Cambridge: Cambridge University Press. 438-459.

- Cutler, L. (1980a). *Summary of January 18 Meeting with Leadership of the U.S. Olympic Committee* [Report]. Office of Staff Secretary Collection (Series: Presidential Files; Folder: 1/21/80[2]; Container 147). Jimmy Carter Library, Atlanta, USA.
- Cutler, L. (1980b). *for President: Civiletti* [Memorandum]. Office of Staff Secretary Collection (Series: Presidential Files; Folder: 1/22/80; Container 147). Jimmy Carter Library, Atlanta, USA.
- Cutler, L. and Onek, J. (1980). *Olympics* [Memorandum]. Office of Staff Secretary Collection (Series: Presidential Files; Folder: 1/21/80[2]; Container 147). Jimmy Carter Library, Atlanta, USA.
- D'Agati, P. (2013). *The Cold War and the 1984 Olympic Games: A Soviet-American Surrogate War* (First edition). New York: Palgrave Macmillan US.
- Darnell, S. C., Field, R. and Kidd, B. (2019). *The History and Politics of Sport-for-Development: Activists, Ideologues and Reformers*. London: Palgrave Macmillan UK. 148.
- DeHart, B. J. (2008). Afghanistan War (1979–1989). In S. C. Tucker, P. Roberts (Eds.), *Cold War: A Student Encyclopedia: Volume I*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO. 62-66.
- Der Spiegel. (1984, August 6). Wer nicht da ist, kann nicht gewinnen. *Der Spiegel*, (32)
- Donnelly, J. (2005). Realism. In *Theories of International Relations* (Third Edition). Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York: Palgrave Macmillan. 29-54.
- Duckworth, A. and Hunt, T. M. (2016). The International Olympic Committee and security, 1972-1984. *Olympika: The International Journal of Olympic Studies*, (XXV)
- Edelman, R. (1993). *Serious Fun: A History of Spectator Sports in the USSR*. New York: Oxford University Press.
- Edelman, R. (2006). Moscow 1980: Stalinism or Good, Clean Fun. In A. Tomlinson and C. Young (Eds.), *National Identity and Global Sports Events: Culture, Politics, and Spectacle in the Olympics and the Football World Cup*. Albany: State University of New York Press. 149-162.
- Edelman, R. (2015). The Russians are not coming! The Soviet withdrawal from the Games of the XXIII Olympiad. *The International Journal of the History of Sport*, 32(1), 9-36.
- Edelman, R. and Young, C. (2020). Introduction: Explaining Cold War Sport. In R. Edelman and C. Young (Eds.), *The Whole World was Watching: Sport in The Cold War*. Stanford, California: Stanford University Press.
- Eizenstat, S. E. and Watson, J. (1979a). *Meeting with Mayor Bradle* [Memorandum]. Office of Staff Secretary Collection (Series: Presidential Files; Folder: 11/29/79; Container 140) Jimmy Carter Library, Atlanta, USA.

- Eizenstat, S. E. and Watson, J. (1979b). *Meeting with Mayor Tom Bradley regarding the 1984 Olympic Games in Los Angeles* [Memorandum]. Office of Staff Secretary Collection (Series: Presidential Files; Folder: 12/3/79; Container 140). Jimmy Carter Library, Atlanta, USA.
- Emeliantseva, E. (2011). Russian sport and the challenges of its recent historiography. *Journal of Sport History*, 38(3), 12.
- Foreign Broadcast Information Service [FBIS]. (1980).: Moscow Capital of the 1980 Olympic [Report]. Office of Staff Secretary Collection (Series: Presidential Files; Folder: 2/12/80[2]; Container 150, Requirement No: 8144/0590). Jimmy Carter Library, Atlanta, USA.
- Fierke, K. M. (2013). Constructivism. In T. Dunne, M. Kurki and S. Smith (Eds.), *International Relations Theories: Discipline and Diversity* (Third edition). Oxford: Oxford University Press. 187-204.
- Financial Management Service [FMS]. (1974, December 31). *Treasury Reporting Rates of Exchange 1974* [Government]. Treasury Department. Washington D.C., USA.
- Financial Management Service [FMS]. (1975, December 31). *Treasury Reporting Rates of Exchange 1975* [Government]. Treasury Department. Washington D.C., USA.
- Financial Management Service [FMS]. (1976, December 31). *Treasury Reporting Rates of Exchange 1976* [Government]. Treasury Department. Washington D.C., USA.
- Financial Management Service [FMS]. (1977, December 31). *Treasury Reporting Rates of Exchange 1977* [Government]. Treasury Department. Washington D.C., USA.
- Financial Management Service. [FMS]. (1978, December 31). *Treasury Reporting Rates of Exchange 1978* [Government]. Treasury Department. Washington D.C., USA.
- Financial Management Service. [FMS]. (1979, December 31). *Treasury Reporting Rates of Exchange 1979* [Government]. Treasury Department. Washington D.C., USA.
- Financial Management Service. [FMS]. (1980, December 31). *Treasury Reporting Rates of Exchange 1980* [Government]. Treasury Department. Washington D.C., USA.
- Foley, J. R. (2010). Conceptual Argument. In A. J. Mills, G. Durepos and E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of Case Study Research*. Los Angeles: SAGE Publications. 200-202
- Fontaine, A. (1968). *History of the Cold War: From the October Revolution to the Korean War, 1917-1950*. (çev. D. D. Paige). New York: Pantheon Books.
- Fussey, P. (2010). Terrorist threats to the Olympics, 1972–2016. In A. Richards, P. Fussey and A. Silke (Eds.), *Terrorism and the Olympics: Major Event Security and Lessons for the Future*. London; New York: Routledge. 239-252.

- Georgiadis, K. (2009). Sport as a Battlefield of Peace. In A. Syrigos and K. Georgiadis (Eds.), *Olympic Truce: Sport as a Platform for Peace*. Athens: The International Olympic Truce Centre.
- Gerring, J. (2017). *Case Study Research: Principles and Practices* (Second edition). New York: Cambridge University Press.
- Gratton, C. and Jones, I. (2010). *Research Methods for Sports Studies* (Second edition). London, New York: Routledge.78-197.
- Gruneau, R. and Neubauer, R. (2012). A Gold Medal for the Market: The 1984 Los Angeles Olympics, the Reagan Era, and the Politics of Neoliberalism. In H. J. Lenskyj and S. Wagg (Eds.), *The Palgrave Handbook of Olympic Studies* (ss. 134-163). London: Palgrave Macmillan UK.
- Guttman, A. (1992). *The Olympics, A History of the Modern Games*. Urbana and Chicago: University of Illinois Press.
- Hanes, S. M. and Hanes, R. C. (2004a). *Cold War: Almanac Volume:1*. Detroit: UXL.
- Hanes, S. M. and Hanes, R. C. (2004b). *Cold War: Almanac Volume:2*. Detroit: UXL.
- Hoye, R. and Cuskelly, G. (2007). *Sport Governance*. Amsterdam; Boston: Elsevier. 20-80.
- Hoye, R., Stewart, B., Nicholson, M. and Smith, A. (2015). *Sport Management: Principles and Applications* (Fourth Edition). London; New York: Routledge. 30-108.
- İnternet: Akarsu, B. (1975). *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu. Web: <http://katalog.tdk.gov.tr> adresinden 26 Ekim 2021’de alınmıştır.
- İnternet: Boston Globe. (1980, May 25). *1980 Olympic games participants; who’s going to games*. Boston: Boston Globe Mass. Web: <https://www.proquest.com/newspapers/1980-olympic-games-participants-whos-going/docview/293976359/se-2?accountid=16369> adresinden 11 Kasım 2021’de alınmıştır.
- İnternet: Brittanica. (2022, May 11). De-Stalinization. *Encyclopaedia Britannica*. <https://www.britannica.com/facts/de-Stalinization> adresinden 11 Mayıs 2022’de alınmıştır.
- İnternet: Burns, J. F. (1984, May 9). Moscow will keep its team from Los Angeles Olympics; tass cites peril, U.S. denies it; protests are issue. *New York Times*. Web: <https://www.nytimes.com/1984/05/09/world/moscow-will-keep-its-team-los-angeles-olympics-tass-cites-peril-us-denies-it.html> adresinden 29 Kasım 2021’de alınmıştır.
- İnternet: Crabtree, J. (2018, April 30). There’s an ‘undeclared new Cold War’ between the US and China; And it’s in tech, Australia ex-leader says. *CNBC*. Web: <https://www.cnbc.com/2018/04/30/us-and-china-in-a-cold-war-over-tech-australia-rudd-says.html> adresinden 18 Aralık 2021’de alınmıştır.

İnternet: Doder, D. (1984, May 9). Soviets withdraw from Los Angeles Olympics. *The Washington Post*. Web: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1984/05/09/soviets-withdraw-from-los-angeles-olympics/027363e6-4d89-4dd9-b0d7-89a05a567f11/> adresinden 1 Şubat 2022’de alınmıştır.

İnternet: Gibney, F. B. (2022, April 13). Nikita Khrushchev. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/biography/Nikita-Sergeyevich-Khrushchev> adresinden 13 Nisan 2022’de alınmıştır.

İnternet: International Olympic Committee [IOC]. (2017, September 13). Los Angeles 1984: An indelible legacy. Web: <https://olympics.com/en/news/los-angeles-1984-an-indelible-legacy> adresinden 5 Mart 2022’de alınmıştır.

İnternet: International Olympic Committee [IOC]. (2018, April 24). Moscow 1980 Summer Olympics. Web: <https://olympics.com/en/olympic-games/moscow-1980> adresinden 26 Şubat 2022’de alınmıştır.

İnternet: International Olympic Committee [IOC]. (2019, November 6). Los Angeles 1984: An Influential Legacy. Web: <https://olympics.com/ioc/legacy/los-angeles-1984/los-angeles-1984-an-influential-legacy> adresinden 1 Kasım 2021’de alınmıştır.

İnternet: International Olympic Committee [IOC]. (2021a). Olympic Charter. *The International Olympic Committee*. Lausanne, Switzerland Web: https://stillmed.olympics.com/media/Document%20Library/OlympicOrg/General/EN-Olympic-Charter.pdf?_ga=2.130870733.370865265.1640293491-1320968170.1629033883 adresinden 17 Kasım 2021’de alınmıştır.

İnternet: International Olympic Committee [IOC]. (2021b, December 22). Celebrate the Olympic Games Web: <https://olympics.com/ioc/celebrate-olympic-games> adresinden 27 Aralık 2021’de alınmıştır.

İnternet: International Olympic Committee [IOC]. (2022a, February 9). National Olympic Committees (NOC). Web: <https://olympics.com/ioc/national-olympic-committees> adresinden 26 Şubat 2022’de alınmıştır.

İnternet: International Olympic Committee [IOC]. (2022b, May 12). Olympic Games: Summer, Winter Olympics, YOG and Paralympics. Web: <https://olympics.com/en/olympic-games> adresinden 12 Mayıs 2022’de alınmıştır.

İnternet: 2028 Los Angeles Olympic Games [LA28]. (2022, April 16). Games Plan. Web: <https://la28.org/en/games-plan.html> adresinden 16 Nisan 2022’de alınmıştır.

İnternet: Mathews, J. and Goshko, J. M. (1984, March 2). State Department refuses U.S. Visa for Soviet Olympic Games Official. *The Washington Post*. Web: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1984/03/02/state-department-refuses-us-visa-for-soviet-olympic-games-official/d6aa5f59-23bb-4bda-842a-6de735aa46a9/> adresinden 5 Ocak 2022’de alınmıştır.

- İnternet: Newsweek. (2015, May 20). Web: <http://europe.newsweek.com/us-china-cold-war-327551?rm=eu> adresinden 20 Kasım 2021’de erişildi.
- İnternet: NY Times. (1984, March 3). U.S. tells why it barred Soviet Olympic official. *The New York Times*. Web: <https://www.nytimes.com/1984/03/03/world/us-tells-why-it-bared-soviet-olympic-official.html> adresinden 20 Aralık 2021’de alınmıştır.
- İnternet: Orwell, G. (1945a). You and the atom bomb. *Tribune*. Web: <https://www.orwellfoundation.com/the-orwell-foundation/orwell/essays-and-other-works/you-and-the-atom-bomb/> adresinden 11 Şubat 2022’de alınmıştır.
- İnternet: Orwell, G. (1945b). The sporting spirit. *Tribune*. Web: <https://www.orwellfoundation.com/the-orwell-foundation/orwell/essays-and-other-works/the-sporting-spirit/> adresinden 20 Ocak 2022’de alınmıştır.
- İnternet: Prozumenshchikov, M. Y. (2004). Za partiinyi kulisami velikoi sportivnoi derzhavy. *Neprikosnovennyi Zapas*. Web: <https://magazines.gorky.media/nz/2004/3/za-partiinyi-kulisami-velikoj-sportivnoj-derzhavy.html> adresinden 20 Ocak 2022’de alınmıştır.
- İnternet: Rekabet Kurumu [RK]. (2019, Nisan). *Rekabet Kurumu Terimleri Sözlüğü* Web: <https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/geneldosya/rk-terimleri-sozlugu-2018-pdf> adresinden 8 Şubat 2022’de alınmıştır.
- İnternet: Southern California Committee for the Olympic Games [SCCOG]. (2022). The Southern California Committee for the Olympic Games. Web: <https://www.sccog.org/about-us> adresinden 6 Nisan 2022’de alınmıştır.
- İnternet: Trenin, D. (2014, March 2). The crisis in Crimea could lead the world into a second cold war. *The Guardian*. Web: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/mar/02/crimea-crisis-russia-ukraine-cold-war> adresinden 24 Kasım 2021’de alınmıştır.
- İnternet: Türk Dil Kurumu [TDK]. (2022). Güncel Türkçe Sözlük. Web: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 20 Nisan 2022’de alınmıştır.
- İnternet: Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı [TCDB]. (2014, Eylül). *Uluslararası İlişkiler Terminolojisi*. Web: <http://www.mfa.gov.tr/data/Terminoloji/uluslararasi-iliskiler-terminolojisi-turkce-ingilizce-frans%C4%B1zca.pdf> adresinden 28 Kasım 2021’de alınmıştır.
- İnternet: United Nations [UN]. (2022). *Member States*. Web: <https://www.un.org/en/about-us/member-states> adresinden 26 Şubat 2022’de alınmıştır.
- Jackson, D. R. (2008). Carter Doctrine. In S. C. Tucker and P. Roberts, (Eds.), *Cold War: A Student Encyclopedia: Volume I*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO. 376-377.
- Jackson, R. H. and Sørensen, G. (2013). *Introduction to International Relations: Theories and Approaches* (Fifth edition). Oxford: Oxford University Press. 75- 209.

- Jensen, J. A. (2015). *Historical Evolution of Olympic Commercialism: The Evolution of Attitudes Towards Commercialism Within the American Olympic Movement: A Historical Perspective*. Switzerland: International Olympic Committee.
- Jervis, R. (2010). Identity and the Cold War. In M. Leffler and O. Westad (Eds.), *The Cambridge History of the Cold War*. Cambridge: Cambridge University Press. 22-43.
- Jones, B. M. (2008). Nuclear Arms Race. In S. C. Tucker and P. Roberts (Eds.), *Cold War: A Student Encyclopedia, Volume: III*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO. 1522-1526.
- Kane, R. J. and Miller, F. D. (1980). *From U.S. Olympic Committee to the President* [Letter] Office of Staff Secretary Collection (Series: Presidential Files; Folder: 1/22/80; Container 147). Jimmy Carter Library, Atlanta, USA.
- Keddie, V. (2006). Case Study Method. In V. Jupp (Ed.). *The Sage Dictionary of Social Research Methods*. London; Thousand Oaks, Calif: SAGE Publications. 20.
- Kennedy, J. F. (1960, December 20). The soft American: sport on the new frontier. *Sports Illustrated*, 16-17.
- Kennelly, M. and Toohey, K. (2007). Terrorism and the Olympics: The games have gone on. *Sporting Traditions*, 24(1-2), 22.
- Keys, B. (2006). The 1956 Melbourne Olympic Games and the Postwar International Order. In C. Fink, F. Hadler and T. Schramm (Eds.), *1956: European and Global Perspectives*. Leipzig: Leipziger Universitätsverlag. 293-307).
- Keys, B. (2008). Olympic Games and Politics. In S. C. Tucker and P. Roberts, (Eds.), *Cold War: A Student Encyclopedia: Volume: II*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO. 1539.
- Keys, B. (2017). Political protection: the International Olympic Committee's UN diplomacy in the 1980s. *The International Journal of the History of Sport*, 34(11)
- Kidd, B. (2021). Sport and International Relations. In M. G. Phillips, D. Booth and C. Adams (Eds.), *Routledge Handbook of Sport History* (First edition). London: Taylor and Francis. 107.
- Kobierecki, M. M. (2015). Boycott of the Los Angeles 1984 Olympic Games as an example of political play-acting of the Cold War superpowers. *Polish Political Science Yearbook*, 44(1). 93-111.
- Kolar, F. (2006). Boycott or non-participation?. *Journal of Olympic History*, 14(2), 47-55.
- Koryürek, C. E. (2003). *Olimpiyadlar*. İstanbul: İstanbul Olimpiyat Oyunları Hazırlık ve Düzenleme Kurulu. 3-39.

- Lance, B. (1977). 1980, *Lake Placid 13th Winter Olympic Games* [Budget Report]. Office of Staff Secretary Collection (Series: Presidential Files; Folder: 2/16/77[1]; Container 7). Jimmy Carter Library, Atlanta, USA.
- Levermore, R. and Budd, A. (2004). *Sport and International Relations: An Emerging Relationship* (First edition). J. A. Mangan, (Ed.), London: Routledge.104.
- Llewellyn, M. P. and Gleaves, J. (2016). *The Rise and Fall of Olympic Amateurism*. Champaign: University of Illinois Press. 106-168.
- Macintosh, D. and Hawes, M. (1992). The IOC and the world of interdependence. *Olympika: The International Journal of Olympic Studies*, Vol 1, 29-45.
- Mallon, B., Buchanan, I. and Heijmans, J. (2011). *Historical dictionary of the Olympic movement* (Fourth edition). Lanham, Toronto, Plymouth: Scarecrow Press. 1- 405.
- Martin, L. (1980). *Meeting With Muhammad Ali* [Memorandum]. *Jimmy Carter Library* Office of Staff Secretary Collection (Series: Presidential Files; Folder: 2/11/80; Container 150). Jimmy Carter Library, Atlanta, USA.
- Mason, J. W. (2002). *The Cold War 1945-1991*. E. J. Evans and P. D. King (Eds.), London and New York: Taylor and Francis. 3-75.
- McMahon, R. (2003). *The Cold War: A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press. 29-145.
- Mearsheimer, J. J. (2013). Structural Realism. In T. Dunne, M. Kurki and S. Smith (Eds.), *International Relations Theories: Discipline and Diversity* (Third edition). Oxford: Oxford University Press. 77-93.
- Mechikoff, R. A. (2020). *A History and Philosophy of Sport and Physical Education: From Ancient Civilizations to The Modern World* (Seventh Edition). New York: McGraw-Hill Education. 336-405.
- Merriam, B. S. (2018). *Nitel Araştırma* (çev. S. Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. 49-196.
- Miller, S. G. (2004). *Ancient Greek Athletics* (First edition). New Haven: Yale University Press. 31-82.
- Močnik, J. (2008). *Carter, James Earl, Jr.* In S. C. Tucker and P. Roberts (Eds.), *Cold War: A Student Encyclopedia*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO. 375.
- Morrison, R. L. (1982). Government Documents Relating to the 1980 Olympic Games Boycott: A Contents Analysis Bibliography. *US Government Printing Office* Washington, D.C. 58.
- Murray, S. (2018). *Sports Diplomacy: Origins, Theory and Practice* (First edition). London; New York: Routledge. 9-94.

- Müller, N. (2013). The life of Pierre De Coubertin. *The Official Journal of the International Olympic Academy*, (4), 22-25.
- Neumann, C. E. (2008). Marshall Plan. In S. C. Tucker and Dr. P. Roberts (Eds.), *Cold War: A Student Encyclopedia*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO.
- Novikov, I. T. (Ed.). (1981a). *Games of the XXIIInd Olympiad Moscow 1980: Official Report of the Organizing Committee of the Games of the XXIIInd Olympiad: Organisation*. Moscow: Fizkultura i sport.
- Novikov, I. T. (Ed.). (1981b). *Games of the XXIIInd Olympiad Moscow 1980: Official Report of the Organizing Committee of the Games of the XXIIInd Olympiad: Moscow, Tallinn, Leningrad, Kiev, Minsk*. Moscow: Fizkultura i sport.
- National Security Council [NSC]. (1980). *Minutes of National Security Council Meeting* [Top Secret Report]. The National Security Archive (Report No: NSC026). The George Washington University, Washington, D.C., USA.
- Office of Management and Budget [OMB]. (1979). *Additional funding for the 1980 Winter Olympics* [Budget Report]. Office of Staff Secretary Collection (Series: Presidential Files; Folder: 4/11/79[1]; Container 113). Jimmy Carter Library, Atlanta, USA.
- Onuf, N. G. (1989). World of Our Making: Rules and Rule in Social Theory and International Relations. In D. J. Puchala (Ed.) *Studies in International Relations*. Columbia: University of South Carolina Press.8-12.
- Onuf, N. G. (2013). *Making Sense, Making Worlds: Constructivism in Social Theory and International Relations* (First edition). Abingdon, Oxon: Routledge. 6-31.
- Öncü, E. (2017a). Olimpizm ve Milliyetçilik: İlk Yüzyıl. T. Öztürk (Editör), *İlkeler, İdeolojiler ve İsyancılar*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları. 423-466.
- Öncü, E. (2017b, Ekim). Soğuk Savaş Dönemi. *Havass Üç Aylık Düşünce Dergisi*, (2), 56.
- Paterson, B. L. (2010). Within-Case Analysis. In A. J. Mills, G. Durepos ve E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of Case Study Research*. Los Angeles: SAGE Publications. 970-972.
- Perelman, R. B. (Ed.). (1985a). *Official Report of the 1984 Olympic Games: Organization and Planning*. Los Angeles: Los Angeles Olympic Organizing Committee.
- Perelman, R. B. (Ed.) (1985b). *Olympic Retrospective: Organization and Planning*. Los Angeles: Los Angeles Olympic Organizing Committee.
- Petrella, J. (2014). Defiance to Acceptance: The Canadian Association and the 1980 Boycott. *Journal of Olympic History*, 22(3), 16-23.
- Piano, J. C. and Olton, R. (1988). *The International Relations Dictionary* (Fourth edition). Santa Barbara: ABC - CLIO. 7- 242.

- Politburo. (1980). *Actions in support of 1980 Olympic Games* [Top Secret Report]. Politburo of the Communist Party of the Soviet Union (Report No: PB 182/6). Moscow, USSR.
- Prozumenshchikov, M. Y. (2020). Action in the Era of Stagnation: Leonid Brezhnev and the Soviet Olympic Dream. In R. Edelman and C. Young (Eds.), *The Whole World was Watching: Sport in the Cold War*. Stanford, California: Stanford University Press. 73-84.
- Reagan, R. (1984). *Los Angeles Olympic Games Counterintelligence and Security Precautions* [Decision]. National Security Decision Directives (NSDD No: 135). Ronald Reagan Library, California, USA.
- Reagan, R. (1984, May 9). *Informal Exchange with Reporters on Soviet Withdrawal From the 1984 Summer Olympic Games* [Speech]. Speeches Archive. Ronald Reagan Library, California, USA.
- Reus-Smit, C. (2005). Constructivism. In *Theories of International Relations* (Third Edition). Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York: Palgrave Macmillan. 188-212.
- Rider, T. C. (2010). *An Unwitting Target: The IOC, Exiled Athletes, and U.S. Government Covert Operations, 1950-1960*. Postgraduate Research Grant Programme 2010 Olympic Studies Centre. International Olympic Committee, Lausanne, Switzerland.
- Rider, T. C. (2012, October). It is not a simple matter to keep aloof: Avery Brundage and the U.S. Government in the early Cold War years. *Problems, Possibilities, Promising Practices: Critical Dialogues on the Olympic and Paralympic Games*. 12-18.
- Rider, T. C. (2020). In the twilight warzone: overt and covert dimensions of the US sports offensive. In R. Edelman ve C. Young (Eds.), *The Whole World Was Watching: Sport in the Cold War*. Stanford, California: Stanford University Press. 29-41.
- Riordan, J. (1993a). Rewriting Soviet sports history. *Journal of Sport History*, 20(3), 12.
- Riordan, J. (1993b). The rise and fall of Soviet Olympic champions. *Olympika: The International Journal of Olympic Studies*, Volume II, 25-44.
- Riordan, J. (1994). *Russia and Eastern Europe in the future of the modern Olympic movement*. Paper presented at Second International Symposium for Olympic Research, Centre for Olympic Studies, London.
- Riordan, J. (1999). The worker sports movement. In J. Riordan and A. Krüger (Eds.), *The International Politics of Sport in the 20th Century*. London, New York: E and FN Spon and Routledge.
- Riordan, J. (2007). The impact of Communism on sport. *Historical Social Research*, 32(1), 110-115.
- Rourke, J. T. (2007). *International Politics on the World Stage* (Twelfth edition). Boston: McGraw-Hill Education. 19-31.

- Sander, O. (1996). *Siyasi Tarih: 1918-1994* (Beşinci Baskı). Ankara: İmge Kitabevi. 202-447.
- Savranskaya, S., and Taubman, W. (2010). Soviet foreign policy, 1962–1975. In M. Leffler and O. Westad (Eds.), *The Cambridge History of the Cold War*. Cambridge: Cambridge University Press. 134-157.
- Schulzinger, R. (2010). Détente in the Nixon–Ford years, 1969–1976. In M. Leffler and O. Westad (Eds.), *The Cambridge History of the Cold War*. Cambridge: Cambridge University Press. 373-394.
- Seliger, B. J. (2008). Comecon. In S. C. Tucker and Dr. P. Roberts (Eds.), *Cold War: A Student Encyclopedia*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO. 461.
- Shchelokov, N. and Chebrikov, V. (1980). *Safety measures during 1980 Olympic Games and mobilization of regional KGB agents and troops of Ministry of Internal Affairs*. [Top Secret Report]. Komitet Gosudarstvennoy Bezopasnosti (Report No: No 1/3110). Moscow, USSR.
- Speakes, L. M. (1984). *Statement by Principal Deputy Press Secretary Speakes on Soviet Withdrawal From the 1984 Summer Olympic Games* [Speech]. Speeches Archive. Ronald Reagan Library, California, USA.
- Stan, L. (2010). Archival records as evidence. In A. J. Mills, G. Durepos and E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of Case Study Research*. Los Angeles: SAGE Publications. 29-31.
- Sullivan, M. P. (2001). *Theories of International Relations: Transition vs. Persistence* (First edition). New York: Palgrave. 99.
- Taylor, M. J. (Ed.). (2013). *Foreign Relations of the United States, 1977–1980, Volume VI, Soviet Union* (Document No: 147, 259, 262, 263, 265, 274). Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- Tharenou, P., Donohue, R. and Cooper, B. (2007). *Management Research Methods (First edition)*. New York: Cambridge University Press. 76-77.
- Thomas, D. L. (2012). *Globetrotting: African American Athletes and Cold War Politics* (First edition). Urbana: University of Illinois Press. 79-84.
- Tomlinson, A. (2006). Los Angeles 1984 and 1932: commercializing the American dream. In A. Tomlinson and C. Young (Eds.), *National Identity and Global Sports Events: Culture, Politics, and Spectacle in the Olympics and the Football World Cup*. Albany: State University of New York Press. 163-176.
- Toropov, B. (2000). *Encyclopedia of Cold War Politics* (First edition). New York: Facts on File. 39-204.

- Tucker, S. C. (2008a). Origins of the Cold War to 1950. In S. C. Tucker and P. Roberts (Eds.) *Cold War: A Student Encyclopedia*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO. 17-22.
- Tucker, S. C. (2008b). Course of the Cold War (1950–1991). In S. C. Tucker and P. Roberts (Eds.) *Cold War: A Student Encyclopedia*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO. 45-47.
- Varlık, A. B. (2013). Savaşı tanımlamak: terminolojik bir yaklaşım. *Avrasya Terim Dergisi*, 1(2), 114-129.
- Ward, K. and Street, C. (2010). Reliability. In A. J. Mills, G. Durepos and E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of Case Study Research*. Los Angeles: SAGE Publications. 800-802.
- Weber, C. (2005). *International Relations Theory: A Critical Introduction* (Second Edition). New York: Routledge. 14-60.
- Weiss, O. and Norden, G. (2021). Introduction to the Sociology of Sport (First edition.) (çev. K. Tobisch). Leiden: BRILL. 40-274.
- Wendt, A. (1992). Anarchy is what states make of it: the social construction of power politics. *International Organization*, 46(2), 391–425.
- Wenn, S. R. and Wenn, J. P. (1993). Muhammed Ali and the convergence of olympic sport and U.S. diplomacy in 1980: a reassessment from behind the scenes at the U.S. State Department. *Olympika: The International Journal of Olympic Studies*, II, 45-66.
- Whannel, G. (2008). Caught in the Spotlight: Media Themes in the Build-up to the Beijing Olympic Games. Pathways: Critiques and Discourse in Olympic Research, Paper presented at the Ninth International Symposium for Olympic Research, Beijing.
- Willbanks, J. H. (2008). Berlin Blockade and Airlift (1948–1949). In S. C. Tucker and P. Roberts (Eds.), *Cold War: A Student Encyclopedia*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO. 257-259.
- Wilson, H. E. (1994). The golden opportunity: Romania's political manipulation of the 1984 Los Angeles Olympic Games. *Olympika: The International Journal of Olympic Studies*, III, 83-97.
- Woodside, A. G. (2010). *Case Study Research: Theory, Methods, and Practice* (First edition). Bingley: Emerald. 11.
- Yanow, D. (2006). Thinking interpretively: philosophical presuppositions and the human sciences. In P. Schwartz-Shea and D. Yanow (Eds.), *Interpretation and Method: Empirical Research Methods and The Interpretive Turn*. Armonk, New York: M.E. Sharpe. 5-26
- Yıldıran, İ. (2014). Antikiteden moderniteye Olimpiyat Oyunları: idealler ve gerçekler. *Hece* (Batı Medeniyeti Özel Sayısı), 18(210-212), 555-570.

- Yin, R. K. (2009). *Case Study Research: Design and Methods. Applied Social Research Methods* (Fourth edition). Los Angeles: SAGE Publications. 47.
- Yin, R. K. (2018). *Case Study Research and Applications: Design and Methods* (Sixth edition). Los Angeles: SAGE Publications. 72-354.

EKLER

EK-1. Etik Komisyon İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 25.10.2021-E.199717

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu**

Sayı : E-77082166-302.08.01-199717
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

25.10.2021

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 02.06.2021 tarihli ve 14574941-302.08.01- 98239 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Enstitünüz Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı Spor Yönetim Bilimleri Programı Yüksek Lisans Öğrencisi Ege Direnç ERKAN'ın, Prof.Dr.Zafer ÇİMEN'in danışmanlığında yürüttüğü "*Soğuk Savaşın Spor Cephesi: 1980 Moskova ve 1984 Los Angeles Oyunları'nın İncelenmesi*" adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun 22.06.2021 tarih ve 11 sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Araştırma Kod No: 2021 - 959

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

Ek:1 Liste

Belge Doğrulama Kodu :BSLCK93M2Y

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi : <https://belgedogrulama.gazi.edu.tr/belgedogrulama.aspx>

Emniyet Mahallesi Bandırma Caddesi No :6/1 06560 Yenimahalle/ANKARA
Tel:0 (312) 202 20 57 - 0 (312) 2... Faks:0 (312) 202 38 76
İnternet Adresi :<http://etikkomisyon.gazi.edu.tr/>
Kep Adresi: gaziuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için :Nursel Güner
Genel Evrak Sorumlusu
Telefon No:202 20 57

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-1. (devam) Etik Komisyon İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 25.10.2021-E.199717

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYONU KATILIM LİSTESİ

TOPLANTI TARİHİ : 22.06.2021		TOPLANTI SAYISI : 11	
ADI – SOYADI		İMZA	
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA BAŞKAN			
Prof.Dr.Kemal ÖZTEMEL BAŞKAN YRD.			
Prof.Dr.C.Haluk BODUR			
Prof.Dr.Seçil ÖZKAN			
Prof.Dr.Cevriye TEMEL GENCER			
Prof.Dr.İsmet YÜKSEL			
Prof.Dr.Aymelek GÖNENÇ			
Prof.Dr.Gülay BAYRAMOĞLU			
Prof.Dr.Makbule GEZMEN KARADAĞ			
Prof.Dr.Zehra GÖÇMEN BAYKARA			
Doç.Dr.İlyas OKUR			
Doç.Dr.Nihan KAFA			
Doç.Dr.Melek Gülşah ŞAHİN			

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ERKAN, Ege Direnç
Uyruğu : T.C.

Eğitim Derecesi	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi/ Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı	Devam ediyor
Lisans	Gazi Üniversitesi/ BESYO Spor Yöneticiliği	2019
Lise	Kırıkkale Anadolu Öğretmen Lisesi	2012

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2022-Devam Ediyor	Kırıkkale Üniversitesi	Araştırma Görevlisi
2020-2022	Millî Eğitim Bakanlığı	Beden Eğitimi Öğretmeni

Yabancı Dil

İngilizce

Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan ve Bildiri Kitabında Basılan Bildiriler

Çimen, Z. & Erkan, E.D. (2022). Rebirth of the Olympic Boycotts: 2022 Beijing Winter Games III. Recreation and Sport Management Congress, Antalya (Oral Presentation)

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..